CTRG
Central Toezichtsraad
voor het Cevangeniswezen

JAARVERSLAG 2019

1ste Verslag van de CTRG

Voorwoord van de Voorzitter

Op 24 april 2019 legde de nieuwe Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen (CTRG) de eed af voor de voorzitter van de Kamer. Ieder lid van de CTRG werd met een tweederde meerderheid door het Parlement benoemd. Op dezelfde dag nam het team van het Bureau van de nieuwe Centrale Raad zijn intrek in het Forum-gebouw ernaast.

De CTRG is opgericht door de Basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden. Ruim veertien jaar later is deze dus eindelijk tot stand gekomen als paraparlementaire instelling. Het is een onafhankelijk en onpartijdig toezichts- en adviesorgaan dat waakt over het respect voor de rechten en de menselijke waardigheid van personen in detentie. Het is opgericht door de Kamer van Volksvertegenwoordigers, die een dotatie verstrekt voor zijn activiteiten, en is verantwoording verschuldigd aan de Kamer.

De CTRG moet een belangrijke rol spelen als instelling die de eerbiediging van de mensenrechten in gevangenissen garandeert. De Raad is van plan om deze rol vastberaden op zich te nemen. Hij wil een geloofwaardige en doeltreffende methode ontwikkelen voor de toezichtsbezoeken aan de gevangenissen door de leden van de Centrale Raad en de leden van de Commissies van Toezicht. Door frequente bezoeken en gedegen longitudinaal en/of transversaal onderzoek in alle gevangenissen wil de CTRG zijn expertise permanent ontwikkelen. De CTRG wil ook invloed uitoefenen met gemotiveerde standpunten om de rechten en de menselijke waardigheid van gedetineerden te waarborgen, te bevorderen en te beschermen. Bovendien wil de CTRG impact hebben op het gevangenisbeleid. De CTRG zal alles in het werk stellen om van het klachtrecht een effectief instrument voor de personen in detentie te maken en zal erover waken dat deze opdracht onafhankelijk gebeurt ten opzichte van het toezicht. De CTRG gelooft sterk in een kritische, constructieve en transparante samenwerking met het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen (DG EPI) en de bevoegde ministers, namelijk de minister van Justitie en de minister die de penitentiaire gezondheidszorg in het takenpakket krijgt. De CTRG wil voorts zijn unieke positie inzetten om te verbinden en de betrokken actoren samen te brengen: de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke instanties; de medische sector; de academische wereld; de middenveldorganisaties; de andere nationale onafhankelijke instellingen; de internationale mechanismen (CPT, VN, …); … De CTRG wenst zo bij te dragen tot de ontwikkeling van een vernieuwende benadering van detentie en penitentiair beleid en die maatschappelijk ingang te doen vinden.

Dit jaarverslag bestrijkt de laatste vier maanden van 2019 waarin de CTRG zijn eerste stappen zette, vanaf het moment dat de nieuwe Commissies van Toezicht - vanaf 1 september 2019 werkzaam in elk van de 36 inrichtingen van het land - waren opgericht en van start gingen.

Externe controle op vrijheidsberoving is een democratische noodzaak. Dit is een vereiste die bij wet bepaald is. Het is even belangrijk dat het werk dat wordt verricht in het kader van dat toezicht, voor iedereen toegankelijk is. Dat is het doel van dit eerste verslag.

Marc Nève
Voorzitter van de CTRG

JAARVERSLAG 2019

1ste Verslag van de CTRG

Inhoud

I. Inleiding 4
1. Historiek en hervorminge 5
2. Opdrachten 5

II. Samenstelling 6
1. Aanwervingsprocedure 6
2. Benoeming van de leden 6
3. Rol van de plaatsvervangende leden 10
4. Secretariaat 10
5. In voorbereiding 12

III. Financiën 13
1. Dotatie 2019 en begroting 2019 – 2024 13
2. Presentiegeld 14

IV. Installatie 15
1. Materiëleomstandigheden 15
2. Huishoudelijk reglement 15
3. Deontologischecode 16
4. Strategischplan 17
5. Invoorbereiding 17

V. Commissies van Toezicht 18
1. Rekrutering 18
2. Installatie en werking 19
3. Opleidingen en onthaaldag van de Commissies van Toezicht 19
4. Middelen en methoden 20
5. In voorbereiding 20

VI. Communicatie 21
1. Huisstijl en website 21
2. Ledenblad 21
3. In voorbereiding 21

VII. Samenwerkingsverbanden 22
1. Directoraat-generaal Penitentiaire inrichtingen (DG EPI) 22
2. Ministers van Justitie en Volksgezondheid 22
3. Federale Ombudsman 23
4. Andere Belgische controle-instanties en organisaties voor mensenrechten 24
5. Overige (gerechtelijke instanties, burgemeesters, vakbonden, enz.) 24
6. Internationaal (RvE, CPT, CGLPL, CvT NL) 24
6.1. Raad van Europa (RvE) en Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestraffing (CPT) 24
6.2. Contrôleur Général des Lieux de Privation de Liberté (CGLPL) - Frankrijk 24
6.3. Commissie van Toezicht - Nederland 24

VIII. Adviezen en aanbevelingen in 2019 25
1. Memorandum aan de nieuwe regering 25
2. Toezicht in 2019 26
2.1. Toezichtsbezoeken van de CTRG 26
2.2. Bezoeken van de Commissies van Toezicht 28

Jaarverslagen - Vlaanderen 31-65
Antwerpen 32
Beveren 34
Brugge 36
Dendermonde 38
Gent 40
Hasselt 42
Ieper 44
Leuven Centraal 46
Leuven Hulp 48
Mechelen 50
Merksplas 52
Oudenaarde 54
Ruiselede 56
Tongeren 58
Turnhout 60
Wortel + Hoogstraten 62-65

Jaarverslagen - Brussels 67-73
Vorst + Berkendael 68-71
Sint-Gillis 72

Jaarverslagen - Wallonië 75-107
Andenne 76
Aerlen 78
Bergen 80
Dinant 82
Doornik 84
Huy + Marneffe 86-89
Itter 90
Jamioulx 92
Lantin 94
Leuze-en-Hainaut 96
Marche-en-Famenne 98
Namen 100
Nijvel 102
Paifve 104
Saint-Hubert 106

IX. De gevangenis in cijfers 110
X. Op het programma in 2020: het klachtrecht van gedetineerden 110

I. I. Inleiding

1. Historiek en hervormingen

Het externe toezicht op gevangenissen is niet nieuw in België. Al in de 19e eeuw werden bestuurscommissies met externe leden opgericht om een recht van toezicht uit te oefenen op de situatie van mensen die van hun vrijheid werden beroofd. Dit externe controleorgaan werd vervolgens in 1920 aangevuld met de Hoge Raad voor het Penitentiair Beleid, die advies gaf over het gevangenisbeleid. De Bestuurscommissies en de Hoge Raad voor het Penitentiair Beleid werden geregeld door het koninklijk besluit van 21 mei 1965 houdende het algemeen reglement van de strafinrichtingen.

Later heeft de wetgever de administratieve commissies en - meer in het algemeen - het systeem van het penitentiaire toezicht hervormd in het kader van de werkzaamheden van de Commissie Dupont, die leidden tot de goedkeuring van de Basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden. Het initiatief voor deze hervorming werd genomen vanwege het belang van een extern en onafhankelijk toezicht, dat men beschouwde als “noodzakelijke voorwaarden voor de vrijwaring van rechten van gedetineerden in een institutionele context die gekarakteriseerd wordt door een grote mate van onvrijheid en afhankelijkheid van de gedetineerden enerzijds en de aan de gevangenis eigen organisatiestructuur anderzijds, waarin individuele rechtsbelangen dreigen ondergeschikt gemaakt te worden aan inrichtingsbelangen en het primaat van rust, veiligheid en regelmaat”[1].

In hoofdstuk IV, titel III ‘Toezicht’, voorziet de Basiswet in de oprichting van twee onafhankelijke toezichtsorganen: de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen (CTRG) op centraal niveau en de Commissies van Toezicht (CvT) op lokaal niveau.

Intussen had het Koninklijk Besluit van 4 april 2003 het Koninklijk Besluit van 1965 gewijzigd, door de Hoge Raad voor het Penitentiair Beleid te vervangen door de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen en de Bestuurscommissies door de Commissies van Toezicht. Deze twee organen waren echter verre van onafhankelijk want zij stonden onder het gezag van de minister van Justitie, van wie zij administratief, juridisch en budgettair afhankelijk waren.

Daarna was het wachten op de zogenaamde ‘Potpourriwet IV’ van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenissen en houdende diverse bepalingen inzake justitie, en op de herstelwet van 11 juli 2018 houdende diverse bepalingen in strafzaken om de gedeelten van de basiswet over het toezicht op gevangenissen en het klachtrecht van gedetineerden te wijzigen. Vanaf dat moment hebben de toezichtsorganen een wettelijke basis en zijn ze onafhankelijker omdat ze onder de Kamer van Volksvertegenwoordigers vallen en niet meer onder de minister van Justitie.

De Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen (CTRG) is een onafhankelijk en onpartijdig toezichts- en adviesorgaan dat waakt over het respect voor de rechten en de menselijke waardigheid van personen in detentie. Hij krijgt daarvoor een jaarlijkse dotatie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

De Commissies van Toezicht zijn opgericht bij elk van de 36 penitentiaire inrichtingen van het land en hebben als opdracht om onafhankelijk toezicht te houden op de penitentiaire inrichting, op de behandeling van de personen in detentie en op het respect voor hun rechten.

1. Eindverslag van de commissie ‘basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden’, Parl. St., Kamer, gew. zit. 2000–2001, nr. 50–1076/001 (hierna ‘Eindverslag van de commissie Dupont’), blz. 90.

2. Opdrachten

De basiswet van 12 januari 2005 beschrijft de opdrachten van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen (CTRG) en de Commissies van Toezicht (CvT):

Centrale Raad:

- Een onafhankelijk toezicht houden op de gevangenissen, op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de hen betreffende voorschriften;
- Aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, aan de minister bevoegd voor Justitie en aan de minister bevoegd voor de penitentiaire gezondheidszorg, hetzij ambtshalve, hetzij op hun verzoek, advies verlenen over het gevangeniswezen en de uitvoering van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen;
- Commissies van Toezicht oprichten en de werking ervan ondersteunen, coördineren en controleren;
- Jaarlijks ten behoeve van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en van de minister bevoegd voor Justitie en de minister bevoegd voor de penitentiaire gezondheidszorg, een verslag opstellen.

Commissies van Toezicht:

- Een onafhankelijk toezicht houden op de gevangenis waarvoor ze bevoegd is, op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de hen betreffende voorschriften;
- Aan de Centrale Raad, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek, advies en inlichtingen geven betreffende aangelegenheden in de gevangenis die rechtstreeks of onrechtstreeks met het welzijn van de gedetineerden verband houden en voorstellen doen die zij gepast achten;
- Bemiddelen tussen de directeur en de gedetineerden omtrent problemen die ter kennis worden gebracht van de leden;
- Jaarlijks een verslag opstellen.

II. Samenstelling

De Centrale Raad bestaat uit twaalf effectieve leden en evenveel plaatsvervangers. Vier van hen worden voltijds benoemd en vormen het Bureau. De samenstelling van de Raad en van het Bureau respecteert het taalevenwicht. De leden hebben een mandaat van 5 jaar, dat twee keer hernieuwd kan worden.t

1. Aanwervingsprocedure

In overeenstemming met het besluit in de plenaire zitting van de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 20 september 2018 is een oproep tot kandidaten gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 26 september 2018 voor de leden van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen.

De kandidaten werden bekendgemaakt tijdens de plenaire zittingen van 22 november 2018 en 10 januari 2019:

- **Er werden 41 kandidaten voor het mandaat van effectief lid in overweging genomen, van wie 13 masters in de rechten, 13 zittende magistraten, 5 artsen en 10 andere leden.**
- **Er werden 16 kandidaten voor het mandaat van plaatsvervangend lid in overweging genomen, van wie 2 masters in de rechten, 4 zittende magistraten, 3 artsen en 7 andere leden.**

De Commissie Justitie hoorde alle kandidaten op 12 december 2018, 9 en 23 januari 2019. De voorzitter van de Commissie bracht hiervan verslag uit in de Conferentie van Voorzitters op 6 februari 2019.

De effectieve en plaatsvervangende leden van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen werden benoemd tijdens een stemming in plenaire zitting van de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 7 februari 2019, terwijl de leden van het Bureau werden aangesteld bij stemming van 28 februari 2019 en de Voorzitter en Ondervoorzitter bij stemming van 14 maart 2019.

2. Benoeming van de leden

Op 24 april 2019 hebben de effectieve en plaatsvervangende leden van de nieuwe Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen de eed afgelegd voor de voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Ze zijn onmiddellijk in functie getreden.

DE 4 LEDEN VAN HET BUREAU

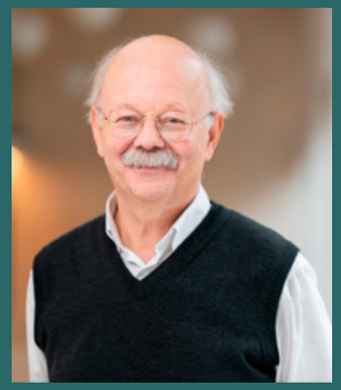

Marc Nève - Voorzitter: advocaat, gespecialiseerd in het strafrecht en penitentiair recht, lid en Ondervoorzitter van de CPT (1991-2011), lector aan de Universiteit van Luik, voormalig lid van de Commissie van Toezicht van de gevangenis van Lantin, voormalig lid van de oude Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen, auteur van talrijke publicaties in het strafrecht en penitentiair recht.

Plaatsvervangend lid: Patrick Charlier, huidig directeur van UNIA, de onafhankelijke openbare instelling die discriminatie bestrijdt en gelijke kansen bevordert.

Valérie Arickx - Ondervoorzitter: Juriste, gespecialiseerd in het penitentiair recht en geschillenbeheer. Gedurende meer dan 10 jaar tewerkgesteld bij de Directie Juridische Ondersteuning van de penitentiaire administratie van de FOD Justitie. Voorheen als juriste gewerkt op de algemene juridische diensten van de FOD Justitie en de Federale Politie.

Plaatsvervangend lid: Raf Gerits, substituut-arbeidsauditeur bij het auditoraat van Antwerpen.

Ralf Bas: criminoloog, gevangenisdirecteur van Sint-Gillis, Leuven-C en Everberg. Oprichter en directeur van het Nationaal Centrum voor Elektronisch Toezicht. Hoofd van de 'afdeling jeugdinstellingen voor bijzondere jeugdbijstand van de Vlaamse Gemeenschap'.

Plaatsvervangend lid: Pieter Houbey, begeleider in de Gemeenschapsinstelling 'De Kempen' te Mol.

Sarah Grandfils: juriste, afkomstig uit het middenveld, de laatste jaren gespecialiseerd in het toezicht van vrijheidsberovende instanties, voormalig lid van de Commissie van Toezicht van Vorst-Berkendael.

Plaatsvervangend lid: Vinciane Saliez, directrice van de vzw I.Care, innovatielab in gezondheid en gesloten milieus.

DE ANDERE EFFECTIEVE LEDEN VAN DE CTRG:

David Baele : Federaal Ombudsman, voormalig opdrachthouder bij de Dienst voor de Administratieve Vereenvoudiging, opgericht bij de FOD Kanselarij van de Eerste Minister, voormalig attaché managementondersteuning bij het Directoraat-generaal Penitentiaire Instellingen van de FOD Justitie.

Plaatsvervangend lid: **Jan Decock,** sindsdien vervangen door Greet Smaers, criminoloog, voormalig lid van de oude Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen.

Jean-Louis Evrard : eremagistraat, oud-voorzitter van de rechtbank van koophandel van Aarlen en Neufchâteau.

Plaatsvervangend lid: **Michel Gustot,** bestuurder van een naamloze vennootschap, voormalig lid van de Commissie van Toezicht van de gevangenis van Nijvel.

Ludivine Kerzmann : onderzoeksrechter bij de Franstalige Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel, lector aan de Universiteit van Luik, effectief lid van de Adviesraad van de Magistratuur, auteur van talrijke publicaties, met name in het strafrecht.

Plaatsvervangend lid: **Arlette Donnay,** gewezen extern expert CAPAES.

Martine Michel : onderzoeksrechter bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Henegouwen, afdeling Charleroi en ondervoorzitter van deze rechtbank.

Plaatsvervangend lid: **Béatrice Chapaux,** beroepsrechter jeugd- en familierecht bij het hof van beroep te Brussel.

Tony Van Parys : ere-advocaat, voormalig parlementslid, voormalig minister van Justitie, voormalig Voorzitter van de Nederlandstalige advies- en onderzoekscommissie van de Hoge Raad voor de Justitie, voormalig lid van de Commissie van Toezicht van de gevangenis te Gent, voormalig praktijklector strafbeleid aan de KULeuven, lid van de oude Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen.

Plaatsvervangend lid: **Marc Allegaert,** ondervoorzitter en onderzoeksrechter bij de rechtbank van eerste aanleg van West-Vlaanderen.

Tony Vermeulen : arts, voormalig voorzitter van de Orde van Geneesheren van Oost-Vlaanderen, lid van de raad van beroep van de Orde der Artsen en insolventiefunctionaris voor faillissementen van artsen in alle Belgische provincies, voormalig lid van de Commissies van Toezicht bij de gevangenissen van Gent en Beveren.

Plaatsvervangend lid: **Norbert Verleyen,** arts, overleden op 6 februari 2020.

Walter Thiery : jurist, Master en Droits de l'Homme (UCL /St.Louis); rechter in de Nederlandstalige Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel en ondervoorzitter van de oude Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen.

Plaatsvervangend lid: **Henri Debucquoy,** ere-eerste voorzitter van het hof van beroep te Gent.

Mark Vanderveken : arts, voormalig onderzoeker bij de Criminology Unit aan de UCL, voormalig assistent bij de Epidemiology Unit aan de UCL, voormalig arts-coördinator bij FEDASIL, lid van de oude Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen.

Plaatsvervangend lid: **Yves de Locht,** arts.

3. Rol van de plaatsvervangende leden

Het is niet de bedoeling dat de plaatsvervangers de effectieve leden vervangen wanneer zij verhinderd zijn om deel te nemen aan de werkzaamheden van de Centrale Raad, want de Basiswet bepaalt dat zij een effectief lid alleen vervangen wanneer dit de Raad definitief verlaat. In die zin gaat het meer om opvolgers dan vervangers. De Centrale Raad heeft beslist om deze interpretatie over te nemen in zijn huishoudelijk reglement (zie hierna).

De Raad wil echter het engagement dat deze leden ertoe heeft aangezet om zich kandidaat te stellen als plaatsvervanger, levendig houden en heeft daartoe een aantal maatregelen genomen om de plaatsvervangers voor te bereiden op hun functie als dat nodig is: de mogelijkheid om bij bepaalde werkzaamheden te worden betrokken als expert, om lid te zijn of te blijven van een Commissie van Toezicht, de systematische verzending van het interne blad van de Raad en de uitnodiging om deel te nemen aan opleidingen die de Raad organiseert voor al zijn leden.

4. Secretariaat

De Basiswet bepaalt dat de Centrale Raad wordt bijgestaan door een secretariaat, dat onder leiding staat van de Voorzitter en naar taal paritair is samengesteld. Daarom besloot de Raad om zijn permanente team uit te breiden, zodat zo veel mogelijk steun kan worden verleend aan de vrijwillige leden waaruit de Commissies van Toezicht en de toekomstige Klachtencommissies bestaan.

In 2019 bestond het secretariaat alleen uit een bestuurder die tijdelijk in dienst was (Jozef De Witte, voormalig directeur van UNIA) en een jonge criminologe die was aangenomen als polyvalente administratieve medewerker (Audrey Cosyns). De eerste aanwervingsprocedure voor een bestuurder liep uit op een mislukking, omdat de aangeworven persoon haar functie neerlegde kort nadat zij van start was gegaan. Begin 2020 werd een nieuwe procedure gestart voor de aanwerving van een directeur.

Intussen werkte de Centrale Raad aan het opstellen van een organogram dat de organisatiestructuur duidelijk zou maken. Dit is deels geïnspireerd op het model van de Commissies van Toezicht van Nederland en deels op dat van de Federale Ombudsman, twee instanties die dicht aanleunen bij de Centrale Raad en allebei hebben aangetoond dat ze doeltreffend en professioneel werken.

Het onderstaande schema toont de banden en de functionele, organisatorische en hiërarchische relaties tussen de leden van het secretariaat van de Centrale Raad, zoals dat eruit zal zien nadat het volledig tot stand is gekomen.

In tegenstelling tot alle andere paraparlementaire instellingen heeft de Centrale Raad beslist om het personeel een contractueel en geen statutair dienstverband toe te kennen om flexibeler te kunnen zijn.

Dit dienstverband, de arbeidsvoorwaarden en de bijbehorende voordelen zijn beschreven in een aantal documenten, die zijn goedgekeurd in de plenaire zitting van de Raad: richtlijnen voor het personeelsbeleid (goedgekeurd op 23 augustus 2019), een arbeidsreglement en twee nota's over de loonvoorwaarden en extralegale voorwaarden voor de leden van het Bureau en het secretariaat van de CTRG en over het jaarlijkse verlof (alle goedgekeurd op 22 november 2019).

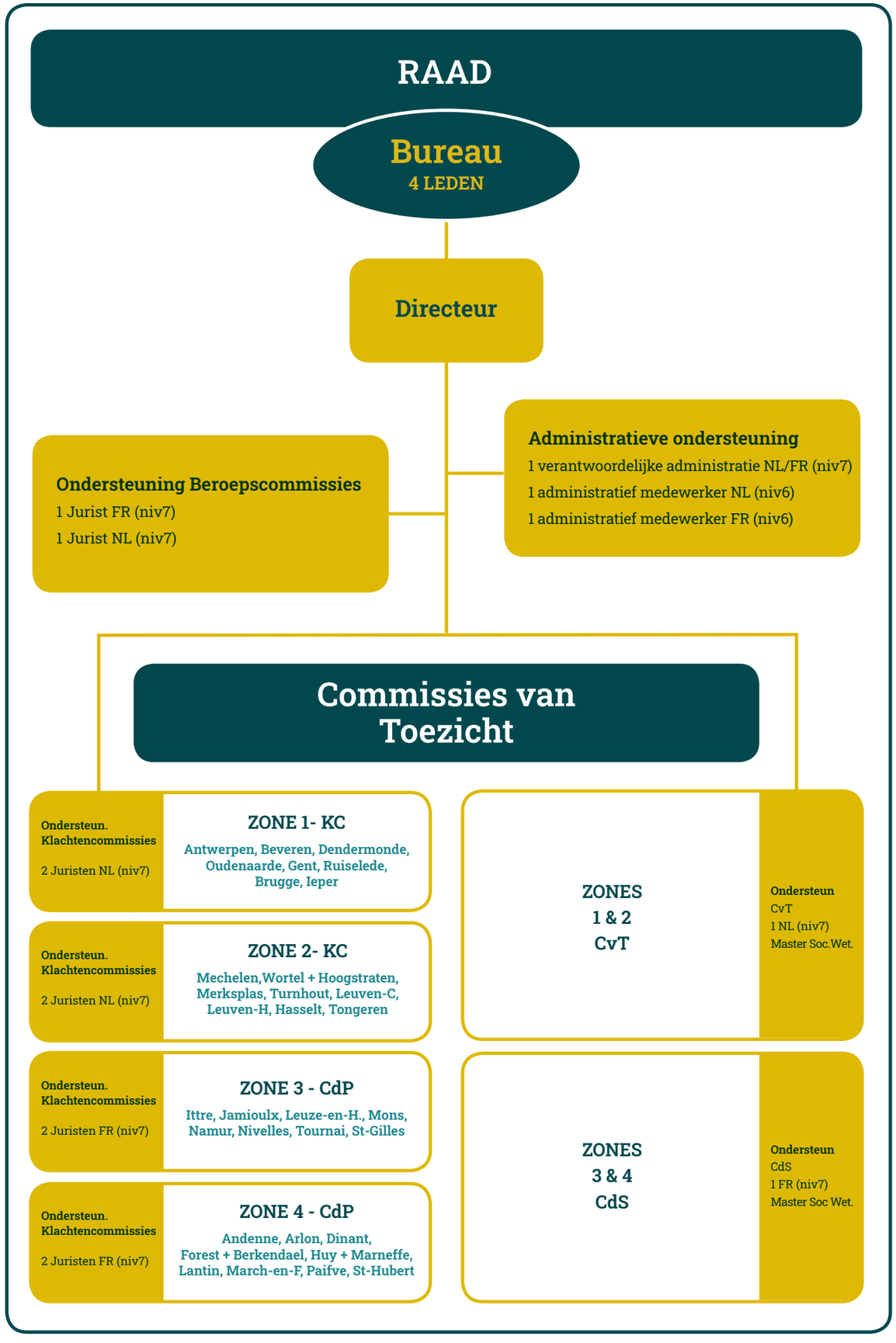

5. In voorbereiding

Zoals het organogram laat zien, is de aanwerving van een permanent team gepland in de loop van 2020. Daarom heeft de Raad beslist om het deel van zijn jaarlijkse budget voor personeelskosten over drie werkgebieden te verspreiden: de coördinatie van de Commissies van Toezicht, de ondersteuning van de Klachten- en Beroepscommissies en de administratieve ondersteuning van de gehele instelling (Centrale Raad, Bureau en Commissies van Toezicht).

De Raad zal voorrang geven aan de aanwerving van een Directeur die verantwoordelijk is voor het secretariaat, dat op termijn zal bestaan uit een vijftiental medewerkers, en die ervoor moet zorgen dat de strategische doelstellingen van de Raad en het Bureau op operationeel vlak vertaald worden.

Coördinatie van de Commissies van Toezicht

De Raad is van plan om twee personen aan te werven die de Commissies van Toezicht zullen ondersteunen en hun werkzaamheden zullen coördineren. Zij zullen toezien op de goede samenwerking tussen het centrale en lokale niveau binnen de Centrale Raad en tussen de Commissies onderling. Daarnaast zullen ze eveneens worden betrokken bij de thematische onderzoeken die de Raad jaarlijks wil uitvoeren en hun steun verlenen aan de bemiddeling die kan plaatsvinden in het kader van het klachtrecht.

Ondersteuning van Klachten- en Beroepscommissies

De Raad is van plan om 10 juristen aan te werven ter ondersteuning van de toekomstige Klachtencommissies. Zij vormen gedeeltelijk een secretariaat van de Klachtencommissies die worden opgericht in de schoot van de Commissies van Toezicht, en gedeeltelijk een secretariaat voor de Beroepscommissies die worden opgericht in de schoot van de Centrale Raad.

Acht juristen van wie 4 Nederlandstaligen en 4 Franstaligen zullen het secretariaat van de Klachtencommissies vormen en telkens de ondersteuning van 4 tot 5 Klachtencommissies op zich nemen. Twee juristen, 1 Nederlandstalige en 1 Franstalige, zullen respectievelijk de Nederlandstalige Beroepscommissie en de Franstalige Beroepscommissie bijstaan.

Aangezien de Klachtencommissies alleen uit vrijwilligers bestaan, vindt de Raad het noodzakelijk om hen te laten bijstaan door gekwalificeerde medewerkers bij hun opdracht om klachten te behandelen: samenstelling van klachtendossiers, administratieve en organisatorische ondersteuning van de Klachtencommissies en voorbereiding van ontwerpbesluiten. Op vraag van het Bureau zullen zij eveneens worden geraadpleegd voor juridisch advies en zullen zij meewerken aan de uitbouw van een expertisecentrum binnen de Raad. Daarnaast zullen zij zorgen voor de juridische opleiding en de bijscholing van de leden van de Klachten- en Beroepscommissies.

Administratieve ondersteuning

Tot slot zal de Raad een beroep doen op de diensten van een polyvalent administratief team, bestaande uit 3 personeelsleden, die de werking van de instelling zullen garanderen in termen van secretariaat, budgetbeheer, boekhouding, logistiek, personeelsbeheer, informatica en communicatie.

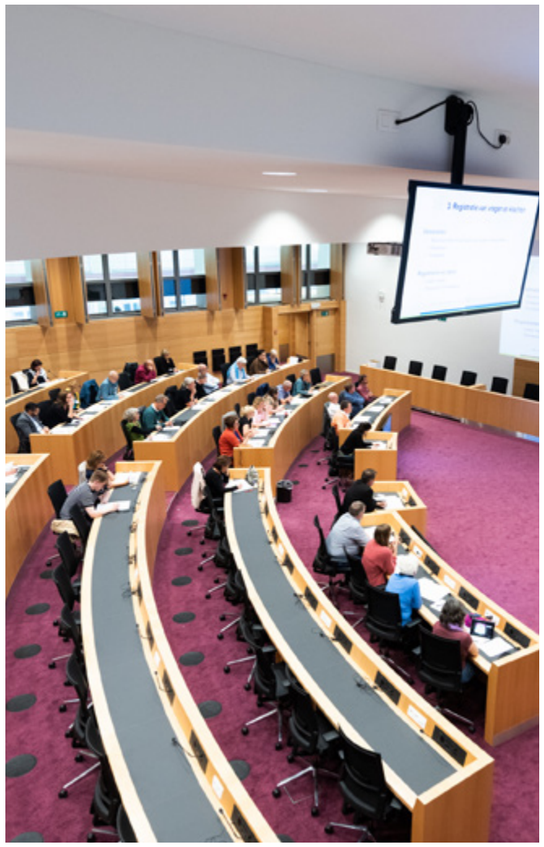

III. Financiën

1. Dotatie 2019 en begroting 2019-2024

Van bij zijn aantreden op 24 april 2019 kon de nieuwe CTRG, op basis van een dotatie van het Federaal Parlement, beschikken over een budget van 1.815.000€ voor zijn eerste werkjaar. Het bedrag van deze dotatie was nog bepaald door de Minister van Justitie in overleg met de oude Centrale Toezichtsraad.

Amper geïnstalleerd, diende de CTRG begin mei 2019 niet alleen reeds zijn begrotingsvoorstel voor het werkjaar 2020 in te dienen maar daarnaast zelfs ook reeds een vijfjarenbegroting te presenteren.

Enkele maanden later werd, met het oog op een presentatie in de Kamercommissie Begroting op 26 november 2019, een aangepaste begroting voorgesteld en goedgekeurd. Die was ongeveer 15% lager dan in eerste instantie was aangegeven. Voor 2020 heeft de CTRG zodoende zijn begroting vastgesteld op 3.397.524 euro. De Raad ging enkele maanden later van start dan gepland, dus voor het boekjaar 2019 mag een positief resultaat worden verwacht.

Zoals gevraagd, heeft de Raad ook een meerjarenbegroting ingediend, die loopt tot 2024. Hierover zijn vier opmerkingen te maken:

Ten eerste: in 2020 kunnen we nog rekenen op een overschot van 2019 omdat de Raad later van start ging, maar dit is uiteraard niet langer het geval in de jaren daarna.

Twee: in eerste instantie had de wet bepaald dat een Commissie van Toezicht zou bestaan uit maximaal 12 leden, en de oorspronkelijke begroting hield rekening met 320 commissarissen. Sindsdien is de wet gewijzigd en is er sprake van een maximum van 18 leden. De Raad heeft beslist om een maximum vast te leggen per penitentiaire inrichting: een kleine inrichting telt nooit meer dan 12 leden, een middelgrote maximaal 15 leden en een grote 18. Dat brengt het totaal op 528 leden: een verhoging van 65% ten opzichte van de 320 leden die oorspronkelijk waren voorzien.

Ten derde: de invoering van het klachtrecht was nog niet voorzien in de voorgestelde budgetten. Door een eerste dotatie voor te stellen nog voordat de Centrale Raad was opgericht, had de minister van Justitie zijn collega van Begroting al attent gemaakt op dat bijzondere aspect. Dit klachtrecht zal in werking treden op 1 oktober 2020. De Raad verwacht dat dit minimaal 660.000 euro per jaar zal kosten. Voor 2020 is slechts een kwart van dit bedrag nodig (de laatste drie maanden van het jaar), maar vanaf 2021 zal uiteraard het volledige bedrag moeten worden begroot.

Ten vierde is het belangrijk om te benadrukken dat de Raad op dit moment met een heel beperkte bezetting werkt: naast de vier leden van het permanente Bureau zijn er slechts twee andere, tijdelijke medewerkers. Zoals gepland, zal de Raad de komende maanden werken aan het installeren van zijn secretariaat met contractuele medewerkers. Hij zal zich beperken tot het aantal medewerkers dat altijd al voorzien was, ongeacht het hogere aantal commissarissen.

Samengevat, ziet de begroting van de CTRG voor het werkjaar 2019 (van 24 april tot en met 31 december 2019) er als volgt uit:

BEGROTING 2019				
Uitgaven	Personeelskost	Commissies van Toezicht	935.276 €	
		Personeel	594.219 €	
	Totaal			1.529.495 €
	Werkingsuitgaven*			118.505 €
	Investeringen**			167.000 €
Totaal Uitgaven				1.815.000 €
Totaal Ontvangsten	Dotatie Parlement			1.815.000 €

**gebouwen (huur, onderhoud, verbruik…), telecom, post, informatica, bureautica, dienstverlening door derden…*
***gebouwen (uitrusting), informatica, bureautica…*

De effectieve uitgaven voor 2019 bedragen 532.381,39 Euro. De rekeningen werden dus afgesloten met een overschot dat echter nog in het werkjaar 2020 door ons zal mogen worden aangewend daar een aantal uitgaven onmogelijk konden worden gerealiseerd in 2019.

2. Presentiegeld

De Basiswet bepaalt in artikel 31: “De leden van de Commissies van toezicht (...) hebben recht op een presentiegeld waarvan het bedrag per gepresteerde dag 90 euro bedraagt. Werkzaamheden die per dag minder dan vier uur bestrijken, geven recht op de helft van het vastgesteld presentiegeld (...).”

De Raad heeft beslist om een specifiek reglement op te stellen voor de toekenning van presentiegeld, dat rekening houdt met de budgettaire mogelijkheden en met de grote diversiteit van activiteiten en penitentiaire inrichtingen. Deze tekst had voornamelijk tot doel om een forfaitaire vergoeding per activiteit en voor de verplaatsingskosten te bepalen. Een eerste versie van dit reglement is op 13 december 2019 goedgekeurd door de Raad.

Het reële werkvolume van de leden van de Commissies van Toezicht overstijgt echter de forfaits die het reglement vastlegt. Het werd dus al snel duidelijk dat dit reglement herzien en aangepast moet worden wanneer de volgende begrotingen op tafel komen.

IV. Installatie

1. Materiële omstandigheden

Het permanente team van de Centrale Raad is gevestigd in het Forum-gebouw in de Leuvensestraat, tegenover de Kamer en de Senaat. Daar zijn ook de diensten van het Parlement en andere paraparlementaire instellingen gehuisvest, zoals de Federale Ombudsman, de Hoge Raad voor Justitie en het Comité P.

De Centrale Raad was de voorlaatste instelling die haar intrek nam in het gebouw. In eerste instantie was er weinig ruimte, slechts vier lege kantoren. Er werd ook heel weinig materiaal ter beschikking gesteld, hoewel de synergie tussen de verschillende paraparlementaire diensten sterk aangemoedigd wordt.

De leden van het Bureau hebben dus de mouwen opgestroopt en met weinig tot niets hun kantoren ingericht en hun logistieke, financiële, administratieve en juridische situatie geregeld. De wet had namelijk geen enkel statuut of rechtspersoonlijkheid toegekend aan de Centrale Raad. Het was dus moeilijk na te gaan onder welk socialezekerheids- en pensioenstelsel de leden vallen. Ook over het statuut van het toekomstige personeel en de regels voor de begrotings- en boekhoudcontrole was niets vastgelegd. We moesten dus een beroep doen op de andere dotatiegerechtigde instellingen om synergie te creëren en inspiratie te vinden in hun modellen.

De Centrale Raad is van plan om deze relaties met de diensten van de Kamer en de andere paraparlementaire instellingen in stand te houden, zodat er nog meer synergie ontstaat die iedereen ten goede komt. Hij heeft deelgenomen aan overlegvergaderingen die met dat doel georganiseerd werden.

2. Huishoudelijk reglement

Het allereerste referentiedocument dat de Centrale Raad opstelde, was een huishoudelijk reglement. Dit reglement behandelt, voor alles wat niet is geregeld door de basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, de wijze van functioneren van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen: de structurele organisatie, de operationele werking (vergaderingen, besluitvorming, werkgroepen, communicatie, deontologie), de procedure voor toezichtsbezoeken aan de penitentiaire inrichtingen, de zitpenningen voor de leden, het jaarverslag, de oprichting, ondersteuning, coördinatie en controle van de Commissies van Toezicht, de organen voor klachtenbehandeling (Klachten- en Beroepscommissies).

Het huishoudelijk reglement werd door de Centrale Raad goedgekeurd tijdens zijn plenaire zitting van 23 augustus 2019. Het werd overgemaakt aan de Justitiecommissie van de Kamer, goedgekeurd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 7 november 2019 en vervolgens gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 5 december 2019 (C - 2019/42653). Het staat intussen ook op de website van de CTRG.

De Raad zal dit huishoudelijk reglement voor eind 2020 evalueren en indien nodig aanpassen.

3. Deontologische code

De basiswet van 12 januari 2005 formuleert een aantal basisbeginselen in verband met detentie. Zo benadrukt zij in de eerste plaats dat de vrijheidsstraf of de vrijheidsbeperkende maatregel ten uitvoer wordt gelegd in psychosociale, fysieke en materiële omstandigheden die de waardigheid van de mens eerbiedigen, die het behoud of de groei van het zelfrespect van de gedetineerden mogelijk maken en die hen aanspreken op hun individuele en sociale verantwoordelijkheid. De wet voegt daaraan toe dat de gedetineerden aan geen andere beperkingen van hun politieke, burgerlijke, sociale, economische of culturele rechten worden onderworpen dan deze die uit de strafrechtelijke veroordeling of uit de vrijheidsbenemende maatregel voortvloeien. Zij moeten onlosmakelijk met de vrijheidsbeneming verbonden zijn en door of krachtens de wet bepaald zijn.

De wetgever vermeldt bovendien dat men vermijdbare detentieschade moet voorkomen bij de uitvoering van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbeperkende maatregel. Daarom bepaalt de wet ook dat elke gevangenis een klimaat van overleg moet nastreven. Daartoe richt elke gevangenis een overlegorgaan op om de gedetineerden inspraak te geven in aangelegenheden van gemeenschappelijk belang.

De Centrale Raad is van mening dat deze basisbeginselen moeten dienen als leidraad voor het werk van zowel de Centrale Toezichtsraad als de verschillende Commissies van Toezicht. Zij zorgen voor een externe controle op de gevangenissen, dus voor de controle die de samenleving uitoefent op de detentie. Daarom heeft de Raad beslist om een ethisch kader, dus een deontologische code, te bieden aan de leden van de Raad en van de Commissies waarbinnen zij hun verschillende taken dienen uit te oefenen.

De pijlers van deze deontologische code, goedgekeurd door de Raad op 23 augustus 2019 en gepubliceerd op de website van de CTRG , zijn de volgende:

- **onafhankelijkheid;**
- **onpartijdigheid;**
- **objectiviteit;**
- **gelijke behandeling.**

Daarnaast spreekt de code zich uit over

- **het duidelijke onderscheid dat moet bestaan tussen wat onder het privéleven van de leden valt, hun professionele activiteiten en hun mandaat als lid van de CTRG dat zij hebben opgenomen;**
- **het eerbiedigen van de waardigheid van hun functie in de handelingen die zij stellen in het kader van hun mandaat;**
- **de onverenigbaarheden die de uitoefening van hun functie verhinderen;**
- **belangenconflicten die kunnen optreden en de verschillende maatregelen om zich daartegen te wapenen;**
- **de geheimhoudingsplicht die verbonden is aan de uitoefening van hun mandaat;**
- **de vormen van externe communicatie;**
- **het gedrag dat van de leden wordt verwacht bij hun bezoek aan de penitentiaire inrichtingen;**
- **de inhoud van de verslagen en aanbevelingen die de leden formuleren.**

Net zoals het huishoudelijk reglement is de deontologische code bedoeld als een evolutief instrument. Voor eind 2020 zal dus een eerste evaluatie plaatsvinden.

4. Strategisch plan

De basiswet die de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen en de Commissies van Toezicht opricht, voorziet ook in de ontwikkeling van een 'beleidsplan'.

De Centrale Raad geeft de voorkeur aan een strategische visie op lange termijn en heeft daarom een vijfjarenplan uitgewerkt, dat vervolgens wordt vertaald in jaarlijkse actieplannen. Dit plan is niet alleen intern besproken onder de leden van het Bureau en de effectieve leden van de Raad, maar ook met een aantal partners die een sleutelrol spelen in de sector van het gevangeniswezen, zoals academici, verantwoordelijken van de penitentiaire administratie, advocaten die gespecialiseerd zijn in penitentiair recht, langdurige leden van de Commissies van Toezicht, enz.

Dit strategisch plan beschrijft duidelijk de prioriteiten van de Raad bij de uitvoering van zijn wettelijke opdracht, zodat de hele sector een helder overzicht krijgt van de doelstellingen en acties die de Centrale Raad nastreeft tijdens zijn eerste mandaat van vijf jaar.

Het strategische vijfjarenplan 2019-2024 is goedgekeurd door de Raad op 20 september 2019 en daarna gepubliceerd op de website van de CTRG.

De visie die in dit eerste plan wordt uiteengezet, kan als volgt worden samengevat:
De CTRG speelt een essentiële rol als onafhankelijk en onpartijdig mechanisme om het respect voor de mensenrechten in de gevangenis te garanderen. De CTRG wil die rol met vastberadenheid opnemen. Hij wil een geloofwaardige en doeltreffende methode ontwikkelen voor de toezichtsbezoeken aan de gevangenissen door de leden van de Centrale Raad en de leden van de Commissies van Toezicht. Via frequente bezoeken en gedegen longitudinaal en/of transversaal onderzoek in alle penitentiaire inrichtingen wil de CTRG zijn expertise permanent ontwikkelen. De CTRG wil ook invloed uitoefenen met gemotiveerde standpunten om de rechten en de menselijke waardigheid van gedetineerden te waarborgen, te bevorderen en te beschermen.

De CTRG wil eveneens invloed uitoefenen op het penitentiair beleid. De CTRG zal alles in het werk stellen om van het beklagrecht een effectief instrument voor de personen in detentie te maken en zal erover waken dat deze opdracht onafhankelijk gebeurt ten opzichte van het toezicht. De CTRG is een unieke speler, maar staat er gelukkig niet alleen voor. De CTRG gelooft sterk in een kritische, constructieve en transparante samenwerking met het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (DG EPI) en met de bevoegde ministers. De CTRG wil zijn unieke positie inzetten om te verbinden en de betrokken actoren samen te brengen: de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke instanties; de medische sector; de academische wereld; de middenveldorganisaties; de andere nationale onafhankelijke instellingen; de internationale mechanismen (CPT, VN, …); … De CTRG wenst zo bij te dragen tot de ontwikkeling van een vernieuwende benadering van detentie en penitentiair beleid en die maatschappelijk ingang te doen vinden.

5. In voorbereiding

Een aantal elementen uit het strategische vijfjarenplan van de Raad worden vertaald in het actieplan voor 2020, zodat de Raad beschikt over een operationeel stappenplan met doelstellingen in 2020. Tevens kan de Raad het actieplan voor 2020 gebruiken om de status en impact van de uitvoering van de acties op een bepaald moment in de loop van het jaar te beoordelen.

V. Commissies van Toezicht

SLUIT JE BIJ ONS AAN OM DE GEVANGENISSEN TE OPENEN VOOR DE BUITENWERELD!

1. Rekrutering

Krachtens het koninklijk besluit van 19 juli 2018 werden op 1 september 2019 de nieuwe en onafhankelijke Commissies van Toezicht opgericht, waarvan de leden voortaan worden benoemd door de Centrale Raad en niet meer door de minister van Justitie.

Dit was de eerste grote uitdaging voor de nieuwe Centrale Raad: nieuwe leden aantrekken met behoud van de opgebouwde ervaring en expertise van de leden van de vorige commissies, commissies met tot dusver onvoldoende leden aanvullen en zelfs bepaalde commissies die door een gebrek aan leden waren weggekwijnd, weer tot leven wekken.

Er kwam meteen een dialoog tot stand met de voorzitters van de oude Commissies van Toezicht tijdens hun vergaderingen van 23 mei (in Brussel) en 14 juni 2019 (in Turnhout). Hier werden de projecten van de nieuwe Centrale Raad voorgesteld en werden de bekommernissen van de voorzitters over de toekomst van de Commissies van Toezicht besproken.

In overleg met vertegenwoordigers van de Commissies van Toezicht werd een volledige, gedetailleerde en expliciete taakomschrijving opgesteld voor de commissarissen en de secretarissen van een Commissie van Toezicht, met daarin de praktische voorwaarden waaraan zij moeten voldoen bij de uitoefening van hun functie. Er werd ook een formulier opgesteld waarin kandidaten hun opleiding en ervaring, evenals hun kwaliteiten en vaardigheden voor de uitoefening van deze functie moesten invullen, zodat de beoordeling van de kandidaturen op een rechtvaardige manier kon gebeuren. Tevens werd de procedure bepaald voor de selectie van de kandidaten, die op 23 augustus 2019 door de Raad werd goedgekeurd.

De aankondiging van de aanwerving van de leden werd op 25 juni 2019 gepubliceerd op de website van de CTRG en kreeg veel weerklank in de Nederlandstalige en Franstalige schrijvende pers en op de radio, via diverse rekruteringskanalen waaronder talrijke universiteiten, het middenveld, verenigingen van steden en gemeenten, balies, zittende magistraten en parket, provinciale ordes van geneesheren, sociale media, enz. De kandidaten werden uitgenodigd om voor 1 augustus 2019 te solliciteren.

Het succes van deze oproep tot kandidaten overschreed ruimschoots de verwachtingen van de Centrale Raad, die niet minder dan 1102 kandidaturen ontving. Hieruit werden 454 nieuwe leden en 25 secretarissen benoemd in 33 Commissies van Toezicht.

De Centrale Raad kon een selectie van hoge kwaliteit maken, dankzij de uiteenlopende profielen van de kandidaten, de multidisciplinaire competenties die werden aangeboden, de motivatie van de kandidaten en de diversiteit in gender, leeftijd en taal.

Sommige Commissies kenden evenwel meer succes dan andere, bijvoorbeeld Commissies die toezicht houden op gevangenissen in of vlak bij grote stedelijke centra zoals Brussel (Vorst-Berkendael en Sint-Gillis), Antwerpen, Gent en Leuven. Voor andere waren er dan weer niet voldoende kandidaturen, vooral door hun afgelegen geografische ligging (Aarlen, Sint-Hubert, Marche-en-Famenne, Andenne) of door de specifieke aard van de inrichting (Paifve). De Raad heeft zich voorgenomen om op een latere datum specifieke rekruteringscampagnes te lanceren die zullen gericht zijn op het vervolledigen van deze Commissies.

De nieuwe samenstelling van de Commissies van Toezicht was tevens de gelegenheid voor de Raad om enkele nieuwigheden in te voeren:

- Twee Commissies die voorheen waren toegewezen aan twee gevangenissen, werden opgesplitst (Brugge-Ruiselede en Leuven Centraal-Leuven Hulpgevangenis). Er zijn dus nu 33 Commissies in plaats van 31.
- Ook het maximale aantal leden per Commissie is gestegen naar 12, 15 en 18, afhankelijk van de capaciteit van de gevangenis.

2. Installatie en werking

De nieuwe Commissies van Toezicht zijn op 1 september 2019 in werking getreden, zoals de wet bepaalt.

Meestal konden ze profiteren van de ervaring van enkele vroegere leden en van de voortzetting van de activiteiten van de Commissies die voor die datum actief waren. Ze kwamen snel samen en gingen aan het werk.

Over het algemeen bestond het eerste contact met de penitentiaire inrichting van de Commissie uit een bezoek aan de gevangenis en ontmoetingen met het directieteam en personeelsleden, externe diensten, enz.

Ervaren leden namen nieuwe leden bij de hand en begeleidden hen bij de kennismaking met het gevangenisgebouw, met de manier van werken en bij de contacten met de gedetineerden, de lokale directies en de verschillende diensten.

Een lid van het Bureau van de Centrale Raad werd aangewezen als aanspreekpunt voor elke Commissie van Toezicht. Tijdens de laatste vier maanden van 2019 namen zij deel aan gemiddeld twee vergaderingen van elke CvT. Ze hielden regelmatig contact met de leden om de toegang tot de inrichtingen te vergemakkelijken en hen te ondersteunen bij het opstarten van hun nieuwe activiteiten. Er werden badges uitgedeeld met het logo van de Commissie van Toezicht en de naam en voornaam van elk lid, zodat de gedetineerden hen kunnen herkennen bij hun bezoeken en zij duidelijk te onderscheiden zijn van het penitentiair personeel en de externe diensten.

De Commissies werden uitgenodigd om maandelijks bijeen te komen in de gevangenis, zodat zij duidelijk konden laten zien dat ze aanwezig waren in de inrichting. De Commissies ondervonden zelden problemen bij hun bijeenkomsten, op enkele uitzonderingen na. Sommige Commissies besloten daarom om buiten de gevangenis te vergaderen, zodat ze meer ruimte hebben en elkaar kunnen zien wanneer ze willen en zolang ze willen, zonder dat de leden problemen ondervinden om toegang te krijgen.

Zoals de wet bepaalt, bezoeken de Commissies van Toezicht de gevangenis elke week met een of soms meer commissarissen van de maand: om toezicht te houden, gedetineerden te spreken die daartoe een verzoek hebben ingediend, bij te dragen aan een minnelijke oplossing van problemen die zij constateren of behandelen, en om een regelmatige dialoog te onderhouden met de gevangenisdirectie over de detentieomstandigheden en de werking van de inrichting.

Ook werden de Commissies van Toezicht uitgenodigd om een huishoudelijk reglement op te stellen dat hun interne werking organiseert, naar het voorbeeld van de Centrale Raad.

Voor meer informatie over de werking en de samenstelling van elke Commissie van Toezicht verwijzen we naar de beknopte overzichten van hun jaarverslagen in Deel VIII. 2. Toezicht in 2019

3. Opleidingen en onthaaldag van de Commissies van Toezicht

Op 28 september 2019 organiseerde de Centrale Raad een onthaaldag voor de 33 nieuwe Commissies van Toezicht. 355 van de 454 benoemde leden uit alle delen van het land namen hieraan deel. Het doel van die dag was om de leden van de Centrale Raad en de Commissies van Toezicht met elkaar te laten kennismaken, evenals de leden binnen de Commissies van Toezicht zelf. De onthaaldag was ook bedoeld om de uitwisseling van kennis en ervaringen te bevorderen.

Er werden drie onderwerpen besproken:

- **de taken en verantwoordelijkheden van de CTRG en de CvT's;**
- **de administratieve aspecten van de werking van de CvT's;**
- **de uitoefening van de functie van Commissaris van Toezicht.**

Bij deze gelegenheid werden veel contacten gelegd en hernieuwd, en de Raad wil in 2020 uiteraard opnieuw zo'n dag organiseren om de dialoog tussen en met de Commissies van Toezicht te bevorderen.

Eind 2019 en begin 2020 werden ook lokale **vormingssessies over de basiswet** georganiseerd, de basistekst die het leven in de gevangenis regelt.

- In Brussel (in het Nederlands) op 25 november 2019
- In Namen op 12 december 2019
- In Brussel (in het Frans) op 27 januari 2020
- In Antwerpen op 11 februari 2020
- In Gent op 18 februari 2020
- In Bergen op 2 maart 2020
- In Turnhout op 3 maart 2020

Een van de leden van het Bureau en enkele leden van de Commissies van Toezicht hebben ook deelgenomen aan de Zomeruniversiteit van de ULB over 'Monitoring van plaatsen van vrijheidsberoving'. Zolang de Centrale Raad niet in staat is om eigen opleidingen op te zetten, worden de leden van de Raad en de Commissies uitgenodigd om zich kandidaat te stellen voor deelname aan deze multidisciplinaire opleiding van niveau.

4. Middelen en methoden

De Centrale Raad vindt het belangrijk dat de nieuwe toezichtsorganen uitgroeien tot organisaties die hun opdracht professioneel uitvoeren. Daarom heeft hij een aantal eerste hulpmiddelen ontwikkeld voor de leden van de Commissies van Toezicht.

Het belangrijkste doel van die hulpmiddelen is de geleidelijke invoering van doeltreffende en coherente controlemethoden die de verschillende Commissies van Toezicht toepassen, zodat het toezicht wordt uitgeoefend op dezelfde basis en volgens gemeenschappelijke richtlijnen die gelden voor alle inrichtingen.

5. In voorbereiding

Het is de ambitie van de Centrale Raad om in de toekomst een echte vormingscyclus op te zetten, waarmee de leden zich zowel in het begin als tijdens hun werkzaamheden voortdurend kunnen bijscholen. De Raad wil hiervoor een weloverwogen combinatie van verschillende vormingstechnieken gebruiken, die goed aansluiten bij het vrijwilligersstatuut van de leden van de Commissies van Toezicht.

Hij werkt aan de realisatie van een 'Handleiding voor de Commissaris van Toezicht' die alle hulpmiddelen verzamelt, met daarin onder meer - naar het voorbeeld van de Franse collega's van het team van de Contrôleur Général des Lieux de Privation de Liberté (CGLP) - thematische controlefiches die de commissarissen inlichten over de aspecten van het gevangenisleven die ze moeten controleren, over de geldende normen op dat gebied en over het afleggen van een bezoek aan de gevangenis.

VI. Communicatie

Vanaf het begin van hun mandaat hebben de leden van de nieuwe CTRG veel belang gehecht aan een goede externe communicatie, zodat de nieuw verworven onafhankelijkheid van de instelling bij iedereen bekend is.

1. 1. Huisstijl en website

De CTRG liet een nieuwe huisstijl ontwikkelen met een nieuw logo om een duidelijk onderscheid te maken met de oude Centrale Raad. Er kwam ook al snel een nieuwe website.

De CTRG vond het bijzonder belangrijk en dringend om het verschil met de oude CTRG duidelijk te maken, omdat de vervanging van de leden van de Commissies van Toezicht was gepland in september 2019 en de rekrutering van nieuwe leden moest plaatsvinden.

De website van de CTRG is opgezet als een open venster op de werkzaamheden van de Raad en van de Commissies van Toezicht. Hij geeft informatie over hun taken en opdrachten, over de reglementaire (huishoudelijk reglement en deontologische code) en strategische instrumenten (strategisch plan 2019-2021) van de CTRG, de samenstelling en de werkzaamheden en publicaties van de Commissies van Toezicht en de Raad zelf, en de regelgeving die van toepassing is bij de controle van de gevangenissen.

Bovendien kunnen de vacatures worden gepubliceerd op de website, niet alleen voor de samenstelling van de Commissies van Toezicht, maar ook voor de uitbreiding van het permanente team (secretariaat).

website overzicht

2. Ledenblad

Sinds de maand waarin de CTRG in werking trad (mei 2019), brengt de Raad elke maand een intern blad uit dat is gericht aan de leden (effectieve en plaatsvervangende leden, evenals de leden van de Commissies van Toezicht).

Deze interne publicatie houdt de leden op de hoogte van de werkzaamheden die de CTRG van maand tot maand uitvoert, van het laatste nieuws over het gevangeniswezen, belangrijke rechtspraak, artikels en rapporten die interessant kunnen zijn voor de leden, georganiseerde of aangeraden vormingen, lopende rekruteringen en alle onderwerpen die hen zouden kunnen interesseren.

3. In voorbereiding

De Raad is bezig met de ontwikkeling van communicatiemiddelen voor gedetineerden om hen te informeren over de Commissies van Toezicht en de toekomstige Klachtencommissies, hun respectieve taken, hun actiemiddelen en de manier waarop ze bereikbaar zijn. Die krijgen de vorm van affiches en brochures in 7 talen (Nederlands, Frans, Duits, Engels, Spaans, Russisch en Arabisch).

Daarnaast wil de CTRG in de toekomst bijkomende middelen ontwikkelen om de communicatie tussen de Commissies van Toezicht te ondersteunen en te stimuleren, en om alle actoren van het gevangeniswezen - ook de autoriteiten - te informeren over zijn activiteiten.

VII. Samenwerkings-verbanden

1. Directoraat-generaal Penitentiaire inrichtingen (DG EPI)

Het directoraat-generaal Penitentiaire inrichtingen (DG EPI) is de eerste gesprekspartner van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen. Daarom is in de loop van de gesprekken die zijn gestart sinds de oprichting van de Centrale Raad, in verschillende stappen een Memorandum of Understanding opgesteld. Er was een ontwerptekst, die echter pas in de loop van 2020 klaar was en vervolgens meteen werd bezorgd aan alle leden van de Commissies van Toezicht.

Deze tekst behandelt de toegang tot de gevangenis en de werking van de Centrale Raad en de Commissies van Toezicht binnen de gevangenis. Hij organiseert ook het overleg dat moet worden gepleegd door de twee contactpersonen (POC) die elke partij heeft aangewezen om de uitvoering van het Memorandum op te volgen.

2. Ministers van Justitie en Volksgezondheid

Al snel werden regelmatige contacten gelegd met het kabinet van de minister van Justitie over alle meer algemene vragen die opkwamen, hetzij bij het Bureau en/of de Centrale Raad, hetzij bij de Commissies van Toezicht. In tegenstelling tot de voorgaande situatie zorgt de Centrale Raad voor het centraliseren van de vragen aan de federale overheid, terwijl de Commissies op hun beurt zorgen voor de communicatie en/of interpellatie op lokaal niveau.

Met het kabinet van de minister van Volksgezondheid verliepen de contacten echter moeizamer. Er werden diverse brieven gestuurd over de situatie van geïnterneerden, maar daarop kwam geen enkele reactie of antwoord.

De Centrale Raad streeft ernaar om deze essentiele samenwerking in 2020 verder uit te diepen.

3. Federale Ombudsman

Al heel snel ontstond een samenwerking met het College van Federale Ombudsmannen. Zij krijgen heel regelmatig vragen over de situatie van gedetineerden.

De Federale Ombudsman organiseerde eind 2016/ begin 2017 een grondig onderzoek naar de praktijk van naaktfouillering in gevangenissen, als reactie op terugkerende klachten hierover.

Voor het onderzoek bezochten de auditeurs van de Federale Ombudsman twaalf penitentiaire inrichtingen. De Federale Ombudsman stelt vast dat naaktfouilleringen een systematische praktijk zijn in alle penitentiaire inrichtingen, hoewel dit bij wet verboden is. Ook hebben veel naaktfouilleringen plaats zonder voorafgaande toestemming van de directie van de inrichting, terwijl de wet dit vereist. Daarnaast is het merendeel van de beslissingen om te fouilleren onregelmatig, omdat ze worden gemotiveerd met stereotiepe argumenten. Tevens lijken er praktijken te bestaan die naaktfouilleringen impliceren, maar niet als zodanig worden beschouwd door de penitentiaire administratie. In dat geval worden de wettelijke waarborgen compleet genegeerd. Wat de uitvoering van de fouillering zelf betreft, stelt de Federale Ombudsman dat de procedure daarvoor niet altijd correct wordt gevolgd. Zo wordt bij naaktfouilleringen vaak fysieke dwang gebruikt, terwijl dit niet altijd nodig is. Er lijkt evenmin een aangepaste methode te bestaan voor de fouillering van kwetsbare gedetineerden. Tot slot laat het onderzoeksrapport zien dat de houding van het bewakingspersoneel bij het fouilleren vaak oneerbiedig is.

Aan het einde van zijn rapport formuleert de Federale Ombudsman diverse aanbevelingen aan het DG EPI en de federale Kamer van Volksvertegenwoordigers. Ten slotte kondigt de Ombudsman ook aan dat de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen vanaf nu deze aanbevelingen zal opvolgen.

Het volledige onderzoeksrapport is beschikbaar via de onderstaande link (zie voetnoot).

Er wordt gewerkt aan een samenwerkingsprotocol om deze belangrijke samenwerking te regelen

4. Andere Belgische controle-instanties en organisaties voor mensenrechten

Sinds mei 2019 neemt de Centrale Raad deel aan de werkzaamheden van het Mensenrechtenplatform. Daarin zetelen alle Belgische instellingen die de bescherming van de mensenrechten in hun opdracht hebben. Dit platform werd in 2019 voorgezeten door Marc Bertrand, de Waalse Ombudsman. De volgende organisaties maken er deel van uit: de Federale Ombudsman, het Comité P, de Gegevensbeschermingsautoriteit, de Vlaamse Ombudsman voor vraagstukken rond gender, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, het Comité R, Myria, de Hoge Raad voor Justitie, de Ombudsman van de Duitse Gemeenschap, het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, de algemene afgevaardigde voor kinderrechten van de Franse Gemeenschap, de kinderrechtencommissaris van de Vlaamse Gemeenschap en binnenkort het nieuwe Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens.

Ook werd de Centrale Raad direct betrokken bij de werkzaamheden van de FOD Justitie en het kabinet van de minister van Justitie voor de oprichting van een nationaal preventiemechanisme dat voortvloeit uit het OPCAT[2]. Voordat de nieuwe Raad in werking trad, had de FOD Justitie in overleg met organisaties uit het middenveld een onderzoek gedaan naar alle mechanismen die op een of andere manier een controleopdracht uitoefenen op de verschillende plaatsen van vrijheidsberoving op het Belgische grondgebied[3]. Aan het einde daarvan kwamen twee opties naar voren om het nationale preventiemechanisme bij onder te brengen: het college van Federale Ombudsmannen of de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen. Toen bleek ook dat het essentieel was om de verschillende controlemechanismen te verenigen, met de bedoeling samen na te denken over de beste manier om hun bevoegdheden, ervaring en expertise te benutten binnen de opdracht die zou worden toevertrouwd aan een van beide instellingen en om concreet na te denken over de operationalisering daarvan. De rondetafel die alle actoren zou verenigen, werd herhaaldelijk uitgesteld. Laten we hopen dat ze eindelijk zal plaatsvinden in 2020 en zal uitmonden in overtuigende resultaten die aan de minister van Justitie bezorgd kunnen worden.

De Centrale Raad sprak de ambitie uit om de rol van nationaal preventiemechanisme op te nemen aan het einde van een nota die op 20 februari 2020 door de Raad werd goedgekeurd.

5. Overige (gerechtelijke instanties, burgemeesters, vakbonden, enz.)

Onder de andere autoriteiten heeft de Centrale Raad natuurlijk eerst en vooral contact met de gerechtelijke instellingen, die niet alleen op lokaal niveau om informatie worden gevraagd door de Commissies van Toezicht, maar ook door de Centrale Raad.

We vermelden hierbij in het bijzonder de contacten met het College van procureurs-generaal over de illegale detentie van geïnterneerden van wie de tijdelijke invrijheidstelling was ingetrokken, en de contacten met de Brusselse onderzoeksrechters over de situatie in de gevangenis van Sint-Gillis.

Over deze bijzonder moeilijke situatie had de Centrale Raad eveneens diverse contacten met de plaatselijke burgemeester, in samenspraak met de penitentiaire administratie.

2. Facultatief protocol bij het Verdrag tegen foltering

3. Défense des enfants international (DEI) – België, Observation International des prison section belge, Liga voor Mensenrechten, Amnesty international, l'ACAT Belgique, Bruxelles Laïque, Centre d'Action Laïque.

Link: http://www.federaalombudsman.be/nl/content/gevangenissen-de-federale-ombudsman-vraagt-de-onmiddellijkestopzetting-van-systematische-na.

Deze contacten boden telkens ook de gelegenheid om het werk van de Centrale Raad en de Commissies van Toezicht voor te stellen.

Vanuit diezelfde optiek hadden twee leden van het Bureau ontmoetingen met verschillende vertegenwoordigers van het penitentiair personeel om de opdrachten van de Raad en de Commissies toe te lichten.

6. Internationaal

6.1 Raad van Europa (RvE) en Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestraffing (CPT)

In het blad van september was sprake van een advies van de Centrale Raad aan het Comité van Ministers dat de uitvoering van arresten van het Europees Hof opvolgt. Ter herinnering: het Hof heeft België meermaals veroordeeld voor de detentieomstandigheden in de gevangenissen. Het Comité van Ministers van de Raad van Europa bestaat uit de afgevaardigden van de ministers van Buitenlandse Zaken van de 47 staten die partij zijn bij het Europees verdrag. Het is hun taak om erop toe te zien dat de Belgische autoriteiten effectief gevolg geven aan deze veroordelingen.

Na afloop van de vergadering van september herhaalde het Comité van Ministers een van de belangrijkste conclusies die de Centrale Raad naar voren had gebracht. Over de oprichting van de nieuwe Raad en de nieuwe Commissies van Toezicht noteert het Comité van Ministers “met interesse de recente versterking van het Belgisch mechanisme voor penitentiair toezicht, waarbij het opmerkt dat het moet beschikken over voldoende middelen om al zijn opdrachten te vervullen om effectief te zijn.”

Voor meer informatie volgt hier de link naar het besluit dat is aangenomen door het Comité van Ministers.

Begin november 2019 nam de Voorzitter deel aan een evenement dat de Raad van Europa had georganiseerd in Straatsburg ter gelegenheid van 30 jaar CPT. Bij deze gelegenheid kon hij vruchtbare contacten aanknopen met nationale preventiemechanismen van andere Europese landen, en de opdrachten van de Centrale Raad en van de Commissies van Toezicht voorstellen.

6.2. Contrôleur Général des Lieux de Privation de Liberté (CGLPL) - Frankrijk[4]

De ontmoeting met de Franse collega’s was gepland op 17 december 2019, maar werd uiteindelijk uitgesteld naar januari 2020 wegens een staking van het openbaar vervoer. Alle leden van het Bureau waren hierbij aanwezig. Het doel van de ontmoeting was om dieper in te gaan op de oprichting van hun orgaan, hun werking en hun werkmethoden. Er werd ook gesproken over de deelname van een of meer leden van het Bureau aan een van hun uitgebreide toezichtsbezoeken aan een penitentiaire inrichting in Frankrijk.

6.3. Commissie van Toezicht - Nederland[5]

Op maandag 4 november 2019 namen Ralf Bas en Valérie Arickx, leden van het Bureau, deel aan de Landelijke Themadag van de Commissies van Toezicht van Nederland. Het onderwerp van de dag was: ‘Zicht op toezicht. Is ons toezicht voldoende doelgericht?’. Tijdens deze dag konden de twee leden van het Bureau nuttige contacten leggen voor de ondersteuning van de Commissies van Toezicht, maar ook voor de invoering van het beklagrecht.

Sindsdien worden deze contacten voortgezet, om te profiteren van de ervaring van onze noorderburen en inspiratie te vinden in de praktijken en hulpmiddelen die zij al vele jaren met succes toepassen.

4. https://www.cglpl.fr/
5. https://www.commissievantoezicht.nl/

VIII. Adviezen en aanbevelingen in 2019

1. Memorandum aan de nieuwe regering

De Centrale Raad nam zijn eerste mandaat op één maand voor de federale verkiezingen van 26 mei 2019. Het ligt voor de hand dat de Raad zijn raadgevende functie meteen in de praktijk wilde brengen met een advies aan de nieuwe federale regering en in het bijzonder de minister van Justitie en de minister van Volksgezondheid door middel van een memorandum.

Het doel van dit memorandum was om een kort overzicht te schetsen van de problemen die werden vastgesteld in de Belgische gevangenissen en die als bijzonder ernstig worden beschouwd, na te gaan welke problemen een dringend antwoord eisen van de overheid, en aanbevelingen te formuleren die opgenomen kunnen worden in de beleidsverklaring van de nieuwe regering.

Deze acht aanbevelingen gaan over de volgende onderwerpen[6]

- *Overbevolking onder controle krijgen;*
- *Minimale dienstverlening voor gedetineerden;*
- *Het gebruik van strafcellen in vraag stellen;*
- *De penitentiaire gezondheidszorg overhevelen naar de minister van Volksgezondheid;*
- *Het individuele detentieplan effectief toepassen en het aantal gedetineerden dat werkt en een beroepsopleiding volgt, verhogen;*
- *Voldoende middelen ter beschikking stellen voor de daadwerkelijke uitvoering van de opdrachten van de toezichtsorganen voor het gevangeniswezen;*
- *Verbintenissen nakomen ten opzichte van de Raad van Europa en vooral van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestraffing (CPT);*
- *Een nationaal mechanisme ter voorkoming van foltering aanduiden naar aanleiding van de bekrachtiging van het optionele protocol bij het Verdrag tegen foltering (OPCAT).*

Eind 2019 was er nog geen nieuwe regering gevormd (en evenmin 7 maanden later, in juli 2020). De Centrale Raad maakt dus gebruik van de publicatie van zijn jaarverslag 2019 om zijn memorandum aan de nieuwe regering openbaar te maken.

Zodra de nieuwe regering gevormd is, zal de Raad een onderhoud vragen met de premier en met de toekomstige ministers van Justitie en Volksgezondheid om de problematiek van de penitentiaire inrichtingen en de behandeling van gedetineerden die het memorandum aanhaalt, in zijn geheel aan te pakken. Het is ook niet uitgesloten dat het memorandum wordt aangevuld met de aanbevelingen die voortvloeien uit de jaarverslagen van de Commissies en op basis van de maatregelen die zijn genomen tijdens de coronacrisis in 2020. De Raad zal er in elk geval op toezien dat de aanbevelingen die zijn geformuleerd in het memorandum, regelmatig onder de aandacht worden gebracht van de betrokken ministers en van het Parlement.

6. Voor meer informatie verwijzen we naar de volledige tekst van het Memorandum > te publiceren op onze website https://drive.google.com/file/d/1yEPbyRVlIcM949iJMseCSeP42FuuZqy5/view?usp=sharing

2. Toezicht in 2019

2.1. Toezichtsbezoeken van de CTRG

Brugge

Op 31 juli en 13 augustus 2019 bracht een delegatie van de Centrale Raad twee korte bezoeken aan de hoogbeveiligde afdeling in de gevangenis van Brugge (Afdeling Individuele Bijzondere Veiligheid - AIBV), waar eind juli 2019 drie bewakers waren aangevallen door een gedetineerde. Er werd een communiqué uitgestuurd na het eerste bezoek. Dat maakte gewag van de totaal onaanvaardbare situatie van de gedetineerden in deze hoogbeveiligde afdeling als gevolg van de maatregelen die het personeel eenzijdig had genomen.

Het verslag van dit eerste toezichtsbezoek van de Centrale Raad werd in de eerste helft van oktober bezorgd aan de penitentiaire administratie.

Op 26 november om 14 uur sloot de AIBV van de gevangenis van Brugge officieel haar deuren. De sluiting werd gemotiveerd door de vaststelling dat het oorspronkelijke concept van deze afdeling steeds moeilijker te verenigen was met de evolutie van de gevangenisbevolking en het juridische kader waarin de AIBV haar opdrachten moest vervullen. Het DG EPI zal voorlopig geen gedetineerden met ernstige gedrags- en/of veiligheidsproblemen meer bij elkaar plaatsen in één specifieke locatie zoals de AIBV.

Het volledige verslag van het bezoek[7] dat is bezorgd aan het DG EPI, aan de minister van Justitie en aan het federale Parlement, is gepubliceerd op de website van de CTRG.

7. https://ctrg.belgium.be/wp-content/uploads/2020/01/Toezichtsbezoek-2019-01_BRUGGE_VERSLAG.pdf

8. Art. 611: De onderzoeksrechter is verplicht ten minste eens in de maand de in het huis van arrest (bij de rechtbank van eerste aanleg) van het arrondissement opgesloten personen te bezoeken.

Sint-Gillis

Op 2 oktober 2019 brachten drie leden van het Bureau een bezoek aan de gevangenis van Sint-Gillis. Zij waren in september aangesproken door de Commissie van Toezicht en door de Fédération bruxelloise des institutions pour détenus et ex détenus (FIDEX) over de sterk verslechterde situatie in de gevangenis als gevolg van onvoldoende personeel, waardoor bepaalde 'veiligheidsmaatregelen' waren genomen.

Dezelfde dag werd de gevangenis ook bezocht door een onderzoeksrechter in uitvoering van diens mandaat dat is opgenomen in het Wetboek van Strafvordering[8]. Ook werden contacten gelegd met diverse betrokkenen, zoals de coördinatoren van de externe diensten van de Gemeenschappen. Hieruit bleek het volgende:

- Externe individuele hulp of sociale bijstand was beperkt tot 5 personen per dag (voor alle diensten samen) die gedetineerden konden ontmoeten in de bezoekruimte (dus in een ruimte zonder privacy);
- Groepslessen, fitness, toegang tot de bibliotheek en godsdienstbeoefening waren gewoon opgeheven;
- Bezoeken op maandag, woensdag en vrijdag waren opgeheven;
- Toegang tot de wandelkoer, douches en telefoon was beperkt tot één op twee dagen, waarbij de vleugels elkaar afwisselden;
- Werk in regie was opgeheven;
- De psychosociale diensten van de gevangenis werden belemmerd in de uitoefening van hun taken en hadden meermaals moeten sluiten.

Buiten elke stakingsbeweging van het personeel om had de directie een regime ingesteld dat ervoor zorgde dat de detentieomstandigheden van de gedetineerden voorbijgingen aan de elementaire rechten die de veiligheid en gezondheid van opgesloten personen garanderen, zoals bepaald door artikels 17 tot 20 van de wet van 23 maart 2019 die de minimale dienstverlening organiseert.

De Centrale Raad oordeelde dat deze extreem beperkende maatregelen ingingen tegen de basisrechten van de gedetineerden en vreesde dat dit soort maatregelen zou worden overgenomen in andere penitentiaire inrichtingen in het land zolang de minimale dienstverlening niet concreet was geregeld. Op 31 oktober 2019 bracht hij de minister van Justitie en de directeur-generaal van de penitentiaire administratie hiervan op de hoogte.

Sinds eind februari 2020 is de minimale dienstverlening verplicht.

De concrete uitvoering van deze minimale dienstverlening in de gevangenissen zal echter grote problemen blijven ondervinden zolang de theoretische personeelsbezetting op papier bijna compleet is, maar geen rekening houdt met het absenteïsme van het personeel, zolang het blijkbaar moeilijk blijft om nieuwe personeelsleden aan te werven, en zolang de arbeidsomstandigheden in sommige inrichtingen bijzonder moeilijk zijn door de overbevolking en/of gebrekkige infrastructuur.

Dit bezoek aan de gevangenis van Sint-Gillis leidde tot diverse contacten van het Bureau met onder meer de Brusselse onderzoeksrechters en de burgemeester van de gemeente (zie hiervoor, 5). De Centrale Raad zal anderzijds de evolutie van de situatie in Sint-Gillis en andere penitentiaire inrichtingen van nabij blijven volgen en niet aarzelen om elk nodig initiatief te nemen wanneer de omstandigheden dat vereisen.

2.2. Bezoeken van de Commissies van Toezicht

Zoals de wet bepaalt, hebben alle Commissies van Toezicht die sinds 1 september 2019 zijn geïnstalleerd, een jaarverslag over de periode september-december 2019 overgemaakt aan de Centrale Raad. Deze verslagen maken integraal deel uit van dit verslag en de volledige tekst is te lezen en te downloaden op de website van de CTRG, op de pagina van de desbetreffende Commissie van Toezicht.

In dit verslag worden deze verslagen gepresenteerd in de vorm van een beknopt overzicht dat de belangrijkste informatie geeft over de Commissies van Toezicht (samenstelling, werking, cijfers over de uitoefening van de functie) en over de inrichtingen waaraan ze verbonden zijn en hun toezicht daarop (toegepast regime, opmerkelijke feiten, goede praktijken, terugkerende problemen van structurele aard, cijfers over de gevangenisbevolking).

Op deze manier kan de lezer de verslagen van de Commissies van Toezicht in hun samenhang bekijken en vergelijken. We onderstrepen echter dat dit enkel een samenvatting is die slechts enkele elementen weergeeft die zijn geselecteerd uit een vaak veel uitgebreider verslag. Daarin staan veel andere situaties en problemen in verband met de werking van de penitentiaire inrichtingen onder toezicht en de waardige, menselijke behandeling van de personen die er opgesloten zitten. We verwijzen onze lezers die daarover meer willen weten dus naar de volledige versies van de verslagen van de Commissies van Toezicht.

Deze verslagen zijn allemaal bezorgd aan de lokale gevangenisdirecties, zodat zij er kennis van konden nemen en er een dialoog kon ontstaan over de contacten die de Commissies van Toezicht hebben gehad, alsook over de voorstellen en aanbevelingen die zij formuleren.

Daarnaast is het ook nuttig om te vermelden dat de samenstelling van de Commissies van Toezicht in de overzichten rekening houdt met de benoemingen op 23 augustus 2019 en melding maakt van de functie of titel van de leden in hun civiele leven, zodat de zeer grote veelzijdigheid in de samenstelling van de Commissies van Toezicht duidelijk wordt. Sindsdien zijn sommige leden teruggetreden of vervangen. De Centrale Raad neemt hier elke maand akte van in zijn plenaire vergaderingen. Bij sommige Commissies wisselt de samenstelling lichtjes en bij andere zijn er nog onvoldoende leden toegetreden. Er zijn dus nieuwe rekruteringen gepland in 2020. De regelmatig bijgewerkte lijst van de leden van de Commissies van Toezicht staat op de website van de CTRG, op de pagina van elke Commissie van Toezicht.

Hierna volgt een korte samenvatting van de jaarverslagen van alle Commissies. Voor meer bijzonderheden kan het volledige verslag worden geraadpleegd, dat te vinden is op de website van de CTRG en toegankelijk is via de onderstaande links. In elk overzicht van de Commissies is ook een grafiek opgenomen die de bezetting van de gevangenis tijdens de laatste maanden van 2019 afzet tegen de capaciteit van elke inrichting.

De Belgische gevangenissen in kaart

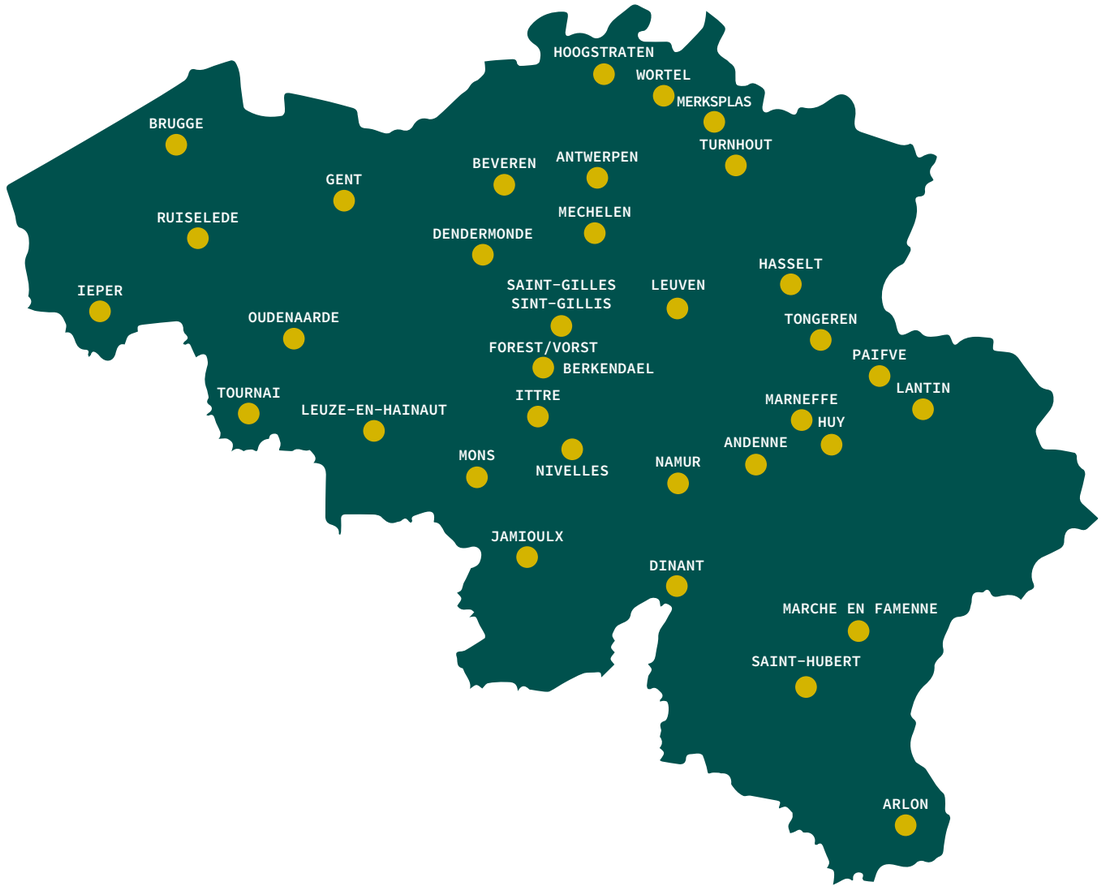

Overzichtsfiches

Jaarverslagen
Commissies van Toezicht

Vlaanderen

Commissie van Toezicht Antwerpen

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/antwerpen/

Adres:
Begijnenstraat 42, 2000 Antwerpen

Arresthuis
Capaciteit 391 mannen | 48 vrouwen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BONROY Anne-Marie Arts
BROSENS Pieter Architect
DE FEYTER Gilles Criminoloog
DE GROOF Helena Bedrijfsjurist
DOCKX Jan Arts
EL MORABET Imane Jurist
FOETS Etienne Administratie, gepensioneerd
FRANCUS Katarina Leerkracht
GEERTS Alain Opleider werkloosheidsweteving
GOEDEMÉ Dieuwke Bachelor in Taal -en Letterkunde
HEYMANS Marcel Managment, gepensioneerd
HEYVAERT Peter Jurist
JANSSENS Frederik Cultuurfunctionaris, *Ondervoorzitter*
LAGAE Lieve Bemiddelaar
PEERAER Marc Politierechter, *Voorzitter*
SAS Dorien Criminoloog
VAN PEER Lissa Jurist
VERGAUWEN Karen Jurist
VERBESSEM Nicole Griffier, *Secretaris*

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Eén lid verzekert de wekelijkse bezoeken als maandcommissaris. De eerste vier maanden introduceerden de maandcommissarissen hun 14 andere CvT-leden in het toezichtswerk. De Voorzitter ontmoet maandelijks het inrichtingshoofd.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **3**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **18**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **74**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Antwerpen werd geopend in 1859. Het is een stervormige gevangenis met een panoptische kern waarop drie vleugels uitgeven waarvan twee met cellen op drie niveaus en één met cellen op vier niveaus.
In de jaren 1970 werd de gevangenis grondig gerenoveerd. In de jaren 1980 werd een nieuwbouw gerealiseerd voor de afdeling halve vrijheid en werd het panoptisch centrum van de gevangenis volledig heropgebouwd. In de jaren 1990 werden vleugel A en de keuken vernieuwd. In de jaren 2000 vond de renovatie van de psychiatrische afdeling en van de afdeling voor vrouwelijke gedetineerden plaats. De voorbije 10 jaar werden de wandelingen van vleugels A en B gemoderniseerd en werd het administratief complex van de gevangenis ondergebracht in de voormalige directiewoning.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- Tussen 1 september en 31 december 2019 werden er 14 stakingsdagen geteld in de gevangenis van Antwerpen.
- Artikel 7 §1 van de Basiswet en het KB van 22 juni 2018 stellen de oprichting van een overlegorgaan in elke gevangenis verplicht. Volgens de directie vond er sinds 20 mei 2016 geen vergadering van het overlegorgaan op de mannenafdeling meer plaats omdat: (1) de directie overbevraagd is, (2) de middelen waarover de directie beschikt onvoldoende zijn om aan de voorstellen van gedetineerden tegemoet te kunnen komen en (3) de directie zich prioritair moet concentreren op de basisrechten van de gedetineerden…

GOEDE PRAKTIJKEN

Uit verslagen van het 'Basisoverlegcomité Welzijn' blijkt dat de keuken van de gevangenis in goede staat verkeert.

TOEZICHT

MENSWAARDIGE DETENTIE

De meeste klachten die de CvT ontvangt, zijn medisch van aard. De 2 artsen van de CvT stellen vast dat de gezondheidszorg in de gevangenis van Antwerpen ontoereikend is met 'één-minuut-consultaties' en het eruit voortvloeiend gebrek aan klinisch onderzoek. Dat dit een gevolg is van de structurele overbevolking en de hoge 'turn over' van een arresthuis, zijn volgens hen geen legitieme verzachtende omstandigheden.

BEZOEK

Bezoekers moeten vanaf 6 uur 's morgens voor de gevangenis in een rij aanschuiven om vanaf 8 uur een plaats in de veel te kleine bezoekzaal te reserveren. De directie is geen voorstander van een online-reservatie omdat dit zou leiden tot het niet komen opdagen van bezoekers. De CvT meent dat hiervoor oplossingen bestaan maar vindt daarvoor geen oor bij de directie.

GEVANGENISBEVOLKING

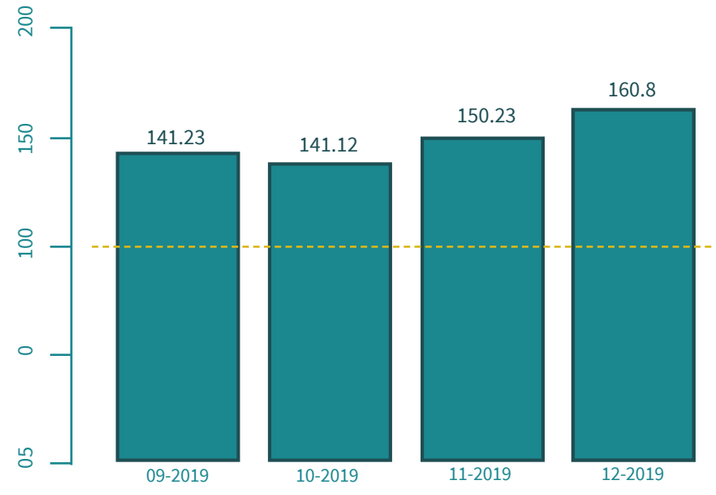

Chronische overbevolking met een gemiddelde van ongeveer 50%.

Commissie van Toezicht Beveren

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/beveren/
Adres:
Schaarbeekstraat 2, 9120 Beveren

Strafhuis
Capaciteit 312 mannen
Open en Gesloten Regime

SAMENSTELLING

DE BRUYNE Jolien Psycholoog
DE COCK Steffi Verpleegkundige
DE HAES Luc Zaakvoerder
DE MUNCK Marc Leerkracht
DEDECKER Luc Arts
GROENWALS Ryan Rafinaderij-technieker
JENSEN Peter Enterprise Architect
NUYTS Hanne Jurist
ROTTHIER Kristiaan Vrederechter, ***Voorzitter***
STOUT Nathalie Preventieadviseur politie
TRUYENS Luc Advocaat, ***Ondervoorzitter***
VAN ACKER Luc Adviseur Basisonderwijs, gepensioneerd
VAN BEL Filip Industrieel ingenieur
VAN POECKE Werner Verpleegkundige
VERCAMMEN Benedikt Maatschappelijk assistent
VERHEYE Christine Talent Manager
VERNIMMEN Jonas Doctoraatsonderzoeker Rechten
BACKER OVERBEEK Jochen Financieel deskundige, *Secretaris*

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Af en toe wordt de directie uitgenodigd op de vergadering. Elke maand worden twee maandcommissarissen aangesteld. De Commissie nodigt regelmatig andere actoren binnen de gevangenis uit voor een bespreking.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **9**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **3 à 4 bezoeken/maand**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **63**
- Aantal bemiddelingen: **105**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Beveren werd geopend in 2014. Dankzij een publiek-private overeenkomst zorgt een privépartner voor het ontwerp, de bouw, de financiering, het onderhoud, de keuken, de wasserij, de groendienst uit tewerkstelling van gedetineerden. De inrichting is een moderne versie van de klassieke stergevangenis en is gelegen vlak naast de E17 van Antwerpen naar Gent op een terrein van 12 hectare naast een industrieterrein.
Het complex bestaat uit vier gebouwen: een inkomgebouw, dienstengebouw, cellulair complex en werkgebouw met ateliers. Er zijn 300 cellen waaronder 32 duocellen en 4 cellen voor gehandicapte personen.
Deze inrichting is de eerste gevangenis in België uitgerust met PrisonCloud: een beveiligd dienstenplatform voor gedetineerden, dat door Justitie werd ontwikkeld.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- Door het sluiten van de gevangenis van Sint-Gillis bestaat er door druk van bovenaf een mogelijkheid van verhoging van het aantal gedetineerden naar 352.
- Op vraag van de regering werkt de inrichting een systeem uit voor het aanpakken van geradicaliseerde gedetineerden. In de gevangenis van Beveren zijn er momenteel 12 à 13 gedetineerden onder dit statuut.

GOEDE PRAKTIJKEN

De inrichting breidt in 2019 haar capaciteit voor psychologische steun aan de gedetineerden uit. Er is extra ondersteuning van twee psychiaters en de uren van één van de psychiaters werd uitgebreid.

TOEZICHT

PRIVACY

De CvT merkte problematieken op vlak van privacy door een beklag dat vertrouwelijke briefwisseling uit een enveloppe werd bezorgd. Daarnaast merkte de CvT op dat tijdens de eenzame opsluiting cameratoezicht niet gemeld wordt terwijl dit wettelijk verplicht is.

VERLIES VAN VOORWERPEN BIJ TRANSFER

Er bleek verlies te zijn bij transfer vanuit andere inrichtingen. Indien voorwerpen verloren blijken te zijn, kunnen gedetineerden een schaderapport invullen voor vergoeding, maar dit kan een proces van lange adem zijn.

GEDETINEERDENPOPULATIE

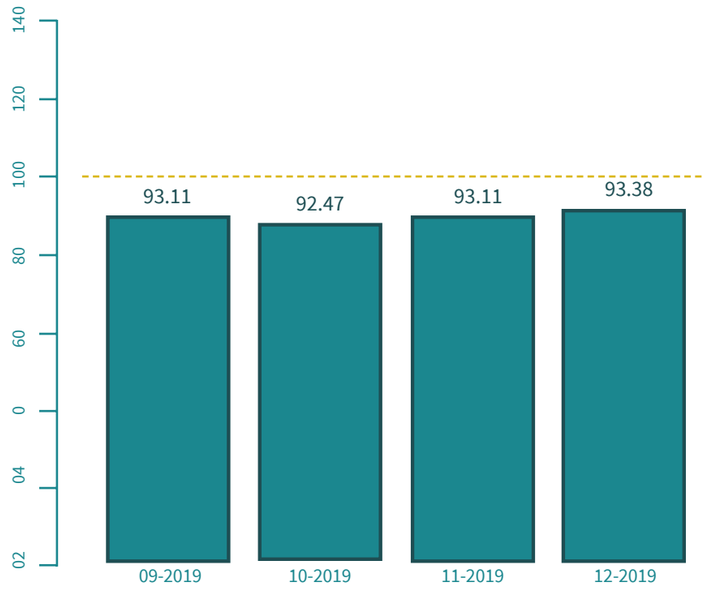

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets onder de theoretische capaciteit ligt. Het CdS benadrukt dat dit het resultaat is van een overeenkomst met de private partner en dat het gebouw dit niet toelaat.

Commissie van Toezicht Brugge

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/brugge/

Adres:
Lege weg 200, 8200 St-Andries Brugge

Arresthuis
Capaciteit 476 mannen | 116 vrouwen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BAES Piet Criminoloog
BEKEMANS Dominique Psychosociale begeleider
BERKERS Marc Directeur CGG, gepensioneerd
BLOMME Kasper Jurist
BOSSANT Frank Humanitaire sector
DE VLIEGHER Hans Maatschappelijk assistent
DE WACHTER Maxim Jurist
DECOSTER Francis Departementshoofd Gezondheidszorg, ***Voorzitter***
FINET Didier Pedagogisch Adviseur, gepensioneerd,***Ondervoorzitter***
LEWYLLIE Kaat Criminoloog
RUYS Catherina Zaakvoerder
VALCKE Martine Kantoordirecteur
VAN ISEGHEM Anne Verzekeringsmakelaar
VANASSCHE Lowiese Jurist
VANDEVELDE Marlyse Adviseur bank
VERLÉ Beatrice Verpleegkundige, gepensioneerd
VERLEYEN Norbert Arts
VANCOMPERNOLLE Annemie Maatschappelijk assistente, ***Secretaris***

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Twee leden verzekeren de wekelijkse bezoeken als maandcommissaris. Daartoe hanteert de CvT een beurtrol. De CvT nodigt het instellingshoofd naar elke maandvergadering uit om een deel van de vergadering bij te wonen. Er werd gekozen om 13 brievenbussen te plaatsen, gespreid over de verschillende afdelingen.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **12**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **Minstens wekelijks**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **255**
- Aantal bemiddelingen: **149**

PENITENTIAIRE INRICHTING

Het penitentiair complex Brugge is sinds 1991 de grootste gevangenis van Vlaanderen en wijkt inzake structuur sterk af van de klassieke Ducpétiaux-sterstructuur. De inrichting is gebouwd in de vorm van een kruis met daarop kamvormige armen, waarbij ze werken met kleine leefgroepen van gedetineerden. Deze decentrale structuur noodzaakt beduidend meer penitentiair personeel. Het PCB bestaat uit 3 afdelingen, 2 afdelingen voor mannen en 1 afdeling vrouwen. In de vrouwenafdeling kunnen moeders hun kinderen bij zich houden tot de leeftijd van 3 jaar. De gevangenis omvat ook een medisch centrum, een drugsvrije afdeling, een afdeling Beperkte Detentie en tot bijna eind 2019 een Afdeling Individuele Bijzondere Veiligheid (AIBV).

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- Het Directoraat-generaal Penitentiaire Instellingen (DG EPI) besloot in oktober 2019 om de Afdeling Individuele Bijzondere Veiligheid (AIBV) met haar 10 individuele cellen te sluiten. Deze beslissing kwam na een kritisch rapport van de CTRG die op onze website terug te vinden is: https://ctrg.belgium.be/wp-content/uploads//2020/01/Toezichtsbezoek-2019-01_BRUGGE_VERSLAG.pdf
- Vanaf 1 oktober 2018 hernamen geleidelijk de activiteiten van de gedetineerden in de Brugse gevangenis, nadatdeze gedurende meer dan twee jaar stilgelegen hadden.

GOEDE PRAKTIJKEN

De plaatsing en het in gebruik nemen in alle afdelingen van telefoons in de individuele cellen én de invoering van beduidend goedkopere telefoontarieven in het voorjaar van 2019.

TOEZICHT

DETENTIEOMSTANDIGHEDEN

Hoewel het PCB pas van 1991 dateert, heeft het af te rekenen met grote problemen inzake infrastructuur en inrichting. De voornaamste problemen vormden de gevangeniskeuken en niet-werkende toestellen ervan, de verouderde accommodatie van het complex, de vele klachten over voeding, de hoge kostprijs van het kantine-aanbod en de sociale kas die wordt gebruikt voor gevangenisinfrastructuur in plaats van voor de gedetineerden.

WERK

De CvT noteerde heel wat klachten over onvoldoende werk en lange wachttijden om aan werk te raken binnen de gevangenis. Een vermijdbaar pijnpunt is het gebrek aan transparantie inzake de wachtlijsten voor werk.

VAKBONDSACTIES

De CvT merkt dat de talrijke en soms langdurige vakbondsacties verregaande en soms onaanvaardbare gevolgen hebben voor de gedetineerden. Er wordt vastgesteld dat de gevolgen van de syndicale houding in de Brugse gevangenis zwaar zijn voor de gedetineerden.

DISCRIMINATIE

De CvT ontvangt geregeld klachten over personeel dat discrimineert, zich racistisch gedraagt of opmerkingen maakt die als racistisch bestempeld kunnen worden.

GEDETINEERDENPOPULATIE

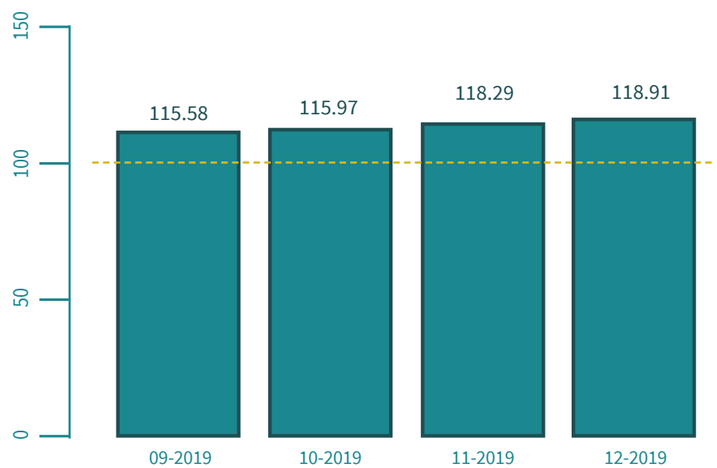

Chronische overbevolking met een gemiddeld percentage van ongeveer 20% die vooral de mannenafdeling treft (waar de matrassen nog op de grond liggen). De vrouwenafdeling is niet overvol.

Commissie van Toezicht Dendermonde

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/dendermonde/

Adres:
St.-Jacobstraat 26, 9200 Derdermonde

Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 168 mannen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BOUTSEN Lien Auditor
COLLIER Marijke Jurist
COLPAERT Arsène Jurist
DE BRANDT Firmin Arts
DE LANDTSHEER André Arts
DE SCHEPPER Danny *Ondervoorzitter*, Jurist
KOKLENBERG Dafné Criminoloog, psycholoog
MOENS Ann *Voorzitter*
TAS Nathalie Griffier
VAN CAMPENHOUT Christa Orthopedagoog
VAN HERREWEGHE Tom Bemiddelaar
VERHELST Herman
VERSTRAATEN Katty Sociaal inspecteur
DE VISSCHER Jean-Pierre *Secretaris*

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Eén lid verzekert de wekelijkse bezoeken als maandcommissaris. De eerste vier maanden introduceerden de maandcommissarissen hun 14 andere CvT-leden in het toezichtswerk. De Voorzitter ontmoet maandelijks het inrichtingshoofd.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **16**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **73**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Dendermonde werd in 1863 geopend en ligt in het centrum van de stad. Tot de opening van de nieuwe gevangenis in Beveren was de gevangenis van Dendermonde de enige in het voormalig gerechtelijk arrondissement Dendermonde. De gevangenis van Dendermonde is niettemin nog steeds structureel overbevolkt met gemiddeld 250 gedetineerden waarvan 59% beklaagden.

De gedetineerden verblijven in drie vleugels die in stervorm rond een panoptisch centrum zijn gebouwd. In de jaren 1950 en 1960 werden renovatiewerken aan het gebouw uitgevoerd. In 2004 werd de gevangenis beschermd als onroerend erfgoed.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- Het vrijmaken van een vleugel en inrichten ervan als gesprekscampus en het daarbij permanent voorzien van een personeelslid voor het organiseren van de bewegingen die samengaan met deze nieuwe bestemming.
- Het project ‘Anders Werken’ dat een belangrijke impact had op de bezoekregeling waardoor er meer bezoek kon worden georganiseerd en waardoor de wantoestanden aan de gevangenispoort verdwenen.

GOEDE PRAKTIJKEN

Door het veel te lang aanslepen van de procedureslag rond de nieuw-te-bouwen gevangenis te Dendermonde, is lange tijd geen enkele structurele investering gebeurd in de bestaande, oude gevangenis. Gelukkig werd in juli 2019 eindelijk de vergunning verleend voor de nieuwe gevangenis en kunnen de bouwwerkzaamheden opnieuw aangevat worden.

TOEZICHT

TOEGANG TOT DE BRIEVENBUSSEN

De gedetineerden beklagen zich over het feit dat zij een moeilijke toegang hebben tot de brievenbus van de CvT. Dat maakt dat zij hun klachtenbriefjes enkel door een penitentiair beambte in deze brievenbus kunnen laten deponeren.

OVERBEVOLKING

De zware overbevolking blijft een structureel en ernstig probleem in de gevangenis van Dendermonde. Ten aanzien van 2017 steeg de gemiddelde dagbevolking met 9,2% van 224 naar 242,5 gedetineerden op een capaciteit van 168 plaatsen. In 2019 bedroeg de overbevolking over het hele jaar dus 143%. Het ziet er trouwens niet naar uit dat de situatie zal verbeteren omdat de jaarlijkste instroom van gedetineerden in de gevangenis toenam van 903 in 2017, over 949 in 2018 naar 1026 in 2019. Ten aanzien van 2017 dus een toename met 13,6%.

GEDETINEERDENPOPULATIE

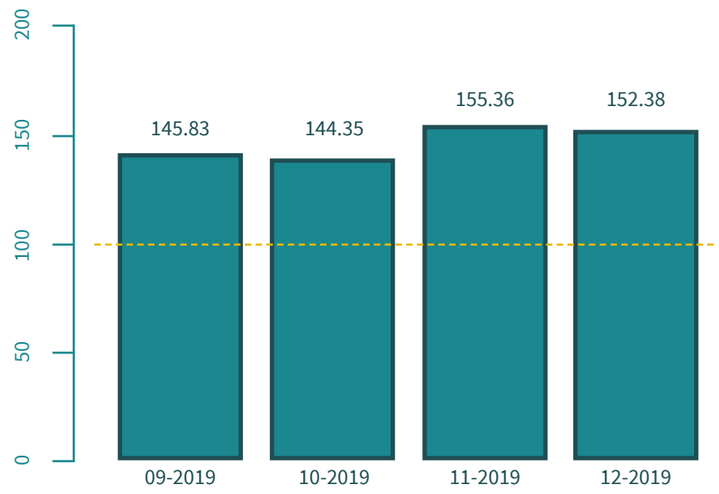

Chronische overbevolking met een gemiddeld percentage van ongeveer 50%.

Commissie van Toezicht Gent

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/gent/
Adres:
Nieuwe Wandeling 89, 9000 Gent

Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 345 mannen | 39 vrouwen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BERTON Lien Jurist
CLARYSSE Tine Criminoloog
COSTERS Dirk Expert FOD Justitie, gepensioneerd
DAVID Cheyenne Opvoeder-begeleider
DERIDDER Philippe Coördinator lokale diensteneconomie
EECHAUDT Vincent *Ondervoorzitter*, Research policy advisor
EL BAKALI Mohamed Adjunct-Directeur Stad Gent
HEMELSOET Elias Coördinator OVSG
LAUWEREYS Heleen Doctoraatsonderzoeker UGent, jurist
LEFRANC Pierre Magistraat
STASSYNS Gerrit Project Coördinator EDF
THIENPONT Louis Arts
THION Philippe Advocaat
VAN DEN BERGHE Griet Jurist
VAN OSSEL Sonja Regioverantwoordelijke Bijzondere Jeugdzorg
VAN SCHALKWYK Lin Opvoeder-begeleider
VANDEN HENDE Martin Directeur OBRA-BAKEN vzw, *Voorzitter*
VERPOEST Karen *Secretaris*, Jurist

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Elke maand vaardigt de CvT twee commissieleden af die gedurende een maand als Maandcommissaris fungeren. De Voorzitter ontmoet maandelijks het inrichtingshoofd. De eerste maanden werd op de maandelijkse vergadering voornamelijk tijd besteed aan het inwerken van de nieuwe CvT-leden

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **16**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **84**
- Aantal bemiddelingen: **59**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Gent werd in 1862 in gebruik genomen als hulpgevangenis van het Tuchthuis van Vilain XIV aan de Coupure, de centrale gevangenis van Gent. Sinds 1935 is de inrichting de enige Gentse gevangenis.

De inrichting is gebouwd volgens het Ducpétiaux-model en werd ondertussen in verschillende fasen gerenoveerd. Echter blijven diverse afdelingen zeer erbarmelijk.

Ze beschikt over een mannenafdeling en een vrouwenafdeling uit het gerechtelijk arrondissement Gent, Oudenaarde en Dendermonde. Er wordt ook een beperkt aantal geïnterneerden gehuisvest, in afwachting van oriëntatie naar een gepaste behandelingssetting of forensisch psychiatrisch centrum.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

Een gedetineerde diende een klacht in over de vergoeding die hij ontving n.a.v. een arbeidsongeval in de gevangenis. De CvT bracht de problematische berekeningsbasis voor het daginkomen, op basis waarvan de vergoeding wordt berekend voor een tijdelijke werkonbekwaamheid, onder de aandacht (zie pg. 6 en 13 van het jaarverslag).

GOEDE PRAKTIJKEN

In 2020 zal de CvT door middel van een SWOT-analyse reflecteren over haar interne werkwijze en haar relatie met externe partners zoals de gevangenisdirectie en de CTRG. De idee is de ervaren sterktes en zwaktes, mogelijke verbeterpunten en te ondernemen actiepunten in kaart te brengen.

TOEZICHT

BEZOEK

De CvT ontving in de betrokken periode meer dan 20 klachten over de bezoekregeling. Deze klachten hadden vooral betrekking op weigeringen van gewoon bezoek of ongestoord bezoek, waarbij de directie in heel wat gevallen de weigering motiveert met de loutere mededeling “geen aangetoond belang».

OVERBEVOLKING AAN DE BASIS VAN ANDERE PROBLEMATIEKEN

Veel klachten en problematieken binnen de gevangenis die door de CvT werden aangekaart houden sterk verband met de overbevolking binnen de inrichting. Zeker wat betreft- de onhygiënische leefomstandigheden en het gebruik van de strafcel. Zo werden gedetineerden naar de strafcel overgebracht na een incident met een celgenoot of omdat zij zelf weigerden als “grondslaper” in een cel te worden ondergebracht. Dit toont een een rechtstreeks verband tussen overbevolking en het verblijf van een gedetineerde in een straf -of beveiligde cel.

COMMUNICATIE

De CvT merkt dat een transparante communicatie met en naar gedetineerden vanuit de gevangenis een terugkerend onderliggend probleem blijkt te zijn voor veel van de behandelde klachten.

GEDETINEERDENPOPULATIE

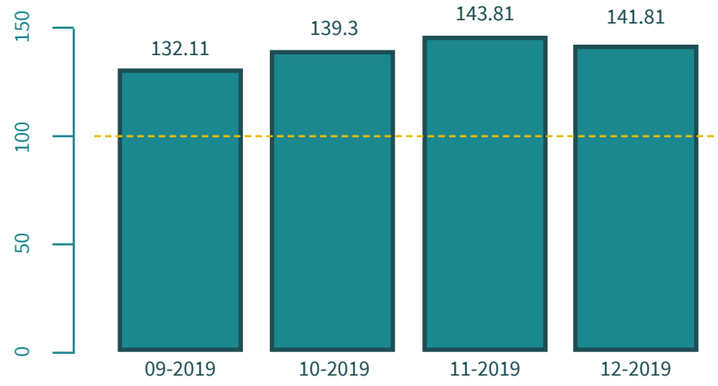

Chronische overbevolking met een gemiddeld percentage van ongeveer 40%.

Commissie van Toezicht Hasselt

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/hasselt/

Adres:
Zwarte-Brugstraat 4, 3500 Hasselt

Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 420 mannen | 30 vrouwen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BEERTEN Christian Magistraat
CASTRO Maxim Arts
DE FEYTER Gilles Criminoloog
DE BIE Dorien Contextbegeleidster
DRABBE Gilbert Rijkswachtofficier, gepensioneerd
FRAIPONTS Natalie Criminoloog
GEERITS Marc Commissaris politie, gepensioneerd
GERAERTS Lore Jurist
HOUBEY Pieter Criminoloog
KENENS Paul Manager, gepensioneerd
KOLB Ine *Ondervoorzitter*, Criminoloog
RUBENS Marie-Paule Jurist
SCHEELEN Paul Human Resources
SCHEPERS Jozef Korpschef Lokale Politie, gepensioneerd
SCHEPERS Patsy Bemiddelaar
STEEGMANS NICO VOORZITSTER, ONDERZOEKER
WOUTERS Ellen Bemiddelaar
WOUTERS Peter Bouwsector
JACOMEN Ramon *Secretaris,* Griffier

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Eén maandcommissaris verzekert de wekelijkse bezoeken. De ervaren maandcommissarissen introduceerden in de periode september/december 2019 telkens twee nieuwe collega's in het werk. Algemene issues of klachten die regelmatig terugkeren worden in een apart overleg tussen de CvT en de algemeen directeur besproken.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **27**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **43**

PENITENTIAIRE INRICHTING

Omwille van de aanhoudende overbevolking in de kleine, verouderde, negentiende-eeuwse Limburgse gevangenissen werd de nieuwe gevangenis van Hasselt geopend in 2005. Dit eigentijds complex beschikt over moderne randinfrastructuur: bezoekzaal, keuken, werkplaatsen, lokalen voor vorming en ontspanning, enz. De gevangenis beschikt ook over vier ruime wandelplaatsen. Er is op elke cel een telefoon voorzien.
In de gevangenis van Hasselt zijn er ook een drugsvrije afdeling en een deradicaliseringsafdeling.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

In het jaarverslag van de CvT Hasselt worden geen markante gebeurtenissen gemeld voor de periode september/december 2019 in de gevangenis te Hasselt.

GOEDE PRAKTIJKEN

In het jaarverslag van de CvT Hasselt worden geen goede praktijken gemeld voor de periode september/december 2019 in de gevangenis te Hasselt.

TOEZICHT

MENSWAARDIGE DETENTIE

De meeste klachten die de CvT ontvangt, betreffen de detentieomstandigheden. Hoewel de klachten hier uiteenlopend zijn, valt het toch op dat vooral de slecht werkende douches en ventilatiesystemen de grootste bron van ergernis zijn voor de gedetineerden van de gevangenis te Hasselt. De CvT volgt deze dossiers verder van nabij op.

WERK

De CvT stelt vast dat sinds de langdurige staking van het bewakingspersoneel in de zomer van 2018 de externe opdrachten voor de werkhuizen in de gevangenis van Hasselt drastisch zijn gedaald. Sindsdien heeft het vertrouwen van de bedrijfswereld zich nog niet echt hersteld. Dat maakt dat er sinds 2019 veel minder werk verschaft kan worden aan gedetineerden.

GEDETINEERDENPOPULATIE

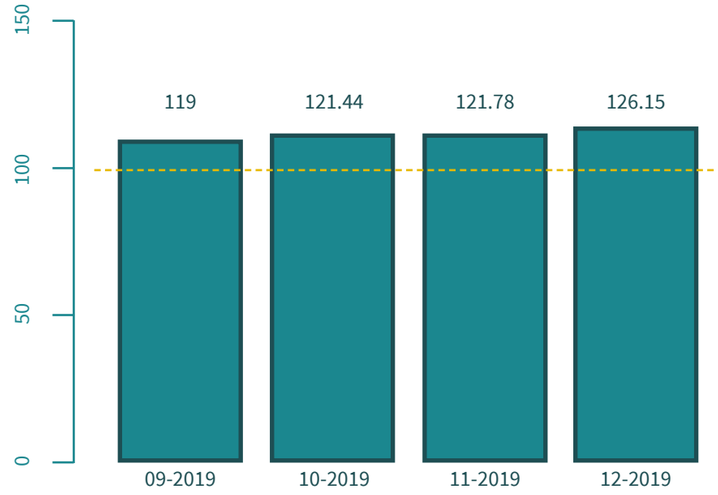

Chronische overbevolking met een gemiddeld percentage van ongeveer 20%.

Commissie van Toezicht Ieper

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/ieper/

Adres:
Elverdingestraat 72, 8900 Ieper

Arresthuis
Capaciteit 55 mannen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BACCARNE Frans Arts
BONTE Joost *Ondervoorzitter*
COOMAN Raphaël Jurist
MISSIAEN Sally Verpleegster
RAEPSAET Stijn Leerkracht
SIX Marjolein Vrijwilliger Rode Kruis
TEMMERMAN Luc Officier Gerechtelijke politie
VAN BIESEN François Leerkracht, gepensioneerd
VAN DAMME Hendrik *Voorzitter*
VAN HOLME Caroline Leerkracht, gepensioneerd
ZYDE Valerie *Secretaris*

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. De Maandcommissarissen gaan, telkens per twee, wekelijks éénmaal langs in de PI. In de periode september-oktober vonden er nog geen bezoeken plaats in kader van het maandcommissariaat. Dit gezien de CvT eerst de nodige kennis diende te verzamelen inzake inhoud taak Maandcommissaris. De Voorzitter ontmoet maandelijks het inrichtingshoofd.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **8**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **3**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Ieper is een kleine gevangenis en werd in 1876 in gebruik genomen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd de gevangenis volledig vernield en in 1919 weer opgebouwd. In de jaren ’70 kwam er een vleugel bij en eind jaren ’90 werd de gevangenis grondig gerenoveerd. In 2016 werd een nieuw complex in gebruik genomen bestaande uit o.a. burelen voor de administratie, een nieuwe open centrum, een nieuwe keuken, een nieuwe bezoekzaal en verschillende ruimtes voor activiteiten georganiseerd door de Vlaamse Gemeenschap.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- De CvT noteert een mindere tewerkstelling in de gevangenis, door een minder gepast werkaanbod, dat centraal wordt toegeleverd door ‘celmate’. Er is eveneens weinig werk van buitenaf.
- Naar het einde van het jaar toe, is in de gevangenis van Ieper gestaakt n.a.v. de discussies rond het invoeren van de minimale dienstverlening in de Belgische gevangenissen.Deze stakingen werden wekelijks georganiseerd op vrijdag.
- Sedert maanden ontbreekt de inzet van een Imam. Dit wordt als een gemis ervaren door de gedetineerden.

GOEDE PRAKTIJKEN

- Algemeen tevredenheid omtrent werking van de keuken, de kwaliteit en hoeveelheid inzake maaltijden.

- De CvT heeft een indruk dat er een cultuur heerst die kleinschaligheid en een enigszins familiale sfeer, met dialoog tussen personeel en gedetineerden, belangrijk vindt.

TOEZICHT

GRONDSLAPERS

In de gevangenis van Ieper is er een constante problematiek van overbevolking. Dit resulteert dan ook permanent in een ruim aantal grondslapers.

DETENTIEPLAN

De CvT rapporteert dat er in de gevangenis van Ieper geen detentieplannen worden uitgevoerd.

RAPPORTBRIEVEN CVT

Er blijkt onduidelijkheid te zijn of ingediende rapportbriefjes steeds worden bezorgd aan de CvT. Gedetineerden rapporteren dat de rapportbriefjes niet steeds aankomen in de brievenbus. De brieven zouden door de penitentiaire bewakers moeten passeren, wat maakt dat ze niet altijd tot de brievenbus geraken.

GEVANGENISBEVOLKING

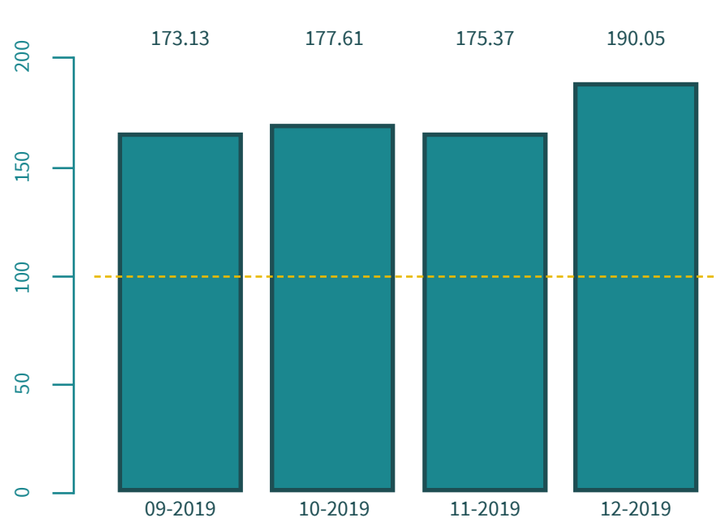

Chronische overbevolking met een gemiddeld percentage van ongeveer 80% met als onvermijdelijk gevolg dat er matrassen op de grond liggen.

Commissie
van Toezicht
Leuven-Centraal

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/leuven-centraal/

Adres:
Geldenaaksevest 64, 3000 Leuven

Strafhuis
Capaciteit 350 mannen
Open Regime

SAMENSTELLING

BEYENS Jan Opvoeder-begeleider
BUNDERVOET Loes Trajectbegeleider
DE GROOF Mélanie Jurist
HUYSMANS Hendrikje Opleidingsverantwoordelijke verpleegkunde
LANSBERGEN Michaël Advocaat
LEYS Thomas Jurist
LUYTEN Steven Arts
NUYTTENS Goedele Projectcoördinator VUB
OBBELS Mimi Jurist
POCHET Sandrine Senior consultant duurzaamheid
ROEVENS Elke ***Secretaris,*** Criminoloog
SCHOTSMANS Martien Jurist
VAN ACKER Robert Verpleegkundige, gepensioneerd
VANDUFFEL Laura Doctoraatsonderzoeker KUL, Criminoloog, ***Voorzitter***
VRANCKEN Bart Diensthoofd eID FOD Binnenlandse zaken, ***Ondervoorzitter***
VILAIN Ruben Doctoraatsassistent KUL, jurist
SWENNEN Luc Maatschappelijk werker
WILLEMS Benny Medewerker ACOD-LRB

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Iedere maand zijn er twee maandcommissarissen, waarvan één de coördinatie op zich neemt. De voorzitter ontmoet maandelijks het inrichtingshoofd, al dan niet samen met de maandcommissarissen.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **19**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **62**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Leuven-Centraal dateert van 1860. Ze was Edouard Ducpétiauxs kroonjuweel. Veroordeelden werden er decennialang individueel geïsoleerd, om tot 'morele inkeer' te komen. Vandaag zitten in Leuven-Centraal ongeveer 350 gedetineerden, voornamelijk langgestraften. Na een werkstaking in 1976 werd in Leuven-Centraal geleidelijk aan een 'opendeurregime' ingevoerd. Dat houdt tot op vandaag stand, maar het wordt sinds enkele jaren getemperd door een strikter 'tussenregime', waarbij gedetineerden gedurende enkele maanden in een strikter regime belanden.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

Sinds 29 april 2019 zijn de bepalingen in de Basiswet over het individueel detentieplan in werking getreden. Dat detentieplan is een noodzakelijk instrument voor alle gedetineerden, maar des te meer voor langgestraften. Het geeft richting aan hun leven binnen de muren en vormt de basis voor hun reclasseringsplan (en dus hun geleidelijke weg naar buiten). De CvT kreeg veel klachten over het detentieplan, althans over de afwezigheid van enig initiatief daaromtrent. Gedetineerden konden in 2019 bij niemand terecht voor het opstellen van zo'n plan, zelfs al namen ze hiervoor het initiatief. Het zou wachten zijn op 'Brussel'. In 2019 bleven de bepalingen over het individueel detentieplan dus dode letter, niettegenstaande de inwerkingtreding van de relevante bepalingen eind april.

Tot eind 2019 bevond de enige brievenbus van de CvT zich op vleugel E. Niet iedere gedetineerde heeft toegang tot deze brievenbus. Sommige gedetineerden wensen de CvT te contacteren, maar moeten hun rapportbriefje meegeven met het personeel of een medegedetineerde. De CvT merkt ook in dit kader dat veel rapportbriefjes zijn dichtgeplakt of vaag geformuleerd zijn. De CvT heeft overigens geen absolute zekerheid of er onder de directie of het personeel al dan niet reservesleutels circuleren. De CvT stelt zich ernstige vragen of haar toezicht op deze manier vertrouwelijk kan gebeuren.

TOEZICHT

STAAT VAN HET GEBOUW

De CvT stelt zich vragen bij de staat van het gebouw waarin gedetineerden dagelijks moeten leven – en waarin het personeel dagelijks moet werken. Deze gevangenis dateert van 1860 en dat valt eraan te zien: de strafcellen verkeren in een mensonwaardige staat, diverse zaken in het gebouw zijn continu defect (waaronder in 2019 een persistent probleem met de douches), cellen moeten om de haverklap worden opgesmukt, enzovoort.

ORDE EN VEILIGHEID

De CvT stelt vast dat de directie orde -en veiligheidsmaatregelen niet altijd degelijk of afdoende motiveert: ontslagen op het werk, weigeringen van bezoek louter gemotiveerd met de vermelding 'geen gerechtvaardigd belang', enz. Daarnaast neemt de directie sommige beslissingen, naar eigen zeggen, op basis van in de gevangenis geldend 'gewoonterecht'. Aan de ene kant komt dit de rechtszekerheid van de gedetineerden niet ten goede. Anderzijds zijn gedetineerden hierdoor nodeloos gefrustreerd, aangezien zij niet altijd weten waarom de directie een bepaalde beslissing neemt.

GEDETINEERDENPOPULATIE

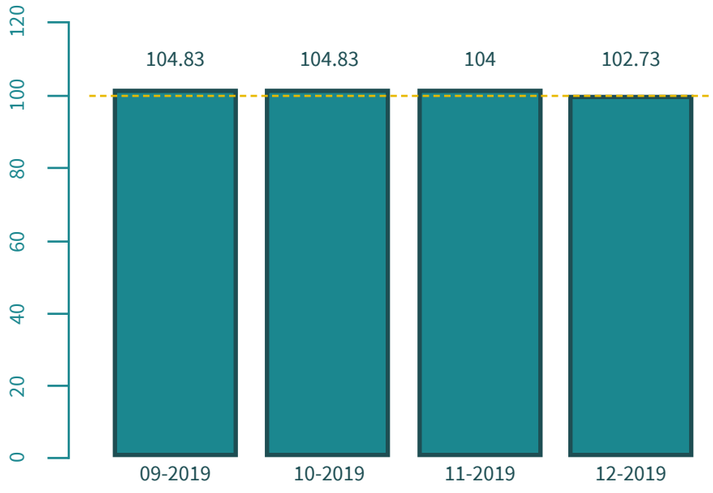

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets hoger ligt dan de theoretische capaciteit.

Commissie van Toezicht Leuven Hulp

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/leuven-hulpgevangenis/

Adres:
Maria Theresiastraat 74, 3000 Leuven

Arresthuis
Capaciteit 179 mannen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BOONS Lena Teamcoördinator Sint-Kamillus
CARLE Jole Jurist
COPPENS Philippe
DE PRETER Mathy Milieucoördinator
DEBOUTTE Reinhilde Directeur van de Wetgevende Diensten, ***Ondervoorzitter***
DEMETER Kris Pedagogisch directeur KIW
DESMET Patrick Sociaal assistent, ***Voorzitter***
MUSELAERS Helena Criminoloog
NYS Sigrid Jurist
OTTE Johan Jurist
STALLAERT Elke Inspecteur politie
VANDEBRIEL Ziggy Protection Officer
VAN DER VLIET Stefaan Arts
VERHESSCHEN Katrien Jurist
WOUTERS Katty Beleidsadviseur Vlaams-Brabant
PELGRIMS Caroline ***Secretaris,*** Administratief medewerker

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. De wekelijkse bezoeken van de maandcommissaris worden in duo's georganiseerd. De samenstelling van die duo's verandert om de twee weken zodat er continu ervaring wordt doorgegeven in een getrapt systeem. De Voorzitter en de twee maandcommissarissen (waarvan er slechts één wordt vergoed) ontmoeten minstens één keer per maand het inrichtingshoofd.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **20**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **21**

TOEZICHT

MENSWAARDIGE DETENTIE

De CvT van Leuven-Hulp besteedde veel aandacht aan de isoleercellen. Daarvan blijken 3 versies te bestaan: 3 strafcellen, en 3 beveiligde cellen waarvan 2 veiligheidscellen en 1 naakte cel. Al deze cellen blijken totaal onaangepast te zijn wat meubilair, verlichting en verluchting betreft. De cellen worden vaak gebruikt voor personen die zich in psychose bevinden. Omdat er voor hen dan geen alternatieven gevonden kunnen worden, verblijven zij soms wel 10 dagen of meer in deze isoleercellen.

DETENTIEPLAN

Nogal wat gedetineerden klagen over het feit dat de PSD onvoldoende capaciteit/tijd heeft om haar opdrachten in dit kader correct te vervullen. Regelmatig blijkt de transferregeling dan ook nog eens de detentieplanningen van een aantal gedetineerden extra te bemoeilijken.

PENITENTIAIRE INRICHTING

De hulpgevangenis van Leuven werd in gebruik genomen in 1869 en is gebouwd volgens het Ducpétiaux-model, dus in stervorm. In 1923 werd de psychiatrische afdeling van de gevangenis in gebruik genomen. De vrouwelijke gedetineerden die in Leuven-hulp verbleven, verhuisden in 1966 definitief naar de gevangenis van Vorst.
In 1990 werd de wandelplaats vernieuwd, kwam er een minivoetbalveld en werden de cellen op twee vleugels gerenoveerd. In 2001 werden een nieuw, beveiligd inkomgebouw, een nieuw complex met werkhuizen en ruimere bezoekaccommodaties in gebruik genomen. Een aantal lokalen rond het centrum werden omgebouwd tot bibliotheek, cultureel centrum en lokalen voor lessen, vorming, sport en religieuze activiteiten. De oude psychiatrische afdeling werd in 2009 omgebouwd tot een moderne leefeenheid voor 14 personen.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

In de periode van september tot en met december 2019 was de gevangenis dermate overbevolkt dat er quasi permanent gedetineerden op matrassen op de grond moesten slapen.

GOEDE PRAKTIJKEN

Er werd officieel aangekondigd dat er werken aan de douches zullen opgestart worden en dat er ook werk zal worden gemaakt van de vervanging van de huidige, erg verouderde isoleercellen.

GEDETINEERDENPOPULATIE

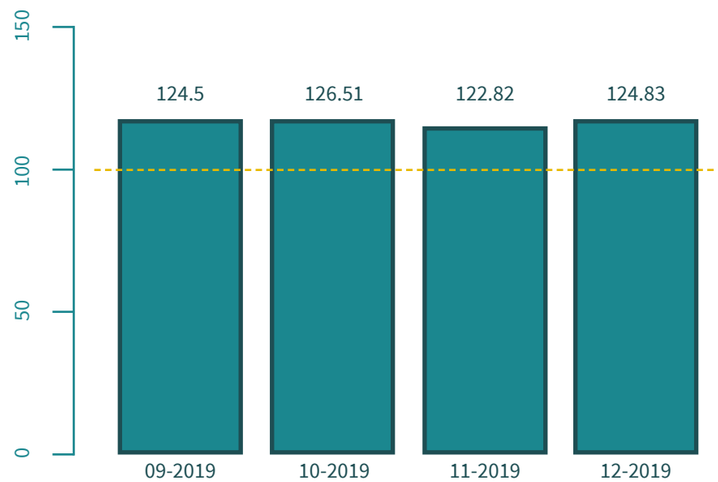

Relatief stabiel met een gemiddeld percentage van ongeveer 20%.

Commissie van Toezicht Mechelen

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/malines/

Adres:
Liersesteenweg 2, 2800 Mechelen

Arresthuis
Capaciteit 84 mannen
Gesloten regime

SAMENSTELLING

CAMPSTEYN Dirk Leerkracht, gepensioneerd
CELEN Ralf Humanistisch consulent
DE DECKER Charlot Rechter, ***Voorzitter***
DE HERT Stijn Forensisch therapeut
DEBECKER Sarah Jurist
DEMEYERE Yana Criminoloog
DEN BREEJEN Dirk Hoofd burgerzaken Stad Mechelen, gepensioneerd
KNOPS Luc Arts
NEEFS Herwig Arts
SCHOENMAKERS Dirk Advocaat
SWINNEN Ann Jurist Stad Mechelen
VAN AELST Alice Opvoeder-begeleider
VAN GORP Martine Medewerker Liers Cultuurcentrum
VERMEULEN Roger Burgerlijk ingenieur
WUYTS Mark ***Ondervoorzitter***, Rechter
VEREYCKEN Joppe Parketjurist ***Secretaris***

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Twee leden verzekeren de wekelijkse bezoeken als maand-commissaris. De Maandcommissarissen streven naar 2 bezoeken/week. De bezoeken verlopen vlot, alsook de maandvergaderingen en de communicatie met directie.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **2x/week**

TOEZICHT

OVERPLAATSING PSYCHISCH KWETSBARE GEDETINEERDEN

De CvT rapporteert een casus van een moeizame overplaatsing van een psychisch kwetsbare gedetineerde, die in strafcel diende te verblijven gedurende meerdere dagen alvorens hij naar een psychiatrische annex kon overgeplaatst worden. Dit was te wijten aan plaatsgebrek ik de psychiatrische annex. In tussentijd werd hij opgevolgd door een psychiater in de gevangenis, maar deze zorg was niet voldoende voor de problematiek die zich stelde.

WERK

Er zijn wederkerende klachten aangaande de werkmogelijkheden.
De vraag naar werk is groter dan de mogelijkheden.

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Mechelen dateert van 1847. Deze gesloten inrichting is gebouwd volgens het Ducpétiaux-model, in stervorm dus. Deze inrichting bestaat uit drie vleugels. In vleugel C zitten 10 veroordeelden wiens celdeur overdag openblijft. Zij beschikken over een gemeenschappelijke ruimte waar zij samen kunnen eten en ontspannen, alsook beschikken zij over een gezamenlijke keuken en 2 douches.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

Er zijn diverse mogelijkheden tot werken in de gevangenis. Toen de overbevolking in november 2019 kritisch te noemen was, werd vastgesteld dat gedetineerden om werk vroegen maar dat niet allen konden bekomen.

GOEDE PRAKTIJKEN

Bij staking wordt de CvT verwittigd door de directie zodat er dan een Maandcommissaris extra kan nagaan of de belangrijkste noden van de gedetineerden gelenigd worden, hetgeen het geval is.

GEDETINEERDENPOPULATIE

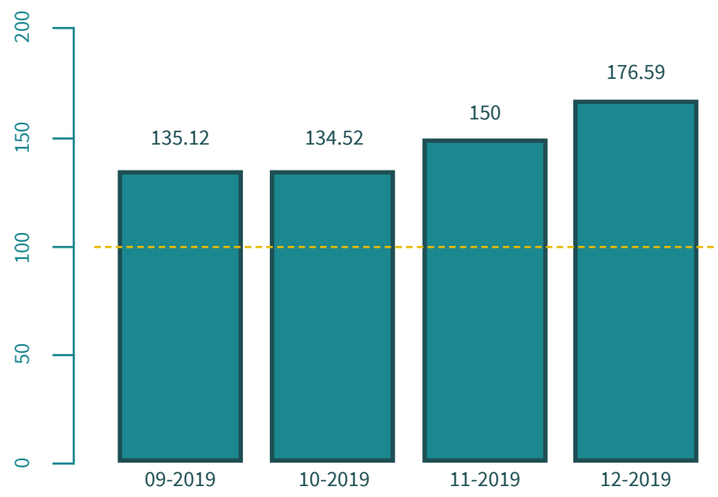

Stabiel tot november 2019 met een gemiddeld overbevolking percentage van 35%, de gevangenispopulatie heeft een hoogtepunt bereikt met een percentage van 75% van overbevolking in december 2019.

Commissie van Toezicht Merksplas

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/merksplas/
Adres:
Steenweg op Wortel 1, 2330 Merksplas

Strafhuis
Capaciteit 406 mannen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BOM Geertje Woonbegeleidster gehandicaptenzorg
CAUWENBERGHS Sofie *Voorzitter*, Rechter
CHALLOUK Yassine Advocaat
DE ROOVER Kevin Leerkracht
DHAENENS Els Mindfulnesstrainer
DEMEULEMEESTER Martine *Ondervoorzitter*, Arts
ENGELS Jos Industrieel ingenieur
GILIS Eva Oprichter Samen Plannen vzw
PALMANS Michel Kantoorhouder bank
SCHOENMAECKERS Kristien Verpleegkundige
VERHOEVEN Steven Tuchtcoördinator KOBA Hoogstraten
WILLEKENS Victor Instructeur logistiek, gepensioneerd
VAN TILBORGH Ludo *Secretaris,* Adviseur

WERKING

De nieuwe CvT van Merksplas telt geen enkel lid uit de oude CvT. Er wordt maandelijks vergaderd in een bijgebouw van de gevangenis. Eén lid verzekert de wekelijkse bezoeken als maandcommissaris. De eerste maanden werd de gevangenis regelmatig bezocht door duo's of trio's van commissieleden.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **5**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **15**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **94**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De strafinrichting van Merksplas werd in 1825 gebouwd als kolonie om bedelaars en landlopers op te vangen. Vandaag is zij een gesloten inrichting voor veroordeelden. Het regime is gericht op de terugkeer van de gedetineerden naar de samenleving. Daartoe nemen zij overdag deel aan gemeenschappelijke tewerkstellings-, opleidings- en ontspanningsactiviteiten. De inrichting heeft ook een psychiatrische afdeling voor een 100-tal geïnterneerden. Op een grote site van meer dan 66 hectaren is de inrichting onderverdeeld in tien paviljoenen, waarvan er zes operationeel zijn. Slechts twee paviljoenen beschikken over individuele cellen. Op de andere paviljoenen zijn voornamelijk cellen voor twee of vier personen voorzien, maar ook enkele grotere woon- en slaapzalen.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

Eind 2019 stortte een plafond in paviljoen 5 in. Hierdoor werd de fitnessruimte tijdelijk onbruikbaar voor 200 gedetineerden. Vermits de nieuwe fitnessruimte pas over 5 jaar zal klaar zijn, diende de directie een aanvraag in om over containers te kunnen beschikken waarin de fitness tijdelijk zal kunnen worden georganiseerd.

Alle leden van de CvT zijn nieuw. De CvT ervoer aanvankelijk een gesloten en defensieve houding bij nogal wat personeelsleden en diensten van de gevangenis. De plotse wekelijkse aanwezigheid van minstens één maandcommissaris charmeerde niet onmiddellijk iedereen. Dat had blijkbaar te maken met het feit dat niet alle personeelsleden van de installatie van een nieuwe CvT op de hoogte waren. Vanaf november verbeterde dit onder impuls van de directie waarmee de CvT een vlotte communicatie en een constructieve verstandhouding heeft.

GOEDE PRAKTIJKEN

De CvT nodigt regelmatig een of meerdere afgevaardigden uit van diensten in de gevangenis: directie, vakbondsafgevaardigden, de psycholoog-zorgcoördinator, het hoofd van de PSD... om de werking van hun diensten te komen toelichten.

TOEZICHT

GEEN EENVORMIGE TOEPASSING VAN REGELS DOOR PBA'S

Hoewel de 'vriendelijke' penitentiair bewakingsagenten zeker in de meerderheid zijn, is er een verschil in de bejegening van gedetineerden met een minderheid 'onvriendelijke' PBA's die het leven van de gedetineerden nodeloos bemoeilijken door hen te kleineren en te weigeren om beslissingen toe te lichten die zij nemen ten aanzien van de gedetineerden. De CvT betreurt dit omdat dit de vrijheidsberoving die de enige straf zou mogen zijn, vermeerderd met (een gevoel van) willekeur en onvriendelijke bejegening.

IDENTIFICATIEBADGES

De CvT stelt vast dat de personeelsbadges sedert 2005 beperkt zijn tot de voornaam en de eerste letter van de familienaam van de PBA's. Problematischer nog is dat deze badges eigenlijk zelfs helemaal niet gedragen worden door het personeel. De CvT vindt die erg problematisch omdat externen die met gedetineerden werken (zoals politie, rechters, externe hulpverleners, CvT-leden…) wél hun volledige naam kenbaar maken. De directie meldde de CvT begin januari 2020 dit probleem te zullen agenderen op een volgend sociaal overleg.

GEDETINEERDENPOPULATIE

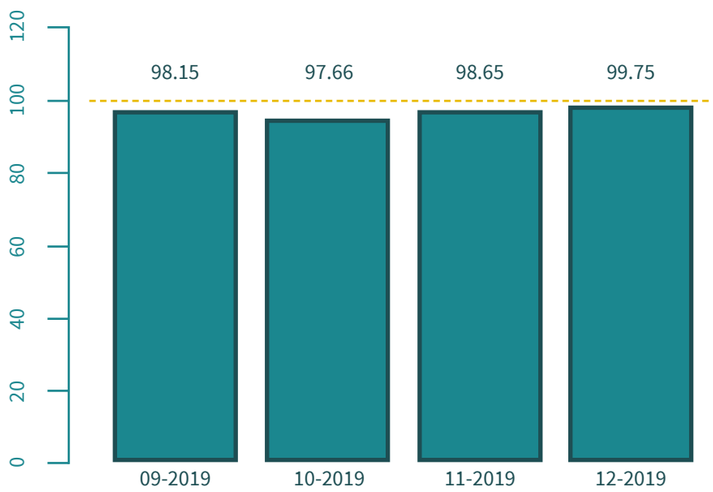

Relatief stabiel met een bezetting een beetje lagere van de theoretische capaciteit.

Commissie van Toezicht Oudenaarde

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/oudenaarde/

Adres:
Bourgondiëstraat 6, 9700 Oudenaarde

Strafhuis en arresthuis
Capacitéit 140 Mannen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BAUTERS Piet Pedagogisch directeur
DOUCHY Frank Arts
DUCATTEEUW Antoon Pedagogisch adviseur, gepensioneerd, ***Voorzitter***
GOOSSENS Francis Software consultant
HOLLEVOET Fernand Criminoloog, rijkswachtofficier, gepensioneerd, ***Ondervoorzitter***
KLOECK Roxanne Studente Pedagogische wetenschappen
MEYSMANS Edwin Rechter
OTTEVAERE Hugo Arts
PIEYNS Isabelle Advocaat
ROUWENS Hilde Vrijwilliger zorgsector
VAN EECKHOUT Rudy Directeur Bijzondere jeugdzorg
VANDE Wiele Luc Audioloog
VANDERBEKEN Marc Verpleegkundige
JANSSENS Koenraad Inspecteur Vlaamse Gemeenschap, ***Secretaris***

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Twee leden verzekeren de wekelijkse bezoeken als maandcommissarissen. De Voorzitter ontmoet maandelijks de gevangenisdirectie.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **18**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **15**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Oudenaarde werd geopend in 1919 en is één van de laatste gevangenissen die volgens het Ducpétiauxmodel werd gebouwd. In de gevangenis verblijven langgestraften, maar een deel ervan is tevens in gebruik als arresthuis. In het gebouw zijn drie verdiepingen met telkens 2 afgesloten secties.
Het gebouw is oud, maar er wordt binnenin veel aandacht besteed aan netheid en verzorgde leef -en woonruimte voor de gedetineerden. Deze inrichting heeft een grote fitnessruimte, een aangename bezoekruimte met kinderhoek en een drietal werkplaatsen voor gedetineerden.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- Op vlak van infrastructuur: gat in het dak, niet werkende douches en defecte airco in de bezoekersruimte.
- De directiestaf is lange tijd onderbemand of kent wisselende vervangingen. Dit maakt het voor de beambten en de CvT soms moeilijk om goede en vlotte opvolging te garanderen van de afspraken.
- Stakingen op 14.10.2019 en 11.12.2019.
- Het aantal grondslapers neemt systematisch toe in 2019.

BEWAKING

TOEGANG TOT BRIEVENBUSSEN VAN DE CVT & BEKENDHEID

Gedetineerden beklagen zich veel over de toegang tot de brievenbussen en de controle daarop. Er is nood aan bijkomende brievenbus(sen) en garantie over de privacy. Daarnaast is de bekendheid van de CvT nog niet optimaal. De werking en het doel van de CvT dient nog beter bekend gemaakt te worden, dit zowel ten aanzien van de gedetineerden als ten aanzien van penitentiair beambten.

OVERBEVOLKING & GRONDSLAPERS

De CvT is van mening dat er meer aandacht besteed moet worden aan overbevolking en de gevolgen ervan. Dit leidde in 2019 tot een systematische toename van grondslapers, wat zeker als problematisch wordt ervaren. Op sommige cellen zitten 3 gedetineerden. Dit leidt dikwijls tot wrevel en incidenten.

TOENAME DUUR VOORLOPIGE HECHTENIS

Er is een toenemend aandeel van gedetineerden in voorhechtenis. De oorzaak daarvan zou liggen bij de politiek van het parket Oudenaarde, of de invloed van de werking van de politie waarbij navolgende onderzoeken geen prioriteit hebben waardoor de duur van de voorlopige hechtenis sterk verhoogt. Dat leeft sterk bij de gedetineerden in één van de secties binnen de gevangenis.

GEDETINEERDENPOPULATIE

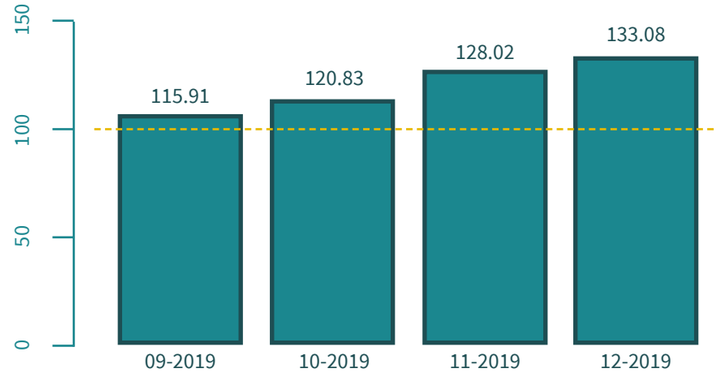

Populatie in constant stijging van september tot december 2019 met een percentage van overbevolking van 15 tot 33%.

Commissie van Toezicht Ruiselede

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/ruiselede/

Adres:
Bruggesteenweg 128, 8755 Ruiselede

Strafhuis
Capaciteit 56 mannen
Open Regime

SAMENSTELLING

BAEKE Johan *Ondervoorzitter,* Arts
GRASSI Patrick Rechter
LEFLOT Guido *Voorzitter*, Jurist
VAN PARYS Willem Sociaalrechtelijk inspecteur
VANDE VELDE Lut Zelfstandig PR
QUINTYN Linsey Justitie assistent
VAN PARYS Michèle Maatschappelijk assistent, *secretaris*

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis.
Twee leden verzekeren de wekelijkse bezoeken als maandcommissarissen. Maandelijks heeft de voorzitter van het CvT een opvolgingsgesprek met de directie. De organisatie en het verloop hiervan verloopt vlot en constructief.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **3**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **12**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **19**
- Aantal bemiddelingen: **11**

PENITENTIAIRE INRICHTING

In 1849 fungeerde het penitentiair landbouwcentrum (PLC) van Ruiselede als opvangplaats voor landlopers. Sinds 1936 is het centrum een volwaardige gevangenis en open inrichting, bedoeld voor veroordeelden die niet vluchtgevaarlijk zijn, in groepsverband kunnen leven en kunnen werken in het landbouwcentrum. Dankzij een aangepast open regime kunnen de gedetineerden zich voorbereiden op hun terugkeer naar de maatschappij (re-integratie).
Aan de gevangenis is een landbouwbedrijf verbonden met een veestapel voor melkproductie. De totale oppervlakte van het domein is 145 hectare.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- In oktober 2019 hebben er zich 2 ontsnappingen voorgedaan. Ook voorheen hebben er zich in 2019 diverse ontsnappingen voorgedaan. Dit heeft niet geleid tot een herziening van het regime.
- Gedurende het vierde kwartaal van 2019 hebben er zich zelfmoord(pogingen) voorgedaan.

GOEDE PRAKTIJKEN

- Sinds 1995 heeft Ruiselede een project gericht op druggebruikers “B.Leave”, dat via vorming, therapie en sport de gedetineerde voorbereidt op een drugsvrije leven.
- Sinds 2000 is er een samenwerkingsverband met de VDAB en Gits met het oog op beroepsgerichte opleiding.
- In februari 2010 startte het PLC met Fides Beernem een pre-therapiegroep ‘Uitweg’ die zich richt 7op gedetineerden met een seksuele problematiek.

TOEZICHT

KWALITEIT VAN INFRASTRUCTUUR

De CvT rapporteert over de onvoldoende kwaliteit van de infrastructuur. De gebouwen zijn verouderd en beantwoorden niet aan de actuele normen. Dit geldt bij uitstek voor de slaapruimtes die de vorm hebben van houten ‘chambrettes’ in één open ruimte op de 1ste verdieping.

SOCIAAL FONDS

Er blijkt in PLC Ruiselede een duidelijk gebrek te bestaan aan transparantie van kosten, verloningen en de werking van het Sociaal Fonds.

OVERLEGORGAAN GEDETINEERDEN

Sinds juli 2019 had er geen gedetineerdenoverleg meer plaats. Overeenkomstig de verslagen waren er een reeks aangekaarte thema’s waarvoor de directie zich geëngageerd had en die nog niet uitgevoerd werden. De CvT wilt in 2020 aandacht besteden aan de voorziene heropstart van het overlegorgaan en alle genomen engagementen.

GEDETINEERDENPOPULATIE

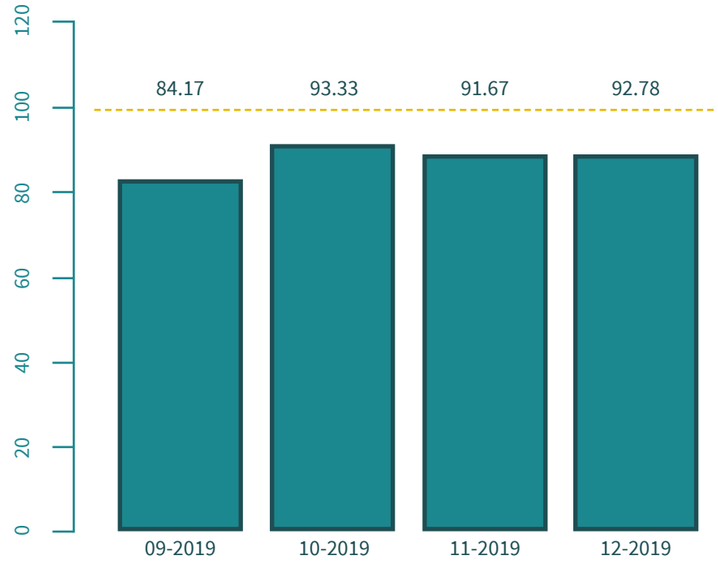

De gevangenisbevolking in Ruiselede is als gevolg van haar statuut vangemeenschapsregime erg stabiel. Er is in principe nooit sprake van overbevolking.

Commissie van Toezicht Tongeren

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/tongeren/
Adres:
Wijngaardstraat 65, 3700 Tongeren

De gevangenis te Tongeren is eigendom van de Vlaamse Gemeenschap en herbergt minderjarige Delinquenten en meerderjarige gedetineerden
Strafhuis | Capaciteit 15 minderjarigen | 25 gedetineerde mannen | Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BELLEN Johan Diensthoofd inburgering Vlaams-Brabant
BIJNENS Aleide Lector Hogeschool
DE KEERSMAECKER Raphaël Arts
HAESELDONCKX Stijn Dossierbehandelaar
PEETERS Kristel Criminoloog
PETERS Cécile Sectorverantwoordelijke gezinszorg
RENAERTS Jean *Ondervoorzitter*, Jurist
SCHELFHAUT Lily *Voorzitter,* Zorgsector
VAN MOL Julie Jurist
BASTINÉ Daniel *Secretaris*, Directie*secretaris*

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Eén lid fungeert wekelijkse als maandcommissaris. De eerste maanden introduceerden de ervaren maandcommissarissen de andere CvT-leden in het toezichtswerk. De Voorzitter ontmoet maandelijks het inrichtingshoofd… in de gevangenis van Hasselt (lees hierover meer onder de titel 'toezicht').

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **5**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **>1 per week**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **6**

PENITENTIAIRE INRICHTING

Op 1 januari 1844 werd in Tongeren de eerste Belgische cellulaire gevangenis in gebruik genomen. De gevangenis herbergde sindsdien soms meer dan drie gedetineerden per cel.
In april 2005 werd de inrichting gesloten. De 70 gedetineerden werden overgebracht naar de nieuwe gevangenis van Hasselt. In 2008 besloot toenmalig Minister van Justitie, Jo Vandeurzen, de infrastructuur opnieuw in gebruik te nemen als jeugdinstelling om tegemoet te komen aan het tekort aan opvangmogelijkheden voor minderjarige delinquenten. Sinds 1 januari 2015 zijn de gemeenschappen bevoegd voor het beheer van minderjarige delinquenten. In de gevangenis in Tongeren verblijven sindsdien niet alleen uit handen gegeven jongeren maar, wegens overbevolking in de gevangenissen, ook meerderjarige gedetineerden waarvoor de federale overheid verantwoordelijk blijft.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- De aankondiging van de Vlaamse Gemeenschap dat de minderjarige delinquenten op korte termijn zullen worden overgeplaatst van Tongeren naar de gevangenis van Beveren omwille van de betere materiële detentieomstandigheden daar.

- De aankondiging van de Federale overheid dat de gevangenis in Tongeren voorlopig in gebruik zal blijven voor de opsluiting van meerderjarige gedetineerden.

GOEDE PRAKTIJKEN

De nieuwe CvT heeft het vertrouwen van alle partijen op korte tijd weten te winnen. Dat maakt dat zij vanuit alle hoeken informatie over het reilen en zeilen in de gevangenis van Tongeren ontvangt en zich daarover zodoende een objectief beeld kan vormen.

TOEZICHT

MENSWAARDIGE DETENTIE

De meeste klachten die de CvT in dit kader ontvangt, betreffen de infrastructurele situatie. Met 8,5 m2 heeft Tongeren de kleinste cellen van alle Belgische gevangenissen. Tongeren is dan ook nog eens de oudste bestaande cellulaire gevangenis van ons land en werd om de hierboven opgesomde redenen al eens volledig gesloten in 2005.

BEJEGENING VAN DE GEDETINEERDEN

Er worden in de gevangenis van Tongeren weinig activiteiten georganiseerd voor de gedetineerden die daardoor veel te veel tijd op cel dienen door te brengen.
Op de koop toe, blijkt er onder de penitentiaire beambten een kleine groep te zijn die de gedetineerden niet altijd op correcte wijze zou bejegenen. Het feit dat er geen structurele aanwezigheid van een federale directie is in de gevangenis te Tongeren (deze dient vanuit de gevangenis van Hasselt te worden voorzien) werkt dit fenomeen waarschijnlijk in de hand.

GEDETINEERDENPOPULATIE

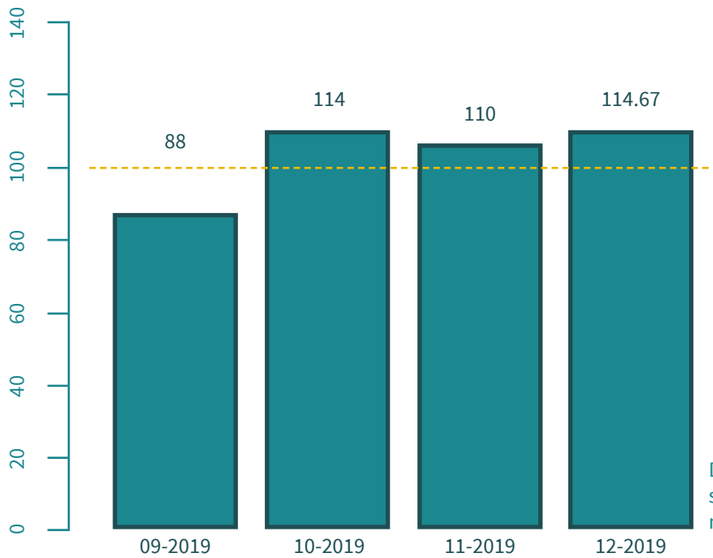

De populatie was in 2019 stabiel met 23 tot 25 gedetineerden.

Commissie van Toezicht Turnhout

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/turnhout/

Adres:
Wezenstraat 1, 2300 Turnhout

Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 168 mannen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

ARDUWIE Sven Assistent Rechterlijke Orde
BOVEN Flor Algemeen directeur gemeente Meerhout
DECEUNINCK Caroline Opleidingsmanager vroedkunde
HERMANS Wilfried Grafist
MANNAERT Stijn Voorzitter, Politierechter
PEETERS Jozef Jurist
PETERS Piet Grafist
ROOVERS Jan Arts
STINKENS Bernd Criminoloog
VAN BOGAERT Luc Rijschooldirecteur
VANERMEN Lieve Ondervoorzitter, Rechter
WEYTJENS Bart Consultant
WILLEMS Guido Leraar
JANSEN Carine Secretaris, Griffier

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Eén lid verzekert de wekelijkse bezoeken als maandcommissaris. De eerste maanden introduceerden de ervaren maandcommissarissen hun nieuwe CvT-collega's in het toezichtswerk. De Voorzitter ontmoet maandelijks het inrichtingshoofd.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **4**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **71**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Turnhout werd gebouwd in 1908 en bestaat uit vier vleugels. In vleugels A en B verblijven geïnterneerden (16% van de populatie). Begin 2013 is een nieuwe vleugel in gebruik genomen waar beklaagden (48%) en veroordeelden (36%) verblijven.
Deze inrichting had initieel een stervorm met twee vleugels uitgevend op een panoptisch centrum. Tot 1937 verbleven er niet alleen mannelijke, maar ook vrouwelijke gedetineerden. In de loop der tijd werd de gevangenis gerenoveerd en werd de capaciteit uitgebreid.
Sinds 2007 beschikt de gevangenis over een zorgteam dat instaat voor de begeleiding van de geïnterneerden en dat specifieke activiteiten voor hen voorziet (zoals arbeidstherapie) die hen voorbereiden op hun reclassering na de detentie.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

- Op 19 december 2019 vond er een ontsnapping van 5 gedetineerden plaats tijdens de avondwandeling van de nieuwe vleugel. Ondertussen werden 4 van hen weer gevat. Als gevolg van deze ontsnapping kwamen er extra camera's en bijkomende perimeterbeveiliging.
- Eén (1) gedetineerde pleegde in 2019 zelfmoord tijdens een verlof.

GOEDE PRAKTIJKEN

De gevangenis van Turnhout heeft een goede bibliotheekwerking. Op basis van een jaarlijks onderzoek van de nationaliteiten binnen de gevangenispopulatie wordt een lectuuraanbod voorzien in vele talen. Gedetineerden kunnen ook boeken opvragen in de externe bibliotheek van De Warande.

TOEZICHT

TEWERKSTELLING

De gevangenis van Turnhout beschikt slechts over één werkplaats. Daar is voor maximum 30 gedetineerden werk. Er zijn te weinig externe werkgevers die werk aanbieden. Dit heeft vooral te maken met de complexe administratie die hiermee samengaat en met het feit dat de werkplaats regelmatig niet op maximale capaciteit kan functioneren omwille van structurele personeelstekorten in de gevangenis.
In de huishoudelijke diensten (keuken, onderhoud…) werken een 40-tal gedetineerden, al dan niet deeltijds.

AGRESSIE

De CvT stelt vast dat er zich in 2019 relatief veel agressie-incidenten voordeden in de gevangenis van Turnhout: 70 gevallen van agressie tussen gedetineerden onderling en 19 gevallen van agressie tussen gedetineerden en personeel.

GEDETINEERDENPOPULATIE

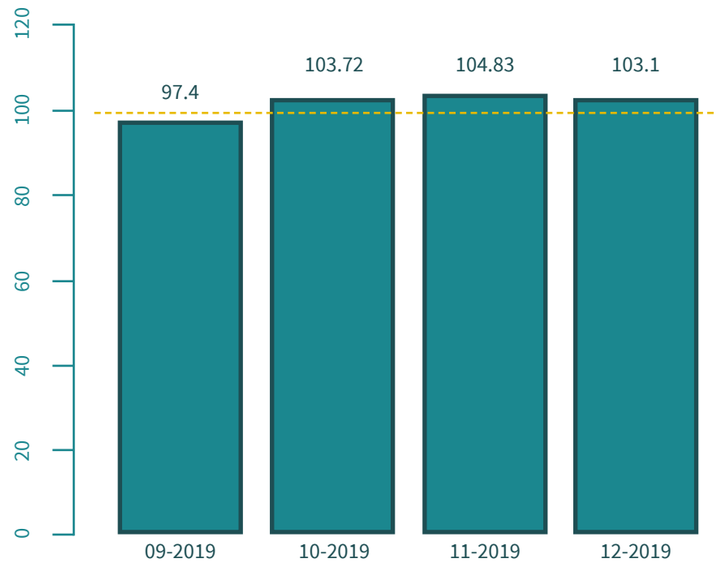

Relatief stabiel met een bezetting een beetje hoger dan de theoretische capaciteit.

Commissie
van Toezicht
Wortel – Hoogstraten

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/wortel-hoogstraten/

Adresse de Wortel: Kolonie 17, 2323 Wortel

Adresse de Hoogstraten: Gelmelstraat 131, 2320 Hoogstraten

WORTEL
Strafhuis
Capaciteit 310 mannen
Gesloten Regime

SAMENSTELLING

BAERT Christophe Notarieel jurist
BLONDEEL Dana Criminoloog
CLAERHOUDT Hans Zaakvoerder ICT
DENEWET Stefaan Jurist, ***secretaris***
DE CLEER Christiane Maatschappelijk assistent, gepensioneerd
EGGERMONT Lieve Maatschappelijk assistent
JACOBS Chris Jurist
JANSEN Sigrid Politie-inspecteur
KAZADI Tatiana Justitieassistent, ***Voorzitter***
KEYSERS Ed Penitentiair bewakingsassistent, gepensioneerd
NOBELS Albert Jurist
SCHUERMANS Henk Unitmanager Datacenter, ***Ondervoorzitter***

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Eén lid verzekert de wekelijkse bezoeken als maandcommissaris en wordt daarbij steeds vergezeld van een tweede CvT-lid. Zij bezoeken de twee gevangenissen. De Voorzitter ontmoette reeds meermaals de inrichtingshoofden van de twee gevangenissen.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **25**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **16+26**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De penitentiaire inrichting te Wortel was tot 1993 een landloperskolonie. Met de afschaffing van de wet op de landloperij werd de PI in gebruik genomen om er veroordeelden in onder te brengen. De gebouwen werden omgebouwd, gerenoveerd en beter beveiligd.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

'Kledijbakken' werden ingevoerd: elke gedetineerde krijgt bij aankomst een bak met kledij, handdoeken, enz. Deze kledijbak moet hij aan het eind van zijn verblijf volledig intact en gevuld terugbezorgen. Twee keer per week kunnen de gedetineerden hun vuile was aanbieden en wordt deze vervangen door de kleedkamer. Op die manier probeert de gevangenis aandacht en verantwoordelijkheid van de gedetineerden te bekomen voor het gegeven 'kledij'.

GOEDE PRAKTIJKEN

Er waren in 2019 veel klachten van gedetineerden maar ook van personeelsleden van externe diensten over bewakingspersoneel dat zijn identificatiebadge bewust onleesbaar droeg. Daarover geïnterpelleerd door de CvT, sensibiliseerde de directie haar personeel om zichzelf steeds correct te identificeren. Dit leidde reeds tot een zichtbare verbetering.

TOEZICHT

BEREIKBAARHEID VAN DE GEVANGENIS

De inrichting is heel moeilijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Op de koop toe, moet het bezoek dan ook nog eens een lange, onverlichte weg zonder voetpad afleggen van de bushalte naar de gevangenis. Vooral voor oudere, minder mobiele bezoekers en voor hen met een kinderwagen is deze verplaatsing amper haalbaar.

GEDETINEERDENPOPULATIE

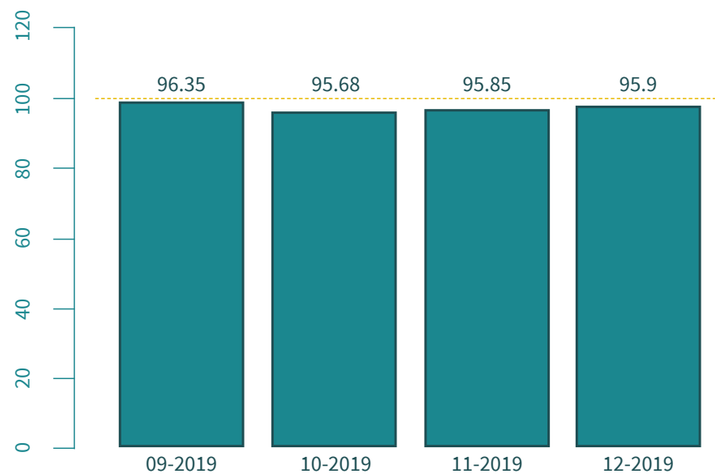

Relatief stabiel met een bezetting een beetje hoger dan de theoretische capaciteit.

Commissie
van Toezicht
Wortel – Hoogstraten

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/wortel-hoogstraten/
Adres:
Gelmelstraat 131, 2320 Hoogstraten

HOOGSTRATEN
Strafhuis
Capaciteit 157 mannen | 29 vrouwen
Open Regime

SAMENSTELLING

BAERT Christophe Notarieel jurist
BLONDEEL Dana Criminoloog
CLAERHOUDT Hans Zaakvoerder ICT
DENEWET Stefaan Jurist, ***secretaris***
DE CLEER Christiane Maatschappelijk assistent, gepensioneerd
EGGERMONT Lieve Maatschappelijk assistent
JACOBS Chris Jurist
JANSEN Sigrid Politie-inspecteur
KAZADI Tatiana Justitieassistent, ***Voorzitter***
KEYSERS Ed Penitentiair bewakingsassistent, gepensioneerd
NOBELS Albert Jurist
SCHUERMANS Henk Unitmanager Datacenter, ***Ondervoorzitter***

WERKING

De CvT vergadert maandelijks in de gevangenis. Eén lid verzekert de wekelijkse bezoeken als maandcommissaris en wordt daarbij steeds vergezeld van een tweede CvT-lid. Zij bezoeken de twee gevangenissen. De Voorzitter ontmoette reeds meermaals de inrichtingshoofden van de twee gevangenissen.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal Maandvergaderingen: **4**
- Aantal gerealiseerde bezoeken: **25**
- Aantal beantwoorde vragen van gedetineerden: **16+26**

PENITENTIAIRE INRICHTING

Het Penitentiair Schoolcentrum (PSC) te Hoogstraten bevindt zich in een kasteel, het Gelmelslot, dat vanaf 1931 dienstdoet als gevangenis waar de focus ligt op gevangenisarbeid en opleiding. De gedetineerden die er verblijven kunnen in het PSC dus werken of een van de volgende beroepsopleidingen volgen: schilder/behanger, automechanica, stukadoor, metsen, groenzorg, hulpkok of bos- en natuurbeheer.

MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

In 2019 deed er zich in deze ‘open’ inrichting geen enkele ontvluchting voor.
Gedurende heel 2019 keek men aan tegen een onderbezetting van het veiligheids- en technisch kader. Dit veroorzaakte op bepaalde momenten gaten in de dienstrol.

GOEDE PRAKTIJKEN

In 2019 werden de nodige voorbereidingen getroffen om telefonie op cel te voorzien voor de gedetineerden.
Er werd ook werk gemaakt van een betere branddetectie en van de koppeling hiervan aan een brandmeldcentrale.

TOEZICHT

COMMUNICATIE

De klachten van de gedetineerden slaan heel vaak op de slechte communicatie met de directie, de PSD, de medische dienst, de boekhouding en de penitentiaire beambten. Zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de communicatie wordt aangeklaagd.

GEDETINEERDENPOPULATIE

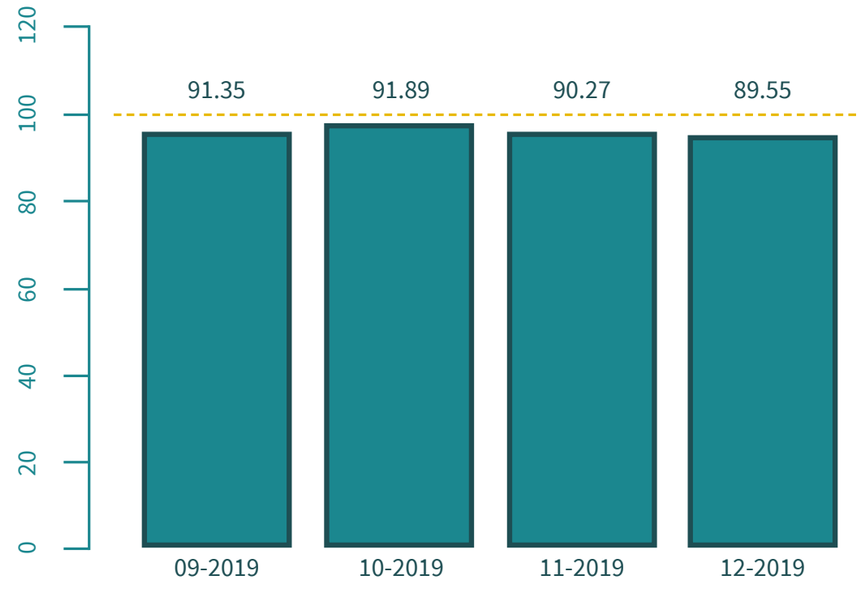

Overzichtsfiches

Jaarverslagen
Commissies van Toezicht

Brussel

Commission de Surveillance
Forest - Berkendael - Vorst
Commissie van Toezicht

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/forest-berkendael-vorst/

Adres:
Rue de Berkendael 42-44, 1190 Forest

BERKENDAEL
Arresthuis
Capaciteit 64 vrouwen
Progressief regime met halfopen afdelingen

WERKING

De CvT van Vorst-Berkendael is toegewezen aan twee inrichtingen die op administratief niveau onder de Brusselse gevangenis vallen. Ze komt één keer per maand samen buiten de gevangenis. Eén lid zorgt voor de maandelijkse permanentie per inrichting, bezoekt de gevangenis minstens één keer per week en ontmoet er gedetineerden. De voorzitter van de CvT en/of de maandcommissaris vergadert maandelijks met de directie van elke vestiging.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **85 %**
- Aantal bezoeken: **20**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Vorst dateert uit 1910 en is ontworpen naar het model van Ducpétiaux. Sinds 2016 heerst er een progressief regime met halfopen tot open afdelingen (A- en B-vleugels), om het ongeschikte en vervallen karakter van het gebouw te compenseren en het aanvaardbaar te maken voor de gedetineerden in afwachting van de bouw van de megagevangenis van Haren.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

In maart 2019 werden 3 lokalen voor bezoeken zonder toezicht (BZT) volledig gerenoveerd, opnieuw geschilderd, ingericht en uitgerust om gedetineerden en hun bezoekers in waardige omstandigheden te ontvangen.

GOEDE PRAKTIJKEN

Sinds 2018 is er een regelmatige multidisciplinaire monitoring van zwangere vrouwen, evenals wekelijkse bezoeken van de ONE aan vrouwelijke gevangenen met hun baby's. Dat heeft geleid tot een aanzienlijke vooruitgang in de gezondheidszorg voor deze bijzonder kwetsbare populatie.

BEWAKING

DETENTIEVOORWAARDEN

De infrastructuur van de gevangenis is ongeschikt om gedetineerden met hun baby's op een waardige manier te huisvesten. Het gebouw is niet alleen oud, maar is er ook slechts één cel omgebouwd tot 'kinderkamer', terwijl een andere cel (voor twee gedetineerden en hun baby's) de ruimte biedt van twee individuele cellen, maar zonder geschikte sanitaire voorzieningen. Als deze cellen bezet zijn, worden moeders en kinderen gedwongen om individuele cellen te betrekken. Er is geen ruimte voor spel en ontspanning voor moeders en hun baby's, behalve een speelhoek in de vleugel zelf.

GEZONDHEIDSZORG

Toegang tot zorg en gezondheid is een van de terugkerende klachten aan de CvT. Ernstig gebrek aan personeel om de gedetineerden te verzorgen. Niet genoeg artsen, verpleegkundigen, psychologen, psychiaters, tandartsen en medische specialisten. Heel lange wachttijden voor gespecialiseerde medische consultaties (orthopedie, oogheelkunde, dermatologie). Verouderd computersysteem. Communicatieproblemen tussen gedetineerden en de medische dienst. Geen passende zorg voor de geïnterneerden in Berkendael, die regelmatig in strafcellen worden geïsoleerd voor hun eigen veiligheid door gebrek aan infrastructuur, zorg en personeel.

OVERLEGORGAAN (OO)

De CvT betreurt dat de directie van de twee gevangenissen niet alles in het werk stelt om ervoor te zorgen dat dit orgaan wordt opgericht en zo vaak als de wet voorschrijft bijeenkomt, zodat gedetineerden vaker worden geraadpleegd en deelnemen aan het leven in de gevangenis.

GEVANGENISBEVOLKING

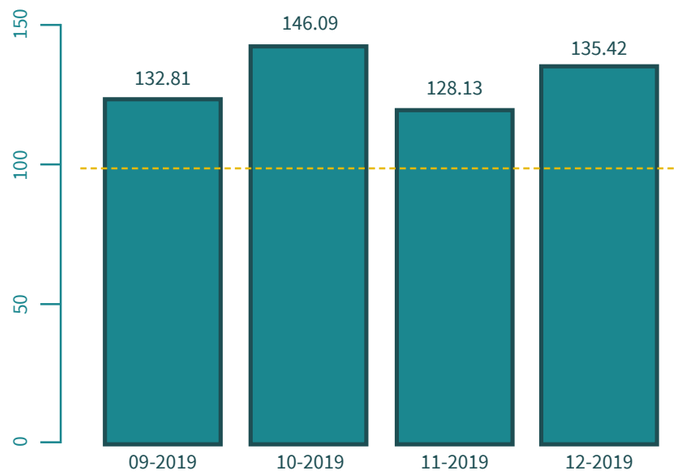

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets onder de theoretische capaciteit ligt.

Commission de Surveillance
Forest - Berkendael - Vorst
Commissie van Toezicht

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/forest-berkendael-vorst/

Adres:
Avenue de la Jonction 52, 1190 Forest

VORST

Arresthuis
Capaciteit 180 mannen
Progressief regime met halfopen afdelingen

SAMENSTELLING

CNOP Caroline Magistraat
DE BAEREMAEKER Virginie Criminoloog, psycholoog
DE BOECK Sven Communicatie
de VIRON Isabelle Advocaat, bemiddelaar
DE RIDDER Virginie Arts
DEVAUX Alain Arts
ERAUW Isabelle Jurist
JUNGERS Raphaël Verpleegkundige
LOUVEAUX Hervé *Voorzitter*, magistraat
MOULART Christian Arts
NEDERLANDT Olivia Dr in rechten, NFWO-onderzoeker
NYSSENS Clotilde Jurist, gepensioneerd
PERSOONS Marc Magistraat
RABIER Marie-Hélène Journalist, gepensioneerd
SCHEER David Criminoloog, onderzoeker
SIMONS Fabienne Gepensioneerd
VERHEYLESONNE Aurélie Advocaat
VERSTEGEN Eric Kinesitherapeut
VAN WEDDINGEN Luc *Secretaris*

WERKING

De CvT van Vorst-Berkendael is toegewezen aan twee inrichtingen die op administratief niveau onder de Brusselse gevangenis vallen. Ze komt één keer per maand samen buiten de gevangenis. Eén lid zorgt voor de maandelijkse permanentie per inrichting, bezoekt de gevangenis minstens één keer per week en ontmoet er gedetineerden.
De voorzitter van de CvT en/of de maandcommissaris vergadert maandelijks met de directie van elke vestiging.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **85 %**
- Aantal bezoeken in Vorst: **21**
- Aantal bezoeken in Berkendael: **20**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Vorst dateert uit 1910 en is ontworpen naar het model van Ducpétiaux. Sinds 2016 heerst er een progressief regime met halfopen tot open afdelingen (A- en B-vleugels), om het ongeschikte en vervallen karakter van het gebouw te compenseren en het aanvaardbaar te maken voor de gedetineerden in afwachting van de bouw van de megagevangenis van Haren.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

In maart 2019 werden 3 lokalen voor bezoeken zonder toezicht (BZT) volledig gerenoveerd, opnieuw geschilderd, ingericht en uitgerust om gedetineerden en hun bezoekers in waardige omstandigheden te ontvangen.

GOEDE PRAKTIJKEN

- Het Franstalige bureau voor rechtsbijstand in Brussel heeft, op initiatief van de CvT, een dienstloket opgericht waardoor gedetineerden zich tijdens de tuchtzittingen in de gevangenis door een advocaat kunnen laten bijstaan.
- De bibliotheken in beide gevangenissen zijn goed gevuld en bevatten veel recente werken in diverse talen.
- Het aantal gedetineerden dat werkt (dienst, keuken, wasserij, werkplaatsen), is vrij groot in vergelijking met andere instellingen (ongeveer 100 van de 180 in Vorst en ongeveer 50 van de 90 in Berkendael).

De gedetineerden lijken tevreden te zijn met hun opsluiting in Vorst. Ze benadrukken de beschikbaarheid van bewakingsbeambten en de kwaliteit van de detentieomstandigheden (open regime in de A- en B-vleugel, meeste cellen zijn individueel en regelmatige toegang tot de douches).

BEWAKING

DETENTIEVOORWAARDEN

De gebouwen zijn verouderd en volstrekt ontoereikend voor een waardige en humane detentie: gebrek aan toiletten en stromend water in de cellen van de vleugels A en B, onhygiënische douches in de vleugels A en B in het bijzonder, problemen met de isolatie en de temperatuur (van de cellen en de douches), hygiëne (vochtigheid, schimmel, hygiëne-emmers die in smerige stortplaatsen worden geleegd), defecte apparatuur (bewakingscamera's, oproepknoppen, keukenapparatuur), gaten in de plafonds, aanwezigheid van ongedierte (ratten en muizen). Ook de toestand van de strafcellen is betreurenswaardig.

GEZONDHEIDSZORG

Toegang tot zorg en gezondheid is een van de terugkerende klachten aan de CvT. Ernstig gebrek aan personeel om de gedetineerden te verzorgen. Niet genoeg artsen, verpleegkundigen, psychologen, psychiaters, tandartsen en medische specialisten. Heel lange wachttijden voor gespecialiseerde medische consultaties (orthopedie, oogheelkunde, dermatologie). Verouderd computersysteem. Communicatieproblemen tussen gedetineerden en de medische dienst. Geen passende zorg voor de geïnterneerden in Berkendael, die regelmatig in strafcellen worden geïsoleerd voor hun eigen veiligheid door gebrek aan infrastructuur, zorg en personeel.

OVERLEGORGAAN (OO)

De CvT betreurt dat de directie van de twee gevangenissen niet alles in het werk stelt om ervoor te zorgen dat dit orgaan wordt opgericht en zo vaak als de wet voorschrijft bijeenkomt, zodat gedetineerden vaker worden geraadpleegd en deelnemen aan het leven in de gevangenis.

GEVANGENISBEVOLKING

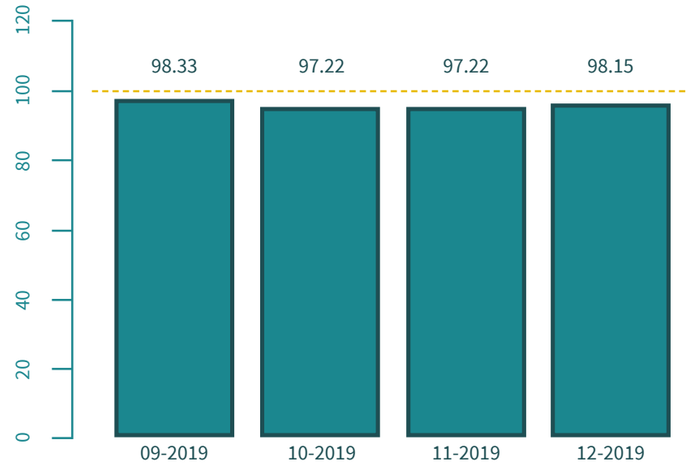

Chronische overbevolking met een gemiddelde van 40% en aanwezigheid van gemiddeld 3 tot 4 baby's.

Commissie van Toezicht
Sint-Gillis - Saint-Gilles
Commission de Surveillance

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/saint-gilles/
Adres:
Avenue Ducpétiaux 106, 1060 Saint-Gilles

Arresthuis
Capaciteit 579 mannen

SAMENSTELLING

BARDOUX Christiane Arts
BAUDRIHAYE-GERARD Laure Jurist
BURGHELLE-VERNET Alix Jurist
DE CALLATAY Marguerite *Secretaris* ad interim - Jurist
DELAUNOIS Pascal Journalist, gepensioneerd
DRIESEN Caroline Jurist
JACOBSEN Claudia Jurist
LAMBERT Marie-Laurence Arts
LEMOINE Mathieu Arts
LEROIJ Chedia *Ondervoorzitter*, Onderzoeker
MATHEESEN Saskia Jurist
ROOSEN Liesbeth Jurist
VAN EECKHOUT Dirk Diplomaat
VAN HAUWERMEIREN Remco Historicus
VAN SCHANDEVIJL Hugo Animator
VANQUEKELBERGHE Clara *Voorzitter*, Criminoloog
VASSEUR ROELS Andres Sales Advisor
WERY Xavier Integratiemedewerker

WERKING

De CvT komt één keer per maand samen in de gevangenis. Twee leden bezoeken ten minste eenmaal per week de instelling. De CvT heeft elke maand een afspraak met de directie.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **75%**
- Aantal bezoeken: **33**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

Sinds 1884 is de stervormige gevangenis van Sint-Gillis een arresthuis. De gevangenis beschikt ook over een genees- en heelkundig centrum voor de verzorging van gedetineerden uit andere gevangenissen en een aparte vleugel voor 100 geïnterneerden.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

- De chronische overbevolking (tot 880 gedetineerden) blijft de spanningen onder de gedetineerden verergeren, vooral omdat dit gepaard gaat met een chronisch tekort aan bewakingspersoneel. De situatie was zodanig verslechterd dat dit leidde tot een tijdelijke opschorting van alle activiteiten, met inbegrip van de toegang tot externe diensten. Deze bijzonder moeilijke situatie voor de gevangenen duurde bijna zes maanden en eindigde medio oktober.
- Onderhoudswerkzaamheden aan de verouderde infrastructuur zijn steeds moeilijker uit te voeren wegens de verwachte opening van de gevangenis van Haren, die zou moeten leiden tot de sluiting van de gevangenis van Sint-Gillis.

GOEDE PRAKTIJKEN

- De Brusselse onderzoeksrechters organiseren een maandelijks bezoek aan de gevangenis door de rechter van wacht. Daarnaast houdt de burgemeester van Sint-Gillis toezicht op de situatie, met name op de overbevolking.
- Hoewel dit moeilijker is in een arresthuis, is er toch op constructieve wijze een overlegorgaan opgericht, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de gedetineerden.

BEWAKING

MATERIËLE OMSTANDIGHEDEN

De hele gevangenisinfrastructuur is verouderd en deels vervallen. De gedetineerden uit de gevangenissen van Sint-Gillis, Vorst en Berkendael zullen worden overgebracht naar de geplande gevangenis van Haren. Dat verklaart deels de terughoudendheid van de overheid om te investeren in renovaties en/of verbeteringen aan het gebouw. Er zijn allerlei problemen: met de server en de elektriciteit, ongedierte, vuile gazons en wandelkoeren tussen de vleugels, onbruikbare toiletten op de wandelkoeren, defecte douches op de wandelkoeren... Samen met het terugkerende probleem van de overbevolking dragen deze slechte materiële omstandigheden bij aan een gespannen sfeer en verslechterende detentieomstandigheden.

PERSONEELSTEKORT

Het personeelstekort en de daaruit voortvloeiende herhaalde stakingen hebben een grote invloed op de levenskwaliteit van de gedetineerden.

ISOLATIE

De staat van de isoleercellen voldoet niet aan de meest elementaire hygiënische en sanitaire voorwaarden.

GEVANGENISBEVOLKING

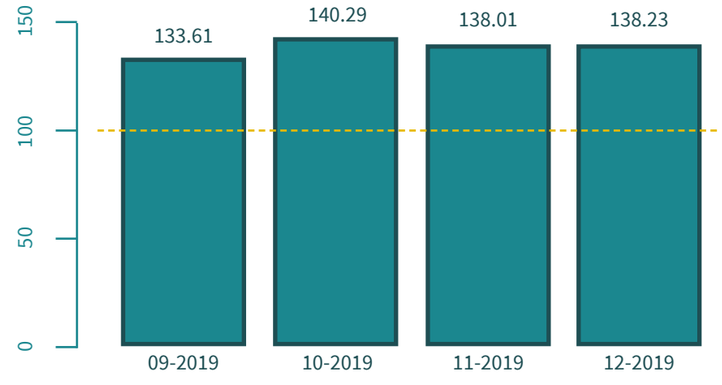

Chronische overbevolking met een gemiddelde van 37%.

Overzichtsfiches

Jaarverslagen
Commissies van Toezicht

Wallonië

Commission
de Surveillance
Andenne

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/andenne/
Adres:
Rue du Géron 2, 5300 Andenne

Strafhuis
Capaciteit 396 mannen

SAMENSTELLING

ALLARD Claude Jurist

CAUCHETEUR Olivier *Ondervoorzitter*, Psychopedagoog

DELANGH Elisabeth *Secretaris* ad interim, Criminoloog

EL FAWAZ Suzanne Bemiddelaar

LAFFINEUR Jacques Advocaat

MENSI Sarah Criminoloog, *Voorzitter*

MICHAUX Jean-Paul Arts

NOWAK Guy Gevangenisbewaker, gepensioneerd

VAN ROY John Criminoloog

WERKING

De CvT komt één keer per maand samen in de gevangenis. Elke week legt een maandcommissaris de bezoeken af en neemt de nodige maatregelen om de taken van de Commissie uit te voeren.

De voorzitter vergadert met de directie van de inrichting op basis van de noden.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **90%**
- Aantal bezoeken: **16**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

In 1997 werd de gevangenis van Andenne geopend als een gesloten strafhuis. De meeste veroordeelden zitten lange straffen uit. Bijna alle gedetineerden van Andenne zijn veroordeeld tot gevangenisstraffen van minstens 3 jaar.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

De CvT is opnieuw opgestart met een gloednieuw team, na een slapende periode sinds begin 2019 door een gebrek aan leden.

BEWAKING

MATERIËLE OMSTANDIGHEDEN

Op regelmatige tijdstippen krijgt de CvT vragen over de hygiëne en de staat van het gebouw, een situatie die het personeel evenveel zorgen baart.

OPLEIDING

Het grote pluspunt van de PI van Andenne is de 4000 m2 grote werkplaats die plaats biedt aan maximaal 100 gedetineerden per dag. Het uitgevoerde werk is heel gevarieerd: - verpakking van producten; - klaarmaken van bestellingen (voorraad grondstoffen); - dompelen en verpakken van wierook; - lassen van diverse kabels; - ontwerpen van geluids- en transportmiddelen; - booglassen; - spuiten; - maken van podiumgordijnen; - diverse werken aan productiemachines. De beschikbare werkruimte kan elk type werk aan, met of zonder hulp van machines, ingedeeld in twee werkzones: hygiënisch en niet-hygiënisch. De CvT zal in het bijzonder toezien op de toegang tot het werk in de werkplaatsen.

CONTACTEN MET DE BUITENWERELD

De gevangenis is moeilijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Bovendien zijn er geen faciliteiten voor ongestoord familiaal bezoek. Tot slot vertonen de telefoons in de cellen regelmatig gebreken.

GEVANGENISBEVOLKING

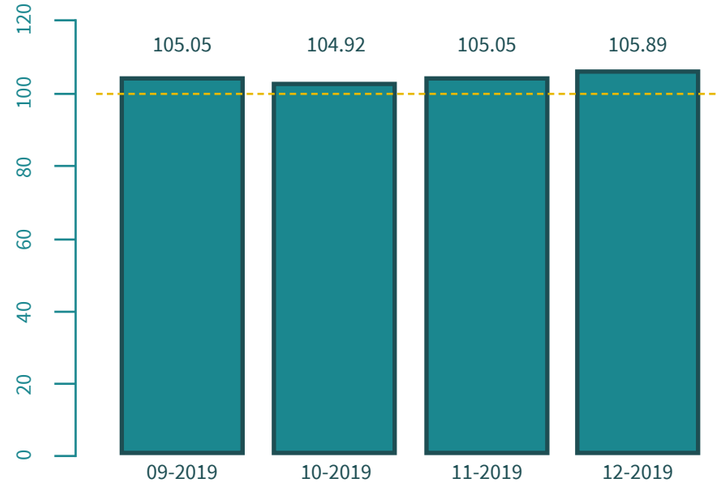

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets (5%) boven de theoretische capaciteit ligt.

Commission de Surveillance Arlon

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/arlon/

Adres:
Rue Léon Castilhon 29, 6700 Arlon

Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 111 mannen

SAMENSTELLING

ALARDEAU Eric Arts
AHMAD SHIRE Warsamé Sociaal assistent
BEAUMONT Laure Criminoloog
BILLOT Bertrand Advocaat
CAPELLE Patricia Advocaat
ESSER Sébastien Opvoeder
LEJEUNE Fernand Arts
SCHMICKRATH Pascale *Secretaris*
TOUSSAINT Bernadette *Voorzitter*
WEYDERS Mégane Advocaat
ZIGRAND Camille Criminoloog

WERKING

De CvT van Aarlen komt één keer per maand samen in de gevangenis. Elke week zijn twee maandcommissarissen verantwoordelijk voor de bezoeken. De maandcommissarissen bezoeken systematisch alle binnenkomende gedetineerden. Bovendien ontmoet de voorzitter maandelijks de directeur van de gevangenis.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **10 tot 11 leden**
- Aantal bezoeken: **1 tot 2 bezoeken per week**
- Aantal behandelde verzoeken: **45**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Aarlen werd geopend in 1867 en functioneert als arresthuis en strafhuis. Er zijn 8 afdelingen verdeeld over 3 vleugels. Het gedeelte aan de voorzijde van het gebouw is in 2015 grondig gerenoveerd.

GOEDE PRAKTIJKEN

- Installatie van een telefoon in elke cel.
- Verandering van regime in twee afdelingen, 3 en 6, waarbij de cellen na de middag open zijn en elke gedetineerde in het bezit blijft van een sleutel.
- Naaktfouilleringen gebeuren met veel respect voor de rechten van de gedetineerden. Dat blijkt uit het recente rapport van de federale Ombudsman, waarin de gevangenis van Aarlen het beste scoorde van alle penitentiaire instellingen die werden onderzocht.

BEWAKING

Medische dienst

Hoewel het contact met alle bewakingsbeambten over het algemeen vrij goed is, maakt de CvT zich zorgen over de slechte communicatie tussen de gedetineerden en de medische dienst.

VOEDING

Het afgelopen jaar waren er ook veel klachten over de kwantiteit en de kwaliteit van het eten. De verantwoordelijke voor de keuken is vervangen en de CvT blijft dit probleem nauwlettend in de gaten houden.

GEVANGENISBEVOLKING

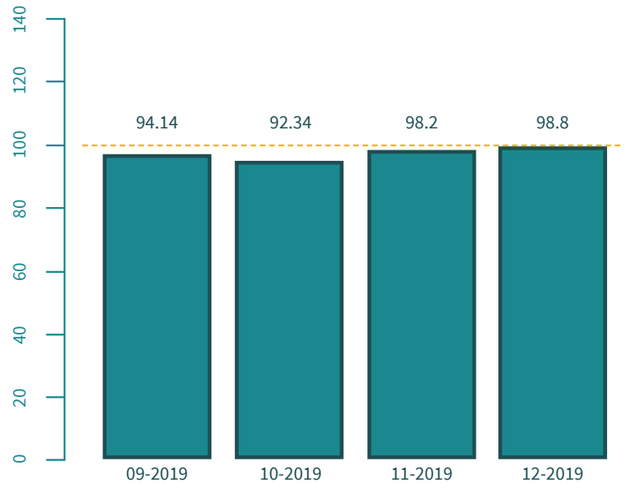

Relativement stable avec une occupation légèrement inférieure à la capacité d'accueil théorique.

Commission de Surveillance Mons

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/mons/

Adres:
Boulevard W. Churchill 24, 7000 Mons

Arresthuis en strafhuis | psychiatrische afdeling
Capaciteit 274 mannen | 29 vrouwen
Gesloten Celregime

SAMENSTELLING

CIRRIEZ Pierre *Voorzitter*, magistraat
DANNEAU Laura Advocaat
DE CONINCK Laurence Opvoeder
DEMISSE Jérôme Criminoloog
GODIN André Gepensioneerd
HAENECOUR Bernard Advocaat - overleden op 02.09.19
HENRY Clémentine Advocaat
KSIEZNIIAK Magdalena Technisch verantwoordelijke
LEFRERE-JEANJEAN Anaïs Jurist
LUCET Catherine Arts
MANSIS Marc *Ondervoorzitter*, leerkracht
MONTEYNE Mathilde Criminoloog
ROBERFROID Dominique Arts
SANTARELLI Marino Advocaat
SIPIDO Aurélie Jurist, HR-manager
THIRY Christiane Gepensioneerd
THOREAU Geneviève Magistraat
TRINE Michel Psychiatrisch verpleegkundige
FORTEBRACCIO Stéphanie *Secretaris*, gemeenteambtenaar

WERKING

De CvT van Bergen komt één keer per maand samen in de gevangenis. De bezoeken aan de gevangenis worden per drie georganiseerd, zodat een bestaand lid twee nieuwe leden kan opleiden. Er is één bezoek per week waarbij er een ontmoeting is met gedetineerden. De voorzitter van de CvT vergadert met de directie op basis van de noden.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **83 %**
- Aantal bezoeken: **19**
- Aantal behandelde verzoeken: **39**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Bergen is ontworpen door E. Ducpétiaux en dateert van het einde van de 19e eeuw. Het is een arresthuis en een strafhuis voor mannen en vrouwen. Er is ook een psychiatrische afdeling.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

Talrijke stakingen leidden tot het opschorten van activiteiten zoals bezoeken en wandelingen, maar ook van de toegang tot douches en telefoons, voordat elke gevangene die in de cel kreeg.

GOEDE PRAKTIJKEN

Alle cellen hebben nu een telefoon en de tarieven zijn verlaagd.

BEWAKING

MATERIËLE OMSTANDIGHEDEN

De gevangenis van Bergen is bijzonder verouderd en de leefbaarheid is problematisch (ratten, bedwantsen, kakkerlakken, vocht), zonder uitzicht op een structurele oplossing. Zowel gedetineerden als personeelsleden lijden hieronder.

PERSONEEL

Het geplande personeelskader is niet volledig en het absenteïsme is heel hoog. Daardoor is er vaak niet genoeg personeel (zelfs zonder stakingen) voor de normale activiteiten (met inbegrip van bezoeken, wandelingen en douches) en in het bijzonder voor medische ingrepen.

GEZONDHEIDSZORG

De ziekenboeg en de psychiatrische vleugel zijn ook in heel slechte staat. De gedetineerden zijn ontevreden over het gezondheidsbeheer, ondanks de zichtbare inspanningen van het medisch en paramedisch personeel. Er is een gebrek aan gespecialiseerde artsen (tandarts, dermatoloog, gynaecoloog).

GEVANGENISBEVOLKING

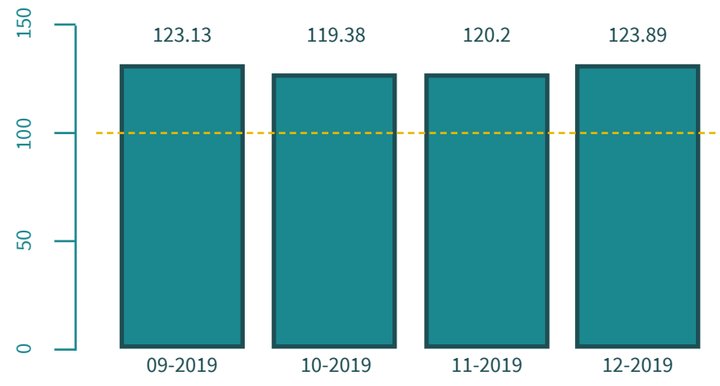

Chronische overbevolking met een gemiddelde van 20% en bijna 30% voor de mannelijke bevolking.

Commission de Surveillance Dinant

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/dinant/
Adres:
Place d'Armes 1, 5500 Dinant

Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 32 mannen
Gesloten regime

SAMENSTELLING

BIETTLOT Maude Jurist
CARLIER André *Secretaris* (ontslagnemend eind november)
CHARLIER Laura Advocaat
COPPENS Jean-Pierre Bibliothecaris
DEPREY Natacha *Ondervoorzitter*, magistraat
DERESE Jean Opvoeder, gepensioneerd
HOSTAUX Lorent Verpleegkundige
HOULMONT Fabien Commissaris
LE MOINE Marcel *Secretaris* (1 december), Kader, gepensioneerd
MARY Philippe *Voorzitter*, Universiteitsprofessor
PIRAUX Frédéric Gemeentelijk directeur

WERKING

De CvT komt één keer per maand samen in de gevangenis. Met het oog op de opleiding van nieuwe leden zijn er in eerste instantie twee commissarissen die maandelijks dienst hebben, de gevangenis minstens één keer per week bezoeken en er gedetineerden ontmoeten die dat wensen. Er is een permanente uitwisseling tussen de directie en de commissie. Andere contacten worden naargelang de omstandigheden georganiseerd.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **3**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **90%**
- Aantal bezoeken: **15**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Dinant ging open in 1853 en werd in de stad gebouwd volgens het model van Ducpétiaux., De cellen zijn verdeeld over 3 verdiepingen en komen uit op de centrale plaats, op de manier van het Panopticum van Bentham. Met een capaciteit van 32 cellen is het de kleinste gevangenis in Wallonië. Het is een arresthuis waar ook veroordeelden worden opgevangen.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

Oprichting van een volledig nieuwe CvT, veel uitgebreider dan de vorige.

GOEDE PRAKTIJKEN

- De burgemeester bezocht de gevangenis op uitnodiging van de CvT. Op het bezoek volgde een heel vruchtbare discussie in aanwezigheid van de meerderheid van de leden van de CvT.
- De directie toont een grote bereidheid om te luisteren naar de CvT en reageert doorgaans heel snel op de problemen die onder de aandacht worden gebracht
- Installatie van een telefoon in elke cel.
- Meer dan een derde van de gedetineerden, 21 personen, heeft toegang tot werk.

BEWAKING

MEDISCHE ZORGEN

Verschillende gedetineerden klagen over de kwaliteit van de medische zorg, enerzijds omdat ze niet de nodige medicatie krijgen, anderzijds omdat alle kwalen met paracetamol worden behandeld. Deze problematiek wordt nauwlettend opgevolgd.

NAAKTFOUILLERING

Sommige gedetineerden klagen over de fouilleringsprocedures vanwege de houding van sommige personeelsleden of omdat ze geen handdoek krijgen om zich te bedekken, in tegenstelling tot andere gevangenissen zoals Namen.

ACTIVITEITEN

De gevangenis beschikt niet over een sportzaal, waar sommige gedetineerden over klagen. Alleen de beschikbare infrastructuur op de buitenplaats is toegankelijk.
Culturele activiteiten zijn uitzonderlijk. Volgens de directie zijn de belangrijkste problemen bij de organisatie van activiteiten het beperkte tijdsbestek (8.00 tot 16.00 uur), het gebrek aan lokalen (alleen de bezoekkamer kan worden gebruikt, maar alleen 's ochtends, buiten de bezoekuren) en de verhoudingsgewijs hogere organisatiekosten in een kleine gevangenis.
Dit gebrek aan toegang tot activiteiten buiten de cel leidt ertoe dat een meerderheid van de gedetineerden het grootste deel van de tijd in hun cel blijft.

WERK EN OPLEIDING

In Marneffe lijdt het aanbod aan werk en opleiding onder het gebrek aan motivatie bij de gedetineerden. De vraag rijst dan ook of succesvol werk of een geslaagde opleiding de stappen die leiden tot een vrijlating niet zouden kunnen versnellen?

OVERBEVOLKING

Het is al vele jaren de meest overbevolkte inrichting in België. Bij koninklijk besluit van 14 februari 2019, dat voor bestaande gevangenissen pas op 14 februari 2039 zal ingaan, moet de structuur van het gebouw echter volledig worden aangepast, zodat de leefruimte in de individuele cellen dan 10 m^2 bedraagt.

GEVANGENISBEVOLKING

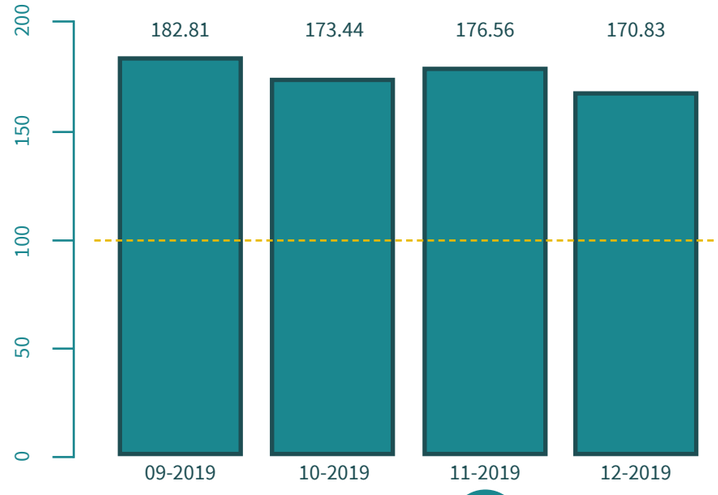

Chronische overbevolking (in principe beperkt tot 58 gedetineerden) met een gemiddeld percentage van 75%.

Commission
de Surveillance
Tournai

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/tournai/
Adres:
Rue du Chantier 1, 7500 Tournai

Strafhuis en arresthuis
Capaciteit 179 mannen
Verschillend regime (gemeenschappelijk of gesloten) in elke vleugel

SAMENSTELLING

BOUQUELLE Stéphane Notaris
BOURGEOIS Christelle Onderwijzer
CARLIER Jean-Noël Leerkracht
CHEVALIER Eric *Voorzitter* - gepensioneerd magistraat
DE VILLERS GRANDCHAMPS Eléonore Socioloog
DELABY Paul Architect
DEZWAENE Annabel Criminoloog
DOUTRELIGNE Alain Leerkracht
ENDRENYI François Arts
FRYCZYNSKI Patrice Politieagent
GREGOIRE Jean-Pierre *Ondervoorzitter* - Psycholoog
HUBERMONT Daniel Schooldirecteur, gepensioneerd
RONVEAU Jean-Benoît Advocaat
VAN DE VLOET Yves Sociaal assistent
GAILLET Alain *Secretaris*

WERKING

De CvT van Doornik komt één keer per maand samen in de gevangenis, waar ze over een lokaal beschikt met een computer, een telefoon en toegang tot een printer. Een lid heeft om de twee weken dienst en bezoekt de gevangenis minstens één keer per week. Hij of zij ontmoet er gedetineerden, de directie en/of verschillende diensten. Eens in de twee maanden vergadert de voorzitter of de ondervoorzitter met de directie.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **80%**
- Aantal bezoeken: **42**
- Aantal behandelde verzoeken: **62**

PENITENTIAIRE INRICHTING

De gevangenis van Doornik is ontworpen door E. Ducpétiaux en dateert van het einde van de 19e eeuw. Er is plaats voor ongeveer 65% gedetineerden en 35% mensen in voorhechtenis. Het gebouw bestaat uit 3 vleugels in een stervorm. Er worden drie verschillende regimes toegepast: een open gemeenschapsregime in de vleugel voor werkgestraften zonder sanitaire voorzieningen in de cellen, een gedeeltelijk open regime voor bepaalde gemeenschappelijke activiteiten en een strikt gesloten regime. De gevangenis heeft twee werkplaatsen waar 35 gedetineerden kunnen werken. Het gebouw is vervallen en wordt voortdurend opgeknapt.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

De staking in december 2019 had tot gevolg dat de middagbezoeken, wandelingen, activiteiten en lessen werden afgelast.

GOEDE PRAKTIJKEN

- De twee in 2015 geopende werkplaatsen zijn netjes, het beheer is efficiënt en de sfeer op het werk is correct. Ook de tandartsenpraktijk is opgeknapt. De grote gemeenschappelijke ruimten met veel lichtinval zijn opgefrist en worden proper gehouden.
- Er is een sociale garderobe voor kwetsbare gevangenen, opgericht door de katholieke aalmoezeniers in overleg met de directie.

BEWAKING

LICHAAMSFOUILLERING

Bij de CvT zijn talrijke klachten ingediend over praktijken die in strijd zijn met de wet: routinematige of systematische fouilleringen bij terugkeer van bezoeken, onvolledige en repetitieve motivering van beslissingen door de directie, voortijdige ondertekening van beslissingen door de directie, materiële omstandigheden die niet bevorderlijk zijn voor dit soort fouilleringen (cabines met klapdeuren in een drukke gang).

GELD

De CvT heeft heel veel vragen gekregen van gedetineerden over hun afrekening, het toegekende bedrag naargelang de activiteit, de verschillen in vergoeding naargelang het verrichte werk en de toekenning van middelen via de hulpkas. De boekhouddiensten kunnen hierop niet altijd een duidelijk, begrijpelijk en bevredigend antwoord geven.

GEZONDHEIDSZORG

Hoewel de eerstelijnsgezondheidszorg over het algemeen van goede kwaliteit is, betreurt de CvT een ernstig gebrek aan personeel om de gedetineerden te verzorgen. Er zijn niet genoeg dokters, verpleegkundigen, psychologen, psychiaters, tandartsen en medische specialisten. Bovendien zijn er heel grote vertragingen bij het uitvoeren van externe onderzoeken (alleen in het genees- en heelkundig centrum van Sint-Gillis of Brugge of in de polikliniek van Lantin) en worden ziekenhuisbezoeken uitgesteld wegens een gebrek aan veiligheidspersoneel.

GEVANGENISBEVOLKING

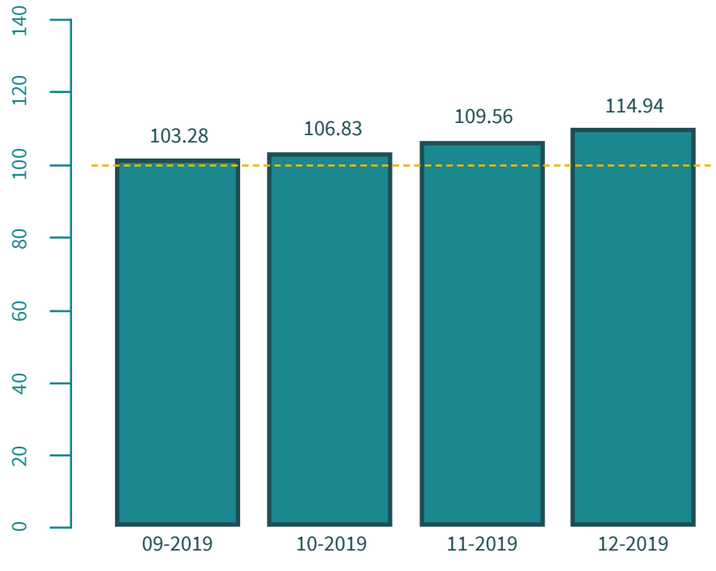

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets (8%) boven de theoretische capaciteit ligt.

Commission
de Surveillance
Huy – Marneffe

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/huy-marneffe/
Adres:
Rue de la Résistance 4, 4500 Huy

HOEI
Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 63 mannen
Gesloten regime

SAMENSTELLING

ACKX Elise Criminoloog
CHEVALIER Pauline Sociaal assistent
DEGREEF Yves Militair, gepensioneerd
DELLISSE Adeline *Voorzitter*, Criminoloog
LAMBRECHTS Julie Criminoloog
LECLOUX Caroline Criminoloog
MARDSSEN André Industrieel ingenieur, gepensioneerd
NIGOT Colette *Secretaris*, Sociaal assistent
SASSE Eric Jurist, gepensioneerd
WILLAME Danielle Lid
WOLTERS-d'UDEKEM d'ACOZ Thérèse *Ondervoorzitter*, Verpleegkundige

WERKING

De CvT van Hoei-Marneffe komt één keer per maand samen in de gevangenis van Hoei. Op enkele uitzonderingen na zorgen twee leden voor de maandelijkse permanentie, zij bezoeken de gevangenis ten minste één keer per week en ontmoeten er gedetineerden. Schriftelijke verzoeken van gedetineerden bereiken de CvT voornamelijk via de daartoe bestemde brievenbussen.Maandelijks wordt er een gesprek georganiseerd met de twee directies.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **90%**
- Aantal bezoeken: **9**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Hoei is een van de kleinste inrichtingen van het land en werd in 1871 gebouwd. Oorspronkelijk was het een arresthuis, maar nu zitten er ook veroordeelden.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

- Oprichting van een gloednieuwe CvT voor beide instellingen.
- De directie van Hoei kreeg een nieuwe directeur, die bereid is te luisteren naar de CvT. Er heerst een vrij hartelijke sfeer in de gevangenis.

GOEDE PRAKTIJKEN

- De isoleercel wordt bijna nooit gebruikt voor disciplinaire maatregelen, die alleen in uitzonderlijke gevallen worden genomen.

BEWAKING

HUMANE EN RESPECTVOLLE DETENTIE

Om de sanitaire problemen (met name de douches) en de vervallen staat van de infrastructuur aan te pakken, ligt al vele jaren een renovatieprogramma op tafel. Dit lijkt een beetje uit het oog verloren te zijn.

PERSONEELSTEKORT

In Hoei is er een hoog absenteïsme van ongeveer 25%. Dit belemmert de dagelijkse gang van zaken en ontneemt de gedetineerden regelmatig hun activiteiten. Het zorgt ook voor steeds grotere vertragingen bij de behandeling van verzoeken van gedetineerden.

VERLOREN OF ZOEKGERAAKTE PERSOONLIJKE VOORWERPEN

Gedetineerden klagen dat dozen met persoonlijke voorwerpen verloren gaan tijdens een overplaatsing en niet worden teruggevonden.

GEVANGENISBEVOLKING

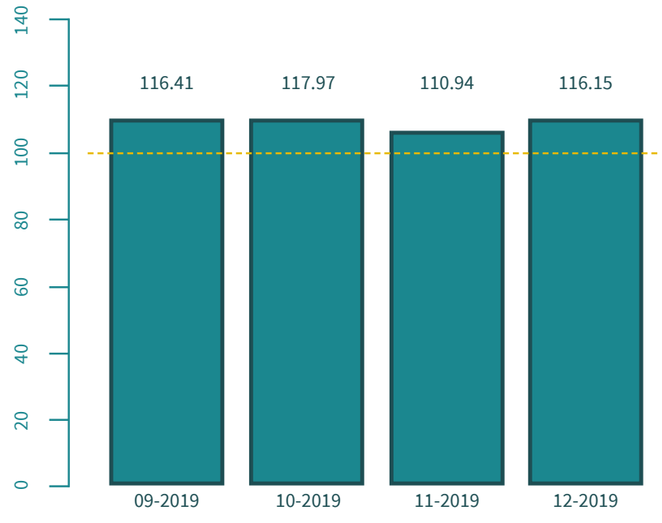

Chronische overbevolking met een gemiddelde van 15%

Commission
de Surveillance
Huy – Marneffe

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/huy-marneffe/
Adres:
Rue du Sart 11, 4210 Marneffe

MARNEFFE
Strafhuis
Capaciteit 130 mannen
Open regime

SAMENSTELLING

ACKX Elise Criminoloog
CHEVALIER Pauline Sociaal assistent
DEGREEF Yves Militair, gepensioneerd
DELLISSE Adeline *Voorzitter*, Criminoloog
LAMBRECHTS Julie Criminoloog
LECLOUX Caroline Criminoloog
MARDSSEN André Industrieel ingenieur, gepensioneerd
NIGOT Colette *Secretaris*, Sociaal assistent
SASSE Eric Jurist, gepensioneerd
WILLAME Danielle Lid
WOLTERS-d'UDEKEM d'ACOZ Thérèse *Ondervoorzitter*, Verpleegkundige

WERKING

De CvT van Hoei-Marneffe komt één keer per maand samen in de gevangenis van Hoei. Op enkele uitzonderingen na zorgen twee leden voor de maandelijkse permanentie, zij bezoeken de gevangenis ten minste één keer per week en ontmoeten er gedetineerden. Schriftelijke verzoeken van gedetineerden bereiken de CvT voornamelijk via de daartoe bestemde brievenbussen.Maandelijks wordt er een gesprek georganiseerd met de twee directies.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **90%**
- Aantal bezoeken: **9**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Marneffe dateert ook van eind 19e eeuw en werd na de Tweede Wereldoorlog een penitentiair schoolcentrum (PSC). Het centrum ligt op een landgoed van 40 hectare met een park, bossen en landbouwgrond. Het huidige regime is 'open' voor veroordeelden die zich kunnen aanpassen aan het leven in een gemeenschap. Hier kunnen gedetineerden opleidingen volgen en werken om zich voor te bereiden op hun toekomstige vrijlating.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

Oprichting van een gloednieuwe CvT voor beide instellingen.

GOEDE PRAKTIJKEN

Het overlegorgaan zoals bedoeld door de Basiswet werd opgericht (maar nog niet in Hoei).

BEWAKING

HUMANE EN RESPECTVOLLE DETENTIE

De geïsoleerde ligging maakt de verplaatsingen erg moeilijk terwijl detentie gericht is op re-integratie.

VERLOREN OF ZOEKGERAAKTE PERSOONLIJKE VOORWERPEN

Gedetineerden klagen dat dozen met persoonlijke voorwerpen verloren gaan tijdens een overplaatsing en niet worden teruggevonden.

WERK EN OPLEIDING

Het werk lijdt - en opleidingsaanbod onder het gebrek aan motivatie bij de gedetineerden. De vraag rijst dan ook of succesvol werk of een geslaagde opleiding de stappen die leiden tot een vrijlating, niet zouden kunnen versnellen?

GEVANGENISBEVOLKING

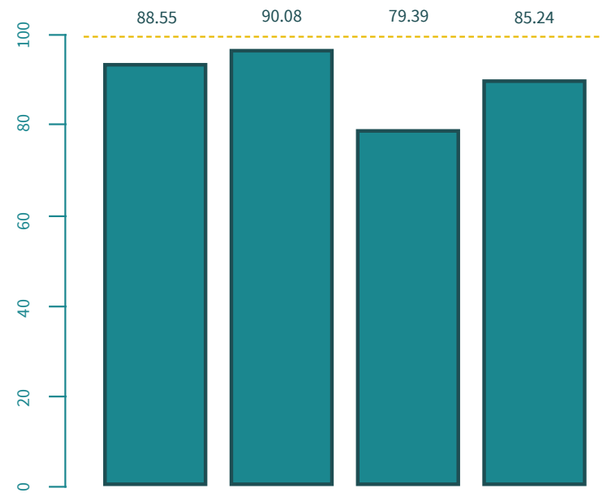

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets onder de theoretische capaciteit ligt.

Commission
de Surveillance
Ittre

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/ittre/
Adres:
Rue de Clabecq 100, 1460 Ittre

Strafhuis
Capaciteit 420 mannen
Hoogbeveiligde gevangenis met een D Radex-afdeling

SAMENSTELLING

BRUYNINKX Véronique Arts
BUNDERVOET Fien Jurist
CRUCIFIX Charlotte Advocaat
DE BRULLE Claude Directeur FOD Justitie, gepensioneerd
DESCAMPS Louise Jurist, doctorandus
JAMAR LIse, Sociaal assistent
LACROIX Nicole ***Voorzitter***, verpleegkundige
LEMERCIER Marina Jurist
LEVEQUE Pierre Sociaal assistent
MARCHANDISE Thierry Magistraat
MOMMAERT Rudy Bankier
PIRON Larissa Advocaat
SZECHENYI Eva Criminoloog gespecialiseerd in mentale gezondheid
TEPER Léa Advocaat, doctorandus
THEUNIS Timothy Jurist, ondernemer
VAN ELLEWYCK Patrick Informaticus
VAN HUMSKERKEN Bernard ***Ondervoorzitter***, directeur OCMW, gepensioneerd
VERCRUYSSE Bernard Arts
WILLEMS Claire ***Secretaris***, leerkracht, gepensioneerd

WERKING

De CvT van Itter komt één keer per maand samen buiten de gevangenis. Twee leden zorgen voor de maandelijkse permanentie, bezoeken samen ten minste één keer per week de gevangenis en ontmoeten er gedetineerden. De CvT als geheel houdt driemaandelijkse vergaderingen met de directie van de inrichting en de directie wordt gecontacteerd op basis van de noden. In periodes van staking worden ad-hocbezoeken georganiseerd. De arts van de CvT legt bezoeken af op vraag en brengt verslag uit aan de medische dienst van de gevangenis.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **12**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **90%**
- Aantal bezoeken: **347 u**
- Aantal behandelde verzoeken: **414**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De inrichting is een hoogbeveiligde gevangenis, verdeeld in 3 vleugels op 4 verdiepingen. Elke vleugel heeft 32 cellen en 3 strafcellen per verdieping. De D Radex-vleugel is gereserveerd voor gevangenen die als 'radicaal' worden gecategoriseerd. Eind december 2019 waren dat er 8.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

In november was er een staking van vier dagen na een geval van agressie tegen een bewakingsbeambte. Dat leidde tot de opschorting van bezoeken en activiteiten, een eenmalige verdeling van maaltijden per dag en het niet mogen gebruiken van douches en binnenpleinen.

GOEDE PRAKTIJKEN

- 2 overlegorganen opgericht in maart 2019 in de gevangenis (1 voor de algemene penitentiaire inrichting en 1 voor de D Radex-vleugel)
- Alle cellen zijn nu uitgerust met een telefoon en de tarieven daarvan zijn verlaagd.

BEWAKING

WERK IN DE WERKPLAATSEN

Het aanbod van werk in de werkplaatsen is drastisch verminderd, waardoor de wachtlijst steeds langer wordt en de tijd om een baan te krijgen toeneemt (gemiddeld 6 maanden). Bovendien is het beheer van de werkplaatsen in verschillende opzichten problematisch gebleken, met name het menselijke beheer van het werk.

PERSOONLIJKE VOORWERPEN

Veel klachten van gedetineerden gaan over het verlies van hun persoonlijke spullen wanneer zij naar een andere gevangenis worden overgebracht. In sommige inrichtingen wordt geen inventaris opgemaakt bij binnenkomst en vertrek van gedetineerden, waardoor het voor hen moeilijk is om te bewijzen dat de voorwerpen van hen waren en om een vergoeding te eisen.

PERSONEEL VAN DE PSD

Het personeelstekort bij de PSD is een terugkerend probleem. Vooral aan het begin van het jaar leidde dat soms tot aanzienlijke vertragingen bij de opvolging van de dossiers van gedetineerden. Daardoor weigerde de DDB om hun aanvragen voor PV en UV in behandeling te nemen.

GEVANGENISBEVOLKING

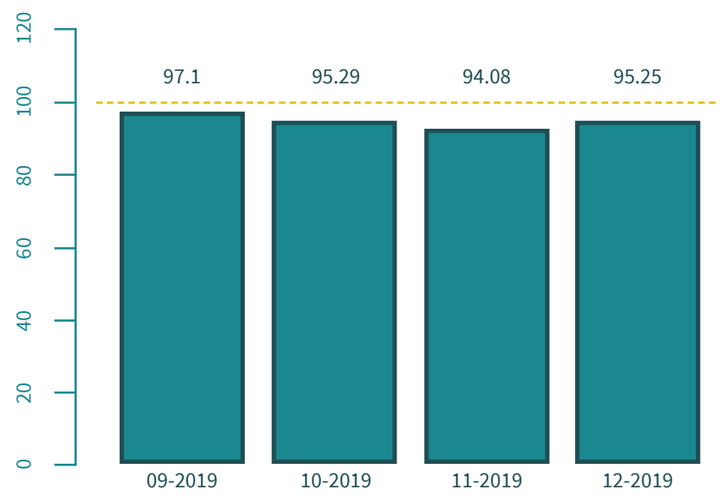

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets onder de theoretische capaciteit ligt.

Commission
de Surveillance
Jamioulx

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/jamioulx/

Adres:
Rue Fr. Vandamme 172, 6120 Jamioulx

Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 400 mannen
Gesloten regime

SAMENSTELLING

BOURGUIGNON Pierre Manager, gepensioneerd
BURNY Roger Federale politie, gepensioneerd
CHAUFOURAUX Michèle Administratie
COMPAGNION Béatrice *Ondervoorzitter* - Jurist
DE RIDDER Marie-Claude Gezinspsychotherapeut
DESQUEUVE Véronique Psycholoog
GALAND Tom, Sociaal assistent
GERARD Chantal Sociaal verpleegkundige
GUYAUX Anne Filosoof
LECLERCQ Francis Arts
MALAISE Jules Jurist
PÉRIQUET Jacques *Secretaris*
PONSARD Jean-Marie Bachelor in rechten
TARWE Myriam *Voorzitter* - Jurist
TURINE Francis Psycholoog, Criminoloog
VANDRIESSCHE Pierre-Yves Directeur basisschool, gepensioneerd

WERKING

De CvT komt één keer per maand samen in de gevangenis. Twee tot drie commissarissen per maand voeren het toezicht van de CvT uit. Driemaal per jaar vindt er overleg plaats met de directie. Er worden meer regelmatige contacten georganiseerd naargelang de omstandigheden

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **95%**
- Aantal bezoeken: **19**
- Aantal behandelde verzoeken: **gemiddeld 6 per bezoek**

PENITENTIAIRE INRICHTING

RÉGIME

De gevangenis van Jamioulx werd in 1975 geopend als arresthuis en strafhuis. Deze instelling is niet gebouwd volgens het bekende Ducpétiaux-model, maar heeft de vorm van een vierhoek. Alle cellen hebben uitzicht op een wandelruimte van één hectare. De gevangenis heeft ook een psychiatrische afdeling. Drie van de negen afdelingen werken onder een open regime.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

- Ondanks toezeggingen zijn de restauratie van de binnenplaats en de vervanging van de raamkozijnen nog steeds niet uitgevoerd. Ook de douches blijven gebreken vertonen.
- Er is geen beheer van de open en halfopen afdelingen; de celdeuren staan gewoon open. Het resultaat is een gevoel van onveiligheid, waardoor er veel vraag is om terug te keren naar een gesloten afdeling.
- Eind december werden de directeur van de inrichting en een personeelslid tijdens een tuchtzitting het slachtoffer van een gewelddadige agressie.

GOEDE PRAKTIJKEN

- Alle cellen zijn uitgerust met een telefoon.
- Inrichting van nieuwe lokalen voor het team van de psychiatrische afdeling.
- Met de medewerking van de CvT werd de bibliotheek weer in gebruik genomen.

BEWAKING

SCHEIDEN VAN MENSEN IN VOORARREST / VEROORDEELDEN

Gevangenis of arresthuis? De huidige situatie is vooral nadelig voor veroordeelden. Bovendien is het samenleven van mensen in voorarrest en veroordeelden niet wettelijk. De CvT heeft herhaaldelijk bij de directie aangedrongen om deze onwettelijke situatie te veranderen.

PERSONEELSTEKORT

Het bewakingspersoneel blijft onderbezet. Het geplande personeelskader wordt niet ingevuld en bovendien wordt het vertrek van personeel niet gecompenseerd door nieuwe aanwervingen.

TERMIJNEN

De CvT merkt op dat gedetineerden soms enkele weken moeten wachten om een antwoord te krijgen op hun verzoek om een rapport. Het stelt ook vast dat afspraken (dokter, tandarts, sociale dienst, enz.) moeizaam tot stand komen en soms worden geannuleerd bij gebrek aan personeel.

WERK EN OPLEIDING

Het opleidingsaanbod lijdt onder een gebrek aan motivatie bij de gedetineerden. De vraag rijst dan ook of een succesvolle opleiding de weg naar vrijlating voor de veroordeelden niet zou kunnen versnellen? Daarnaast zouden fysieke activiteiten, echte handenarbeid of artistieke activiteiten moeten worden overwogen.

GEVANGENISBEVOLKING

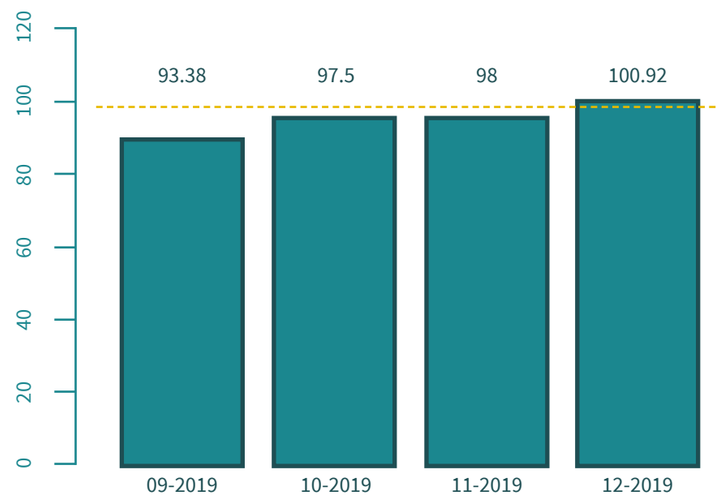

Relativement stable avec une occupation légèrement inférieure à la capacité d'accueil théorique.

Commission de Surveillance Lantin

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/lantin
Adres:
Rue des Aubépines 4450 Lantin

Arresthuis en strafhuis | Psychiatrische afdeling | Polykliniek
Capaciteit 61 vrouwen | 618 mannen

SAMENSTELLING

BERBUTO Sandra Advocaat
CHARMONT Jean-François Socioloog
CHAUVIN Nicolas Jurist
COSSALTER Cidji Sociaal inspecteur
COURTOY Céline Bachelor in recht
DAELE Luc *Voorzitter*, schooldirecteur, gepensioneerd
DELIEGE Christine Psycholoog, gepensioneerd
GRISARD Stéphanie Jurist
GROSJEAN Alain Bakker-Patissier, gepensioneerd
LEVIE Thérèse Criminoloog
MASSION Paul Arts
MAUGER Luc Antropoloog, gepensioneerd
ODAERT Moïra Verpleegkundige
PERICK Thomas *Secretaris*
POURVEUR Solange *Ondervoorzitter*, Onderdirecteur school, gepensioneerd
SEIFERT Thomas Advocaat
TIELMAN Merlin Socioloog

WERKING

De CvT van Lantin komt één keer per maand samen in de gevangenis. Elke week leggen een of meer maandcommissarissen de bezoeken af en nemen zij de nodige maatregelen om de taken van de Commissie uit te voeren. De voorzitter van de CvT vergadert met de directie op basis van de noden.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **12 leden**
- Aantal bezoeken: **80**
- Aantal behandelde verzoeken: **119**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De Lantin-gevangenis werd gebouwd naar Amerikaans en Duits model en is de grootste van het land. De gevangenis werd geopend in december 1979 en bestaat uit zes afzonderlijke eenheden: het arresthuis, de psychiatrische afdeling, een strafhuis, een vrouwenafdeling, een polikliniek en een afdeling voor beperkte detentie. Voorheen had ze ook een speciale beveiligde afdeling, die nu gesloten is. Projecten voor de reorganisatie van het arresthuis staan al enkele jaren op de agenda.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

De staking van het personeel op 12 december deed vragen rijzen over de toegang tot dringende medische zorg. Het beroerde de gemoederen nog meer omdat een gedetineerde overleed aan de gevolgen van een hartstilstand. Na onderzoek bleek echter dat de noodprocedure correct was gevolgd. Anderzijds was er een controverse naar aanleiding van de tentoonstelling over het veertigjarige bestaan van de gevangenis. Die werd veroorzaakt door enkele heel negatieve opmerkingen die gebaseerd waren op informatie die onvoldoende was gecontroleerd.

GOEDE PRAKTIJKEN

- De CvT wordt regelmatig aangesproken door personeelsleden over een gedetineerde of een bepaalde situatie.
- Er is een regelmatige en vruchtbare dialoog met de directie, die altijd openstaat voor de adviezen en opmerkingen van de CvT.

BEWAKING

MATERIËLE OMSTANDIGHEDEN

De situatie in het arresthuis is en blijft zorgwekkend gezien de toestand van het gebouw en zijn infrastructuur.

OVERBEVOLKING EN PERSONEELSTEKORT

Het absenteïsme van het bewakingspersoneel is heel hoog. Bovendien is er sprake van chronische overbevolking, vooral in het arresthuis. Regelmatig kunnen bepaalde essentiële activiteiten, zoals de wandeling, niet doorgaan bij gebrek aan voldoende personeel.

PSYCHIATRISCHE AFDELING

De CvT is verschillende malen opgetreden na de komst van een groot aantal geïnterneerden van wie de voorlopige invrijheidstelling was ingetrokken. De wet bepaalt dat zij in dergelijke gevallen moeten terugkeren naar een zorginstelling. Toch zijn deze geïnterneerden in de psychiatrische afdeling ondergebracht in afwachting van hun overplaatsing. Het personeel van deze afdeling is nu echter uitgebreid en heeft deze instroom goed kunnen opvangen.

GEVANGENISBEVOLKING

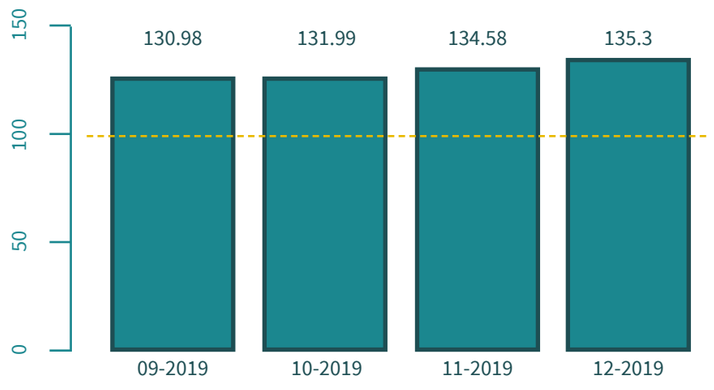

Chronische overbevolking met een gemiddelde van 33%.

Commission
de Surveillance
Leuze-en-Hainaut

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/leuze-en-hainaut/
Adres:
Avenue de l'Europe 1A, 7900 Leuze-en-Hainaut

Strafhuis
Capaciteit 300 mannen | 12 vrouwen
Gesloten regime

SAMENSTELLING

CHAGNIOT Catherine *Ondervoorzitter*, opvoeder
DE LANGHE Eric Bankdirecteur, gepensioneerd
DENOOZE Yves Gevangenisbewaker, gepensioneerd
DEWALCQUE Pierre-Lin Psycholoog
DUBOIS Julien Criminoloog, politiecommissaris
FALYS Dominique Anne *Ondervoorzitter*, architect, afgevaardigde van de directie
FRANCOIS Hubert *Ondervoorzitter*, brandweerman, gepensioneerd
LEGA Charlotte Jurist, advocaat
LIENART Jean-Claude *Voorzitter*, leerkracht, diaken
POTS Yannick Jurist
TEUGELS Audrey Criminoloog
TURINE Sarah Islamoloog, directeur Fedasil
WATTIEZ Dominique Arts

WERKING

De CvT van Leuze-en-Hainaut komt één keer per maand samen in de gevangenis. Twee leden zorgen voor de maandelijkse permanentie, bezoeken ten minste één keer per week de gevangenis en ontmoeten er gedetineerden. De verzoeken van de gedetineerden worden voornamelijk aan de CvT bezorgd via Prison Cloud. De voorzitter van de CvT vergadert maandelijks met de directie.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Aantal bezoeken: **15**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Leuze-en-Hainaut werd eind 2014 geopend dankzij een publiek-private samenwerking en is onderdeel van een masterplan voor een meer humane gevangenisinfrastructuur. Het regime is gesloten met gemeenschappelijke minimumvoorwaarden voor alle gedetineerden. Het digitale platform Prison Cloud dat in eerste instantie bedoeld was om de digitale kloof te verkleinen, blijkt nu bij te dragen aan isolement en verminderde sociale contacten. Het stelt gevangenen in staat om in hun cel te telefoneren, de verschillende diensten te bereiken via een computer en televisie te kijken.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

- Een gedetineerde heeft zelfmoord gepleegd.
- Het directieteam kreeg een nieuwe directeur.

GOEDE PRAKTIJKEN

Deelname van de CvT aan de vergaderingen van het overlegorgaan voor gedetineerden (OOG) als waarnemer en facilitator.

BEWAKING

HUMANE EN RESPECTVOLLE DETENTIE

Gedetineerden meldden bij de CvT talrijke gevallen van pesterijen, provocaties, fouilleringen in onwaardige omstandigheden en andere als vernederend ervaren handelingen door bepaalde personeelsleden.

PERSONEELSTEKORT

Het geplande personeelskader is niet volledig en het absenteïsme van het gevangenispersoneel is heel hoog. Daardoor is er vaak niet genoeg personeel voor de normale uitoefening van activiteiten, zoals medische ingrepen.

WERK EN OPLEIDING

Het ontoereikende werkaanbod is te wijten aan het geprivatiseerde beheer van de gevangenis, waardoor de gedetineerden veel dienstverlenende en technische taken niet kunnen uitvoeren. Er zijn ook veel klachten over het gebrek aan gepaste opleidingen, onder meer op technisch gebied.

GEVANGENISBEVOLKING

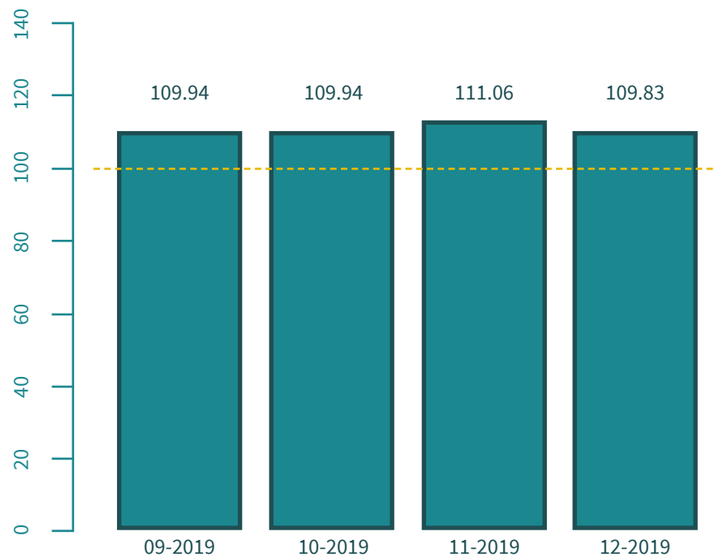

Relatief stabiel met een gemiddelde overbevolking van 10%.

Commission
de Surveillance
Marche-en-Famenne

Volledig Jaarverslag:

https://ctrg.belgium.be/commissions/marche-en-famenne/

Adres:

Chaussée de Liège 178, 6900 Marche-en-Famenne

Strafhuis
Capaciteit 250 mannen | 11 vrouwen
Open en deels gemeenschappelijk regime

SAMENSTELLING

BRICOURT Alexandre Jurist, piloot
DARDENNE JP Arts
DE VILLE JF Brandweerman, voormalige gevangenisbewaker
DE WORM Roland Militair, gepensioneerd
FERY Aline Advocaat
HARDENNE Christian Griffier
RIGUELLE Luc ***Voorzitter***, Ere-magistraat
VAN ESSCHE Daniel Politieagent, gepensioneerd

WERKING

De CvT van Marche vergadert elke 6 weken buiten de gevangenis. Een weekcommissarisbezoekt de gevangenis 4 tot 5 keer. De CvT heeft een lokaal en een computer waarop de voorzitter de verzoeken van gedetineerden kan raadplegen op Prison Cloud. De voorzitter van de CvT vergadert regelmatig met de directie.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **7**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **90 %**
- Aantal bezoeken: **200**
- Aantal behandelde verzoeken: **250**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Marche en Famenne werd eind 2013 geopend dankzij een publiek-private samenwerking en maakt deel uit van een masterplan voor een meer humane gevangenisinfrastructuur. Het regime is degressief en gebaseerd op 100% vertrouwen vanaf de binnenkomst. De gedetineerden mogen lange tijd genieten van hun bewegingsvrijheid en kunnen deelnemen aan tal van activiteiten (werk, bezoeken, opleiding, sport, ontspanning, enz.). Bij overtreding van de regels wordt het vertrouwen geschonden en wordt de bewegingsvrijheid beperkt..

GOEDE PRAKTIJKEN

- De keuze voor een open regime stimuleert contacten en gezamenlijke activiteiten tussen gedetineerden.
- Gedetineerden kunnen via het digitale platform Prison Cloud rechtstreeks vanuit hun cel communiceren met alle g evangenisdiensten, inclusief de Commissie van Toezicht.

BEWAKING

LICHAAMSFOUILLERING

Bij de CvT zijn talrijke klachten ingediend over praktijken die in strijd zijn met de wet: systematische fouilleringen, niet-naleving van de vastgestelde procedures.

PSYCHOSOCIALE BEGELEIDING

De psychosociale diensten hebben veel vertraging en problemen bij de verwerking van dossiers. Daardoor worden strafuitvoeringsprocedures geweigerd en worden de betrokken gedetineerden onvoldoende voorbereid op hun invrijheidstelling.

KANTINE EN TELEFOON

Gedetineerden hebben veel klachten over de hoge kantine- en telefoonprijzen.

GEVANGENISBEVOLKING

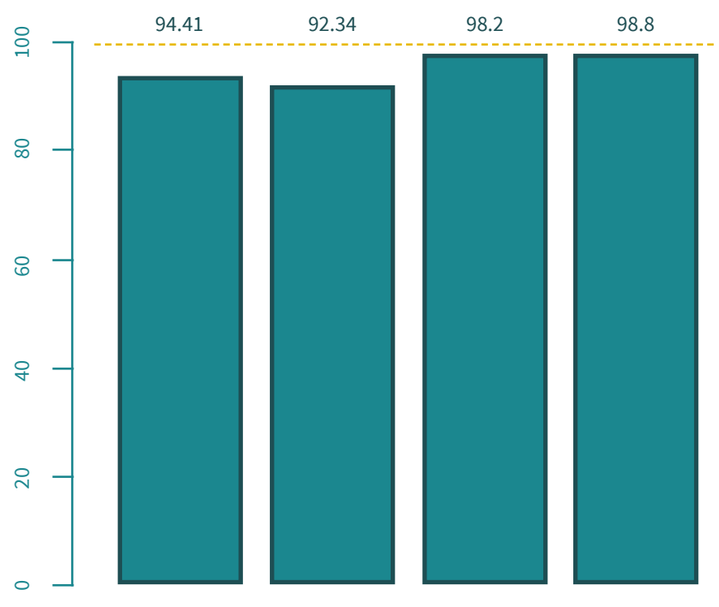

Relatief stabiel met een beduidend hogere overbevolking in de vrouwenafdeling.

Commission
de Surveillance
Namur

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/namur/
Adres:
Place Abbé Joseph André 7, 5000 Namur

Arresthuis en strafhuis | psychiatrische afdeling | Capaciteit 190 mannen (22 in de psychiatrische afdeling) 'Progressief' regime met open afdelingen

SAMENSTELLING

BARAILLON Aurore Jurist, criminoloog
BRION Yvon Advocaat
BURTON Marie-Sophie Advocaat
DALLEMAGNE Marie-Christine Jurist, Meesterassistent
DI MARCO Martina Criminoloog, leerkracht
DISPA Colette Sociaal assistent, gepensioneerd
DOR Samuel Magistraat, ***secretaris***
DUSART Romain Jurist, journalist, sociaal werker
GERARD Delphine Ambulancier, voormalige gevangenisbewaker
KIENTEGA Victor ***Ondervoorzitter***, Dr in agronomie en bio-ingenieur
ROUSSEAUX Elisabeth ***Voorzitter***, verpleegkundige, leerkracht, gepensioneerd
THIRY Amandine Historicus
VAN DER ELST Benoît Arts
ZIANE Emmanuel Manager

WERKING

Composée d'une moitié de membres ayant moins de 35 ans, la CdS de Namur se réunit une fois par mois au sein de la prison. Deux membres assurent les permanences mensuelles, visitent la prison au moins une fois par semaine et y rencontrent des personnes détenues. La Présidente de la CdS s'entretient régulièrement avec la Direction de l'établissement.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- N° de réunions mensuelles : **4**
- Taux moyen de présence aux réunions mensuelles : **91%**
- N° de visites réalisées : **14**
- N° de demandes traitées : **7**

BEWAKING

DETENTIEVOORWAARDEN

Ondanks de gestarte renovatiewerken waren er problemen met de telefoon (frequente onderbrekingen) en de verwarming (koude in de winter in de D-vleugel), die werden gemeld aan de CvT.

HULPKAS

Onvoldoende transparantie in het beheer van deze kas, hoewel die voornamelijk bestaat uit de winstmarges op de verkoop van producten in de kantine.

PERSOONLIJKE VOORWERPEN TIJDENS EEN OVERDRACHT

In sommige inrichtingen wordt geen inventaris opgemaakt bij binnenkomst en vertrek van gedetineerden, waardoor het voor hen moeilijk is om te bewijzen dat de voorwerpen van hen waren en om een vergoeding te eisen.

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Namen dateert van het einde van de 19e eeuw en is ontworpen naar het model van Ducpétiaux. Het is een arresthuis waarin ongeveer een kwart van de veroordeelden verantwoordelijk is voor de keuken, het onderhoud en het werk in de werkplaats. De psychiatrische afdeling biedt voornamelijk plaats aan gedetineerden die onder observatie staan, in afwachting van hun opsluiting in een instelling tot bescherming van de maatschappij. De inrichting staat bekend om de rustige, familiale sfeer en de ligging (in de stad), wat de toegang voor bezoekers vergemakkelijkt.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

Renovatiewerken (in fasen - vleugel B en D gerenoveerd sinds mei 2019) verbeteren geleidelijk de infrastructuur, zodat deze voldoet aan de operationele behoeften van een moderne gevangenis.

GOEDE PRAKTIJKEN

- Een lokaal per verdieping uitgerust met twee wasmachines naast 3 douches (waarvan 1 voor personen met beperkte mobiliteit) met gordijnen.
- Een polyvalente zaal ingericht als fitnessruimte.
- Nieuwe voorzieningen in de gerenoveerde cellen: 2 wastafels in de duo's, een televisie, telefoon, individuele lockers met code, boekenrekken, een bureau

GEVANGENISBEVOLKING

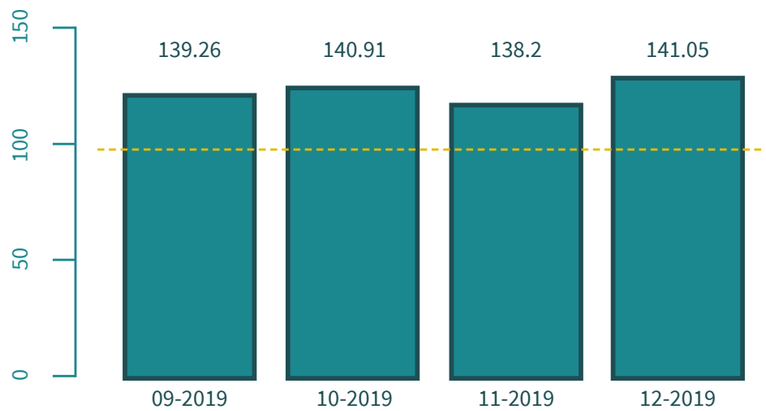

Chronische overbevolking met een gemiddelde van 40%.

Commission
de Surveillance
Nivelles

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/nivelles/
Adres:
Avenue de Burlet 4, 1400 Nivelles

Arresthuis en strafhuis
Capaciteit 192 mannen
Progessief regime

SAMENSTELLING

BACK Alain *Ondervoorzitter*, *voorzitter* OCMW
BOELPAEP Jacques Econoom, gepensioneerd, auteur
COOPMANS Lucie Administratie
de GOTTAL Hélène Kunstenaar
GUTIERREZ CACERES Diego Advocaat
HAILLIEZ Martine Gepensioneerd
HENSMANS Philippe Socioloog, directeur Amnesty International
LEQUEUX Armand Arts
LOQUIFER Michele *Voorzitter*, Eremagistraat
MAAROUFI Fadila Opvoeder
NOIRHOMME Sébastien Criminoloog
PAULUS DE CHATELET V. Eremagistraat
STEINBACH Benoît Manager
TONNEAU Benoît *Voorzitter* vzw
VISART de BOCARME Sophie Sociaal assistent, socioloog
PEEMANS Robert *Secretaris*, bedrijfsjurist, gepensioneerd

WERKING

De CvT van Nijvel komt één keer per maand samen in de gevangenis. Twee leden bezoeken ten minste eenmaal per week de gevangenis en ontmoeten er gedetineerden. De voorzitter van de CvT vergadert met de directie op basis van de noden.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **65 %**
- Aantal bezoeken: **13**
- Aantal behandelde verzoeken: **45**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De gevangenis van Nijvel dateert uit het begin van de 20e eeuw. Het is een arresthuis en een strafhuis alleen voor mannen. De gevangenis heropende na renovatie en een uitbreiding met twee vleugels in 1998. Er geldt een progressief regime per vleugel, gaande van een strenge afdeling en observatiezone tot een flexibeler en gemeenschappelijk regime. De gevangenis heeft grote werkplaatsen (helaas vaak ongebruikt door gebrek aan voldoende werk), polyvalente zalen, leslokalen en fitnessruimten.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

Volledige vervanging van het medische team, met het vertrek van de dokter die de weekendpermanentie deed en de dermatoloog.

GOEDE PRAKTIJKEN

- Alle cellen zijn nu uitgerust met een telefoon en de tarieven zijn verlaagd.
- De schrijnwerkerij heeft 7 gedetineerden in dienst en in opleiding voor het maken van meubels met oude pallets.

BEWAKING

MATERIËLE OMSTANDIGHEDEN

De gevangenis van Nijvel heeft veel problemen (elektriciteit, waterafvoer, verwarming, raamkozijnen, bewakingscamera's, enz.) door de ouderdom van bepaalde delen van het gebouw en de traagheid van de Regie der Gebouwen (het kan enkele jaren duren voor die ingrijpt). Bij de eerste grote koude in oktober en december 2019 was de hele gevangenis onverwarmd.

PERSONEEL

Het absenteïsme van het bewakingspersoneel en het personeel van de PSD is heel hoog in Nijvel. De gevolgen zijn voelbaar voor het personeel en voor de gedetineerden, die bepaalde activiteiten (wandeling, opleiding, godsdienstbeoefening) niet normaal kunnen uitoefenen en niet zeker zijn dat hun dossier binnen een redelijke termijn wordt behandeld (een gedetineerde die in Nijvel aankomt, moet 4 maanden wachten voordat een sociaal assistent en een psycholoog zijn detentieplan behandelen).

PERSOONLIJKE VOORWERPEN

Veel klachten van gedetineerden gaan over het verlies van hun persoonlijke bezittingen wanneer zij naar een andere gevangenis worden overgebracht. In sommige inrichtingen wordt geen inventaris opgemaakt bij binnenkomst en vertrek van gedetineerden, waardoor het voor hen moeilijk is om te bewijzen dat de voorwerpen van hen waren en om een vergoeding te eisen.

GEVANGENISBEVOLKING

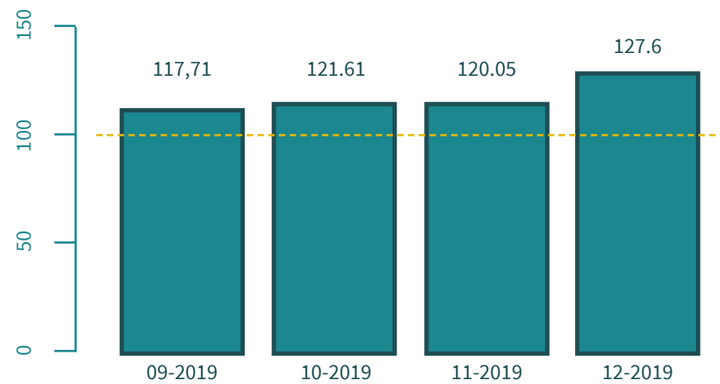

Chronische overbevolking met een gemiddelde van 20%.

Commission
de Surveillance
Paifve

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/paifve/
Adres:
Route de Glons 4452 Paifve

Inrichting tot bescherming van de maatschappij
Capaciteit 208 mannen

SAMENSTELLING

BOULANGE Brigitte *Voorzitter*, verpleegkundige
DAELE Jacques Arts
GRULOIS Thomas Advocaat
LE ROUX Charles-Henry Erenotaris
PAQUE Christian Eremagistraat
POUPART Béatrice Eremagistraat

WERKING

De CvT van Paifve komt één keer per maand samen in de inrichting. Twee leden bezoeken ten minste eenmaal per week de inrichting en ontmoeten er de geïnterneerden. De CvT vergadert op regelmatige basis met de directieleden.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **90%**
- Aantal bezoeken: **16**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

Paifve is de enige inrichting in het land die alleen veroordeelde geïnterneerden opneemt. Het is een infrastructuur van het gemengde type: het regime houdt het midden tussen een typisch gevangenisregime en het leven in een psychiatrisch ziekenhuis. Er zijn grote veranderingen gepland voor de IBM van Paifve in het kader van het master-plan dat de federale ministerraad goedkeurde op 18 november 2016. Er is op het terrein namelijk nog een groot stuk grond beschikbaar, waar een forensisch psychiatrisch centrum (FPC) met 250 plaatsen zou moeten komen. De huidige infrastructuur wordt dan omgebouwd tot een gevangenis. De patiënten zijn gehuisvest in twee paviljoens: een cellulair paviljoen en een gemeenschapspaviljoen.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

Nieuwe directeur sinds begin 2019. Vertrek van twee psychiatrische deskundigen van de Psychosociale Dienst (PSD). Enkele gevallen van niet terugkeren na verlof. Stakingen zonder ernstige gevolgen voor het dagelijkse leven van de patiënten, behalve dat zij veel meer in hun kamer waren opgesloten.

GOEDE PRAKTIJKEN

Het vertrouwen en de samenwerking met de directie en de medische en sociale teams zijn verbeterd.

BEWAKING

MATERIËLE OMSTANDIGHEDEN

De CvT heeft getracht aandacht te vragen voor de monitoring van verschillende hygiëneproblemen in de hele instelling.
Ze heeft ook gezorgd voor extra gezelschapsspellen.

PERSONEELSTEKORT

Het gebrek aan zorgpersoneel blijft een bijzonder aandachtspunt. Bovendien leidt het heel hoge ziekteverzuim van ongeveer 25% bij het bewakingspersoneel tot een veel te lange opsluiting in de kamer.

LICHAAMSFOUILLERING

Talrijke klachten van patiënten over de systematische fouilleringen.

ISOLATIE

Bij aankomst in Paifve worden patiënten automatisch tijdelijk in isolatie geplaatst. Deze situatie is heel moeilijk voor de patiënten en de rechtvaardiging is twijfelachtig.

GEVANGENISBEVOLKING

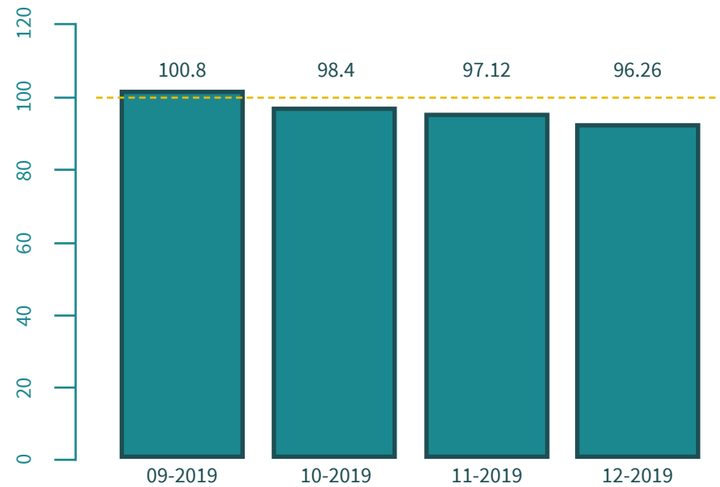

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets onder de theoretische capaciteit ligt.

Commission
de Surveillance
Saint-Hubert

Volledig Jaarverslag:
https://ctrg.belgium.be/commissions/saint-hubert/
Adres:
Thier del Borne, 6870 Saint-Hubert

Strafhuis
Capaciteit 210 mannen
Open en deels gemeenschappelijk regime

SAMENSTELLING

BIERME Christine, Ondervoorzitter, Arts
de MONTPELLIER Marie-Gabrielle, Psycholoog (hulp aan jongeren)
GUIOT Xavier Advocaat
LAURENT Michel Voorzitter, gemeenteambtenaar, gepensioneerd
MARTIN Gilles, Sociaal assistent
ROMAIN Emilie Advocaat
STEENBEKE Ingeborg Filoloog
VAN WYNENDAELE Martine, Verpleegkundige, gepensioneerd
COMPERE Muriel Secretaris, administratief bediende

WERKING

De CvT komt één keer per maand samen in de gevangenis. Twee leden zorgen voor de maandelijkse permanentie. Ze bezoeken minstens één keer per week om beurt de gevangenis en ontmoeten er gedetineerden. De voorzitter van de CvT vergadert maandelijks met de directie.

VAN SEPT. TOT DEC. 2019:

- Aantal maandelijkse vergaderingen: **4**
- Gemiddeld aantal aanwezigen tijdens maandelijkse vergaderingen: **71 %**
- Aantal bezoeken: **13**
- Aantal behandelde verzoeken: **16**

PENITENTIAIRE INRICHTING

REGIME

De inrichting hanteert een open regime. De dagelijkse werking wordt georganiseerd in werkplaatsen waar de gedetineerden werken (huishoudelijk werk in het gebouw, onderhoud van buitenruimten, boerderij, kaasfabriek, tuinen, land- en bosbouwactiviteiten, onderhoudswerkzaamheden, timmerwerk, enz.) Het werk in de voornoemde buitenwerkplaatsen is natuurlijk afhankelijk van het seizoen.

OPMERKELIJKE FEITEN IN 2019

In blok 5 zijn renovatiewerken gestart die begin 2020 moesten worden voortgezet.

GOEDE PRAKTIJKEN

- Opleiding van medewerkers in ‘radicalisering’
- Indexering van de bonussen.
- Strikte naleving van de regels voor lichaamsfouillering.

BEWAKING

HYGIËNE (BLOKKEN 1 EN 7)

Het gebrek aan hygiëne in deze blokken wordt steeds weer vastgesteld. Het is wachten op de noodzakelijke tussenkomst van de Regie der gebouwen.

PERSONEEL (BEWAKING, GRIFFIE, PSYCHOSOCIALE DIENST)

Er is een groot tekort aan personeel, wat leidt tot vertragingen in de verwerking van een groot aantal individuele dossiers.

WERK

Het systeem om mensen te laten werken is niet duidelijk geregeld. Daardoor is het gebaseerd op subjectieve criteria zoals de goede wil en het voorbeeldige gedrag van de gedetineerden.

GEVANGENISBEVOLKING

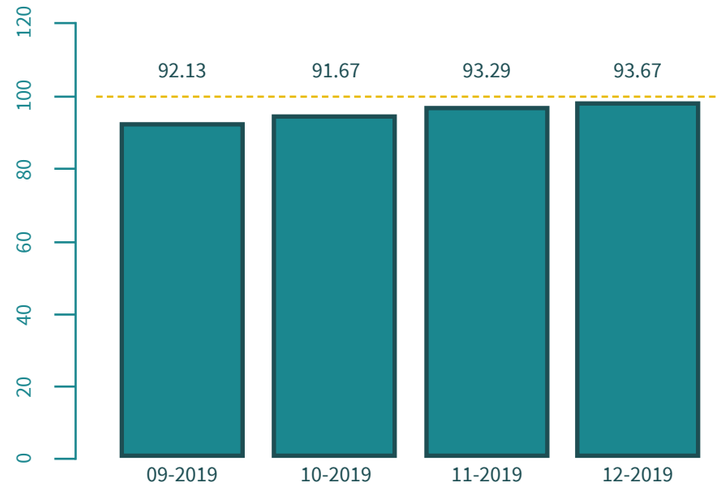

Relatief stabiel met een bezettingsgraad die iets onder de theoretische capaciteit ligt.

Eerste besluiten

De algemene indruk die ontstaat uit de verslagen van de Commissies van Toezicht, is dat continue inspanningen nodig zijn om ervoor te zorgen dat de Belgische gevangenissen voldoen aan de eisen van alle algemene basisprincipes die de pijlers vormen van de basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden. In het bijzonder blijkt uit deze verslagen dat de vrijheidsstraf nog te vaak en in te veel inrichtingen wordt uitgevoerd in omstandigheden die de menselijke waardigheid niet respecteren, die het zelfrespect en het gevoel van persoonlijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid niet bevorderen, dat gedetineerden regelmatig worden beperkt in de uitoefening van hun rechten en dat ze op een of andere manier lijden onder vermijdbare schadelijke effecten die te maken hebben met hun opsluiting.

Daarentegen is een van de gerespecteerde principes de bewaring van orde en veiligheid, hoewel dit principe op zichzelf genomen niet volstaat om de doelstellingen van maatschappelijke re-integratie en voorkoming van recidive te ondersteunen. Niettemin heeft elke Commissie onder het kopje 'Goede praktijken' diverse initiatieven beschreven die worden geapprecieerd door de gedetineerden en hun familie, of die bijdragen aan het respecteren van de regels die voor hen gelden en meer in het algemeen aan het respecteren van hun waardigheid.

Na lezing van alle jaarverslagen van de 33 Commissies van Toezicht over de vier laatste maanden van 2019 vindt de Centrale Raad het dan ook opportuun om een eerste reeks transversale aanbevelingen te formuleren op basis van de eerste vaststellingen die worden gedeeld door alle Commissies van Toezicht. Deze komen gedeeltelijk overeen met de aanbevelingen die de Centrale Raad formuleerde in zijn memorandum aan de nieuwe regering.

De Commissies van Toezicht zullen deze aanbevelingen in 2020 nauwlettend opvolgen.

Over de vele problemen met de gebrekkige en verouderde infrastructuur van een groot aantal penitentiaire inrichtingen:

De CTRG adviseert de minister van Justitie en in het bijzonder de Regie der Gebouwen waarvoor hij bevoegd is om alle noodzakelijke maatregelen te nemen binnen redelijke termijnen om over te gaan tot herstellingen van en investeringen in de infrastructuur, zodat het respect voor de waardigheid en de fundamentele rechten van mensen wordt gegarandeerd in de inrichting en de organisatie van de penitentiaire inrichting waarin ze zijn opgesloten.

Over de ontoereikende medische zorg, het gebrek aan gelijkwaardige zorg en het tekort aan zorgpersoneel in de gevangenis:

In afwachting van de overdracht van de penitentiaire gezondheidszorg naar de minister van Volksgezondheid (de belangrijkste aanbeveling op dit vlak) adviseert de CTRG aan de nieuwe regering en meer in het bijzonder aan de minister van Justitie die bevoegd is voor de penitentiaire gezondheidszorg om met spoed te voorzien in speciaal opgeleide zorgverleners en voldoende materiële middelen om gedetineerden in Belgische gevangenissen toegang te geven tot zorg die gelijkwaardig is aan die n de buitenwereld.

Over de overbevolking in veel gevangenissen:

De CTRG verwijst naar zijn memorandum aan de nieuwe regering en in het bijzonder aan de minister van Justitie, met daarin de aanbeveling om alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de toename van de gevangenisbevolking te stoppen en om - zonder uitbreiding van de bestaande gevangeniscapaciteit - menselijke en waardige detentieomstandigheden te garanderen aan mensen die van hun vrijheid beroofd zijn.

Tevens adviseert de CTRG de nieuwe federale regering en in het bijzonder de minister van Justitie om, in overleg met de andere betrokken actoren, alle vereiste maatregelen te nemen om alternatieve detentiemaatregelen te stimuleren. Op dezelfde manier moet ook worden nagedacht over aanpassingen van de gevangenisstraf en het sensibiliseren van rechters en procureurs over hun rol in de strijd tegen de gevangenisoverbevolking.

9. *Cijfers uit het laatste jaarverslag van de penitentiaire administratie (2017), blz. 18 tot 21.*
10. *Ibidem noot 7.*

Over het lage percentage gedetineerden die toegang hebben tot werk in de gevangenis (35%[9]) en/of een kwalificerende opleiding (5%[10]):

De CTRG verwijst naar zijn memorandum aan de nieuwe regering en meer in het bijzonder aan de minister van Justitie waarin hij aanbeveelt om alles in het werk te stellen, samen met de Regie van de Gevangenisarbeid / Cellmade, om het aantal werkende gedetineerden substantieel te verhogen, evenals het aanbod beroepsopleidingen.

Over de ontoereikende begeleiding door de psychosociale diensten bij het opstellen van een individueel detentieplan en de voorbereiding van de gedetineerden op hun invrijheidstelling:

De CTRG verwijst naar zijn memorandum aan de nieuwe regering en meer in het bijzonder aan de minister van Justitie waarin hij aanbeveelt om alle vereiste maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat elke veroordeelde gedetineerde een individueel detentieplan heeft dat wordt opgesteld, uitgevoerd en opgevolgd. De investering in voldoende en speciaal opgeleide medewerkers moet de bijzondere aandacht krijgen van de regering.

Over de toegankelijkheid van de regels die gelden in de gevangenis voor de gedetineerden en de vaststelling dat de toepassing daarvan nog te vaak willekeurig gebeurt binnen de penitentiaire inrichtingen:

De CTRG adviseert om alle regels die gelden in de gevangenis (huishoudelijk reglement, collectieve brieven, ministeriële omzendbrieven, koninklijke besluiten, wetten, normen en andere regels die onder soft law vallen) toegankelijk te maken via de publicatie en regelmatige bijwerking op de website van de FOD Justitie; om huishoudelijk reglementen systematisch te bezorgen aan gedetineerden die de gevangenis binnenkomen in een taal die ze begrijpen en indien nodig uitgelegd door een persoon die daartoe bevoegd is om het personeel zowel bij aanvang als doorlopend vorming te geven over deze regels.

Over het willekeurig dragen van de badge door het penitentiair personeel:

De CTRG adviseert het directoraat-generaal Penitentiaire inrichtingen en de lokale gevangenisdirecties om erop toe te zien dat alle penitentiaire medewerkers hun badge in alle omstandigheden op een duidelijk zichtbare en leesbare manier dragen.

Over persoonlijke voorwerpen die zoekraken of verdwijnen bij de overbrenging van gedetineerden naar een andere gevangenis:

De CTRG adviseert het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen en de lokale gevangenisdirecties om erop toe te zien dat alle nodige maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat er een inventaris wordt opgesteld van de voorwerpen die gedetineerden bezitten in de gevangenis voordat zij vertrekken naar een andere inrichting, zodat zij bij verlies of verdwijning een doeltreffende procedure kunnen starten om hiervoor vergoeding te krijgen.

Over de moeilijke toegang van gedetineerden tot de toezichtsorganen:

De CTRG adviseert het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen en de lokale gevangenisdirecties om erop toe te zien dat gedetineerden geen enkel probleem ondervinden om toegang te krijgen tot de Commissies van Toezicht en in het bijzonder dat er brievenbussen van de commissies beschikbaar zijn in elke vleugel op een plaats waar gedetineerden hun verslag op een discrete en vertrouwelijke manier kunnen indienen. Daarnaast is het van belang dat alles in het werk wordt gesteld om te vermijden dat mensen die contact hebben met de Commissie van Toezicht hiervoor represailles moeten ondergaan.

Over geïnterneerden:

De CTRG adviseert dat, zoals het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft aangegeven in zijn pilootarrest van 6 september 2016 (zaak W.D. tegen België), de interning plaatsvindt in omstandigheden die de menselijke waardigheid respecteren en dat geïnterneerden een aangepaste therapeutische begeleiding krijgen.

IX. De gevangenis in cijfers

Voor 2019 kan de Centrale Raad weinig cijfers voorleggen over zijn werking.

Voor de werking van de Commissies van Toezicht verwijzen we naar de overzichten van hun jaarverslagen in dit verslag.

De Centrale Raad acht het echter belangrijk om in zijn verslag enkele cijfers over de penitentiaire inrichtingen en hun bezetting te vermelden. Sinds 2017 is er immers geen jaarverslag van het DG EPI meer verschenen. Ook de Belgische penitentiaire statistieken in het kader van het programma SPACE I[11] en II[12] van de Raad van Europa (jaarlijkse penale cijfers[13]) zijn niet meegedeeld in 2018 en 2019. Daarom vindt de Centrale Raad het essentieel om toegang te verlenen tot data die een becijferd en objectief beeld geven van de Belgische gevangenissen. In eerste instantie heeft de Centrale Raad voor elke inrichting een grafiek opgenomen waarin de evolutie van de gevangenisbevolking wordt afgezet tegen de capaciteit. Dit werk zal de komende maanden worden voortgezet op basis van gegevens die de penitentiaire administratie ter beschikking stelt aan de Centrale Raad.

X. Op het programma in 2020: het klachtrecht van gedetineerden

Het koninklijk besluit van 11 september 2019, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17 september 2019[14], heeft de inwerkingtreding van het klachtrecht die voorzien was op 1 april 2020, uitgesteld naar 1 oktober 2020.

De Centrale Raad verheugt zich over de invoering van dit fundamentele recht voor gedetineerden, dat is opgenomen in de basiswet van 12 januari 2005 en er dus bijna 16 jaar over heeft gedaan om eindelijk in werking te treden.

Dit is een enorme uitdaging voor de nieuwe Centrale Raad, die niet alleen de basis moet leggen voor een nieuwe rechterlijke instantie, maar ook aan alle gedetineerden de effectieve mogelijkheid tot beroep moet garanderen ten aanzien van beslissingen die zijn genomen door hun gevangenisdirecteur. Dit gebeurt via de Klachtencommissies die bestaan uit 3 leden van de Commissies van Toezicht. Daarnaast zijn er nog de Nederlandstalige en Franstalige Beroepscommissies die binnen de Centrale Raad zelf opgericht moeten worden. Ze zullen belast zijn met de behandeling van de beroepschriften tegen de beslissingen van de Klachtencommissies en tegen bepaalde beslissingen van de directeur-generaal, onder meer over het individueel bijzonder veiligheidsregime (IBVR) en overplaatsingen.

Zoals blijkt uit arrest nr. 150/2018 van het Grondwettelijk Hof van 8 november 2018, zijn de Klachtencommissie en de Beroepscommissie rechterlijke instanties. Dat betekent dat zij de macht zullen hebben om beslissingen van de directeur op te schorten, te herzien, te annuleren en zelfs te vervangen.

Het is duidelijk dat de inwerkingtreding van dit recht niet iedereen tot vreugde stemt. Toch zou het een wind van verandering moeten doen waaien en tot een mentaliteitswijziging moeten leiden bij gevangenisdirecteurs.

De Centrale Raad achtte het raadzaam om eerst te rade te gaan bij een breed spectrum van actoren die betrokken kunnen worden in de klachtenprocedures, voordat hij daadwerkelijk zou overgaan tot de concrete voorbereiding van de uitoefening van dit recht. Daarom werd op 10 oktober 2019 een studiedag georganiseerd in aanwezigheid van de effectieve leden van de Centrale Raad, verschillende leden van de Commissies van Toezicht en een aantal externe experts met uiteenlopende professionele achtergronden: gevangeniswezen, rechterlijke macht, Raad van State, balie, academische wereld en middenveld.

Het doel van de dag was de uitwisseling van standpunten, gedachten en bezorgdheden over drie onderwerpen:

- het toepassingsgebied van het klachtrecht;
- de doeltreffendheid van het klachtrecht;
- de scheiding tussen toezichthoudende opdrachten en klachtenbehandeling.

Het resultaat van deze gedachtewisselingen, de ervaring van het Nederlandse model waarop de klachtenbehandeling van de basiswet is geïnspireerd en de tussentijdse gesprekken van de leden van het Bureau met het DG EPI waren een doorlopende bron voor het werk dat de Raad sindsdien heeft verricht op diverse vlakken:

- het toepassingsgebied van het klachtrecht;
- de eigenlijke behandelingsprocedure van de klacht voor de Klachtencommissies en de Beroepscommissies;
- de werking van de Klachtencommissies en de Commissies van Toezicht waaruit ze voortkomen.

Zo heeft de Raad beslist, zoals ook hiervoor is beschreven in het deel over het secretariaat van de Centrale Raad (Deel II., 5), om binnen zijn secretariaat ook een onderdeel op te richten voor de Klachtencommissies en een onderdeel voor de Beroepscommissies, met de bedoeling deze toekomstige instanties alle ondersteuning te geven die zij nodig hebben bij de uitoefening van hun opdracht.

Eind 2019 is een gedetailleerd stappenplan, dat een overzicht geeft van alle taken die moeten worden vervuld tegen 1 oktober 2020: opdat het klachtrecht effectief zou kunnen worden uitgeoefend vanaf de eerste dag dat het in werking treedt.

Er zullen nog tal van onbekende elementen bestaan en blijven bestaan tot oktober 2020 en zelfs daarna. Hoeveel klachten zullen de Klachtencommissies moeten verwerken? Hoeveel daarvan kunnen beoordeeld worden door een alleensprekende rechter of met een schriftelijke procedure? Bij hoeveel klachten zal beroep aangetekend worden bij de Beroepscommissie? Hoe zullen directies voorbereid zijn op het omgaan met dit klachtrecht? Hoe zullen directies reageren op de beslissingen van de Klachtencommissies? Welke materiële obstakels zullen de Commissies tegenkomen bij de uitoefening van hun opdracht? Zullen er voldoende vrijwilligers zijn om de Klachtencommissies te vormen? Welke impact zal dit hebben op het werk van de Commissies van Toezicht? Enzovoort. De Raad zal proberen om te anticiperen op al deze vragen en strategieën te ontwikkelen om de mogelijke risico's daarvan te vermijden.

11. SPACE I verstrekt jaarlijks cijfers over gevangenhouding en penitentiaire inrichtingen sinds 1983.

12. SPACE II verzamelt gegevens over niet-vrijheidsberovende straffen en maatregelen sinds 1992 (jaarlijks sinds 2009).

13. https://www.coe.int/fr/web/prison/space

14. https://www.etaamb.be/nl/koninklijk-besluit-van-11-september-2019_n2019014502.html

Het gehele instituut van de CTRG, namelijk het Bureau, de effectieve leden, de Commissies van Toezicht, de Klachtencommissies en de Beroepscommissies, zullen alleszins genoeg werk hebben in 2020 en daarna, zoveel is zeker!

Dat komt goed uit, want de Raad bruist van energie en jeugdige vastberadenheid om de projecten voor 2020 tot een goed einde te brengen, zodat een nieuwe stap wordt gezet naar meer respect voor de rechten en de menselijke waardigheid van gedetineerden in België.

© 2020, Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen (CTRG)

Bijgedragen aan dit jaarverslag onder leiding van Sarah Grandfils:

De 33 Commissies van Toezicht van de CTRG alsmede Marc Nève, Ralf Bas, Audrey Cosyns, Silke Dreesen en Chelly Badibengi.

Grafisch ontwerp en drukwerk: Click Click Graphics

Vertaalwerk: Belga Translations

Verantwoordelijke uitgever: Marc Nève

CTRG
Central Toezichtsraad
voor het Cevangeniswezen

De Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen waakt over het respect voor de rechten en de menselijke waardigheid van personen in detentie

Leuvenseweg, 48/2
1000 - Brussel

www.ctrg-belgium.be
info@ctrg.belgium.be

Tel: +32 2 549 94 70